BARNBIBLIOTEKET SAGA: 6.

MEDELTIDSSAGOR

AF

H. S.

MED 77 ORIGINALTECKNINGAR

AF

ELSA BESKOW.

Kungl. Institutet och Förskolan
för Unda

STOCKHOLM
SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAGSAKTIEBOLAG
PRIS 1 KRONA.

Statens Förskola
för blinda å Tomtebodal

BARNBIBLIOTEKET SAGA

6.

MEDELTIDSSAGOR

BERÄTTADE FÖR UNGDOM

AF

H. S.

MED ORIGINALTECKNINGAR

AF

ELSA BESKOW

Kungl. Institutet och Förskolan
för blinda

STOCKHOLM
SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAGSAKTIEBOLAG

STOCKHOLM 1900
IDUNS KUNGL. HOFBOKTRYCKERI

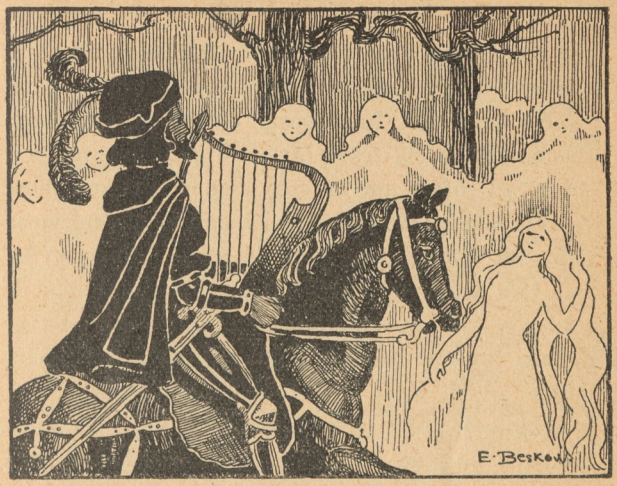

Tannhäuser.

För många hundra år sedan lefde det i Tyskland en riddare vid namn Tannhäuser. Något slott ägde han icke, ej heller hade han andra ägodelar, men han hade hvad bättre var. Han kunde sjunga och spela såsom ingen annan, och de visor, han diktade, voro de vackraste, man någonsin tyckt sig höra. Med sitt svärd, sin häst

---

Tannhäuser; uttal: Tannhöjser.

och sin harpa drog han därför från borg till borg, och öfverallt hälsade man hans ankomst med glädje.

En kväll var Tannhäuser ute på en dylik färd. Hästen letade sig fram öfver en gungande mo och sökte att öfver tufvor och genom småskog finna sig väg. Solen hade just gått ned, och kvällsskuggorna föllo allt tyngre, men samtidigt stego dimmorna såsom täta slöjor upp ur marken. Förgäfves manade riddaren på sin utmattade springare för att före nattens inbrott hinna fram till den borg, han tänkte gästa, men hästen blef allt skyggare samt tvärstannade ofta och darrade i hela kroppen. Slutligen började äfven Tannhäuser själf att känna sig hemsk till mods och blickade oroligt in i töcknet. Då såg han, huru dimmorna så småningom förtätade sig och togo form af bleka, trolska kvinnogestalter med gula, ringlande lockar och sida, hvita klädningar, hvilka såsom långa slöjor föllo ned öfver deras fötter och sväfvade efter dem, där de drefvo fram i luften. Allt efter som hästen skred fram, veko skuggorna undan, men de blefvo allt flera och flera, och ur stånd att bland dessa skaror finna vägen steg Tannhäuser slutligen af sin häst. Knappt hade han detta gjort, förr än älfvorna också sänkte sig ned till marken. En af dem gick rakt fram till riddaren och bjöd honom en gyllene bägare:

— Hell eder, ädle riddare! Välkommen till

älfvornas värld. Länge hafva vi åtrått eder och längtat att få dansa vid ljudet af edra sånger. Nu har ni kommit, och jag bjuder eder denna bägare till välkomsthälsning.

Då Tannhäuser tömde den gnistrande bägaren, lopp det liksom eld genom hans ådror, hela hans forna lif svann bort liksom i ett töcken, och han mindes intet mera. I stället syntes det honom, som om han nu först vaknat. Han fattade sin harpa och började att kväda till dansen för älfjungfrurna, och så hade han aldrig sjungit förut. Fåglarna, som sutto på gren, tystnade för att lyssna till honom, lodjuren glömde bort att löpa på rof, och de små fiskarna stucko förundrade upp sina hufvuden ur bäcken. Älfvorna togo hvarandra i hand, och i långa ringdansar sväfvade de ut öfver tufvorna.

När de så dansat en stund, kommo de till foten af ett högt berg, till hvars inre en väldig port ledde. Genom denna dansade älfvorna in, och Tannhäuser följde efter dem utan att veta, hvad han gjorde.

Detta berg var det ryktbara Venusberget, och där härskade fru Holla. Det var i hennes våld Tannhäuser nu kommit. En evig vår rådde i hennes rike, luften var mild och sval, och solens sken ersattes af alla de gnistrande gröna, blå och röda stenar, som kastade sina strålar öfver de

vida salarna i berget. Tannhäuser var ej den enda människa, som befann sig i fru Hollas rike, och han märkte där skaror af riddare och fruar, som före honom lockats ditin. Men ingen af dem längtade tillbaka till jorden, ty under sång, dans och strängaspel förflöto alla deras dagar, och den ena lysande festen följde på den andra.

Så gingo många år, men den ende, som icke helt kunde afskaka sin tungsinthet, var Tannhäuser, och så småningom började minnena från hans jordelif att vända tillbaka. Men ju klarare dessa ställde sig framför honom, desto tommare syntes honom lifvet i fru Hollas salar, och han började att grubbla öfver, att han såsom en kristen riddare dock kanske vedervågade sin eviga salighet genom att längre vistas i den hedniska älfvadrottningens rike. Slutligen kunde han icke längre styra sin längtan, utan trädde inför fru Holla och sade:

— Ni har gifvit mig allt, hvad jag kunnat önska, och ni skall säkerligen anse mig såsom den otacksammaste af alla i ert rike, men jag måste dock bedja eder: låt mig återvända till jorden! Här kan jag icke längre trifvas.

— Hvad är detta för ett tal? Hvar kan ni väl hafva det bättre än här? På jorden möta eder sorg, arbete och umbäranden; här är allt blott fest och glädje. Låt därför dessa tankar fara!

Jag skall gifva eder den skönaste af mina tärnor till maka, och ni skall tacka mig för, att jag ej lyssnat till edra hugskott.

— Den kristne riddaren, svarade Tannhäuser, skall framför allt tjäna himladrottningen, och det har jag tyvärr alltför länge glömt. Någon maka kan jag här icke taga, och gör jag det, fruktar jag att för evigt blifva fördömd. Låt mig därför fara!

— Strax ni kommit fri, skulle ni genast ångra eder, och till edert eget väl befaller jag eder därför att stanna.

— I jungfru Marias namn besvärjer jag eder: gif mig fri! Här kan jag icke längre dväljas.

När fru Holla hörde dessa ord, var hennes makt bruten, och trots alla sina trollkonster förmådde hon icke att hålla riddaren fast. Bergets salar öppnade sig åter — för första gången för att gifva en bergtagen fri, och Tannhäuser trädde ånyo ut i människovärlden. Men hans forna mod var nu brutet, han kände sig såsom en förtappad syndare, och för att få förlåtelse fattade han pilgrimsstafven i hand och vandrade till Rom, där påfven Urban då härskade. Med skygga steg trädde Tannhäuser fram ur pilgrimsskaran och böjde knä för påfven.

— Herre, yttrade han, för eder klagar jag min bittra nöd. Ehuru kristen riddare har jag under

åratal vistats i fru Hollas rike, och nu först har jag vaknat upp till besinning. Jag är beredd att genomgå de hårdaste botöfningar, ni kan upptänka, men rädda min själ och gif mig förhoppning om, att jag en gång skall finna nåd inför Guds anlete!

Då påfven hörde denna bekännelse, rodnade han af vrede och stödde sig tungt på sin staf.

— Så säkert, svarade han, som denna förtorkade staf, som jag nu håller i handen, aldrig

kan bära blad och blomma, så säkert är det ock, att du aldrig skall finna förlåtelse för ditt grofva brott. Ur kyrkans sköte vare du för evigt utstött, och min bannlysning skall ständigt följa dig.

— Väl är du påfve, men Gud är icke så hård som du, och han skall en gång gifva dig ett tecken, att hans nåd är outtömlig liksom hans rättskärlek.

Med dessa ord stod Tannhäuser upp och drog åter ut i världen — hvart, visste ingen, ty aldrig hörde man hädanefter hans sånger ljuda, och vid de glada festerna syntes han aldrig mera såsom fordom. Men dagen efter det påfven hade afkunnat sin hårda dom öfver Tannhäuser, började hans staf att skjuta knoppar, blad och blommor, och då insåg påfven, att han talat i fåvitsko och att Gud redan gifvit den ångrande sin nåd. Han skickade då ut budbärare till alla land för att kalla Tannhäuser tillbaka. Men ingen af dem fann honom.

Några förmenade, att han i förtviflan återvändt till fru Holla i berget, men andra sade sig veta, att den, som kommit den torra stafven att grönska, också skänkt den olycklige riddaren visshet om, att hans synder voro honom förlåtna af den ende, som äger makt att tillgifva.

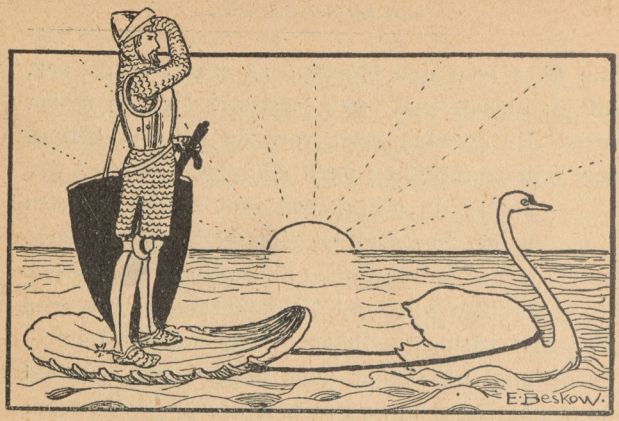

Lohengrin.

Det var en gång en hertig af Brabant, som hade en enda dotter vid namn Elsa. Då han kände sitt slut nalkas och förutsåg de faror, för hvilka en ensam kvinna kunde utsättas, kallade han den mäktigaste af sina vasaller, Fredrik af Telramund, till sitt läger och sade till honom:

— Käre vän, jag har alltid funnit dig trogen mot din länsherre, och jag vet ock, att du är mäktigare och tapprare än andra riddare i Brabant.

Lohengrin; uttal: Låengrin.

Jag har därför en bön till dig. Mina timmar äro snart räknade, men jag bäfvar för min dotters framtid och kan icke dö lugn, förr än du lofvat mig att troget vaka öfver henne samt skydda hennes land mot yttre och inre fiender.

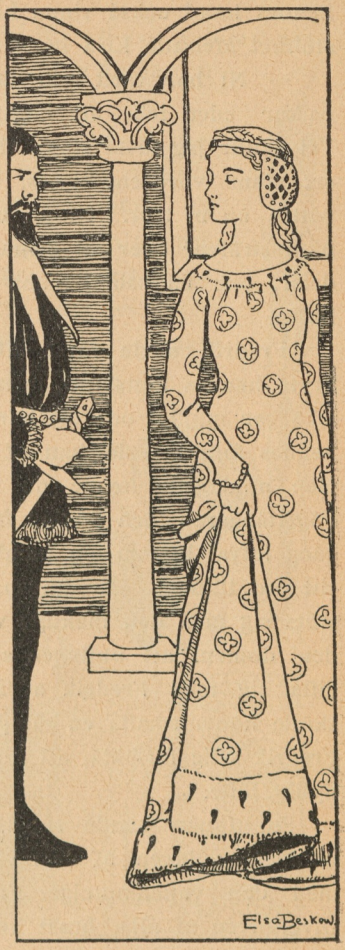

Fredrik af Telramund lofvade detta, och den gamle hertigen skiljdes nöjd hädan. Men makten innebär alltid en frestelse, och Fredrik kunde icke länge motstå den. Att med våld undanrödja den unga furstinnan, ansåg han dock oklokt och farligt, och i stället beslöt han att taga henne till sin gemål för att med

hennes hand också vinna hertigdömet. Men med stolthet afvisade Elsa hans anbud.

— Ni har varit min faders tjänare, och det passar eder icke att begära hans dotters hand. Väl skulle jag fästa ringa vikt vid eder börd, om ert sinne vore en furstes. Men jag känner eder bättre än ni tror. Ni är en lågsinnad träl, som blott sträfvar efter att bemäktiga eder mina ägodelar, och en sådan mans maka skall jag aldrig blifva.

Fredrik sökte först att genom öfvertalning bryta hennes motstånd, men då han såg, att detta icke var möjligt och att hans böner endast ökade hennes förakt, beslöt han att använda andra medel. Han anklagade henne då inför konung Henrik Fågelfängaren och påstod falskeligen, att hon en gång lofvat honom sin hand, men sedermera tagit sitt ord tillbaka. Konungen, som icke gärna ville stöta sig med den mäktige vasallen, afkunnade då den domen, att antingen skulle Elsa af Brabant gifta sig med Fredrik af Telramund eller också skulle hon anskaffa en kämpe, som i tvekamp med Fredrik ville förfäkta, att hon aldrig afgifvit något dylikt löfte.

Furstinnan vände sig till alla riddare i Brabant, men ingen af dem vågade upptaga striden med den vapenkunnige Fredrik af Telramund. Öfvergifven af alla, brast hon i tårar och kastade

sig i bön ned för altaret för att bedja himmelen om hjälp. Hennes gamle, trogne huskaplan sade då:

— Låtom oss ännu försöka ett medel! Ni minnes, att ni en gång räddade en sårad falk, som tagit sin tillflykt till eder. Om halsen bar falken en gyllene klocka, och en aning säger mig, att denna skall bringa eder räddning. Låt oss hänga upp klockan här i kapellet! Dag och natt skall jag låta den ljuda, och måhända skall dess klang kalla någon okänd riddare till edert bistånd.

Så skedde, och den lilla klockans toner klinga-

de mäktigt ooh dånande såsom domklockornas malm samt hördes vida bort, långt till fjärran land. Bland dem, som hörde klangen, var också den helige Grals ridderskap på borgen Montsalvasch.

Den helige Gral var den kalk, som frälsaren begagnat vid sin sista nattvard och i hvilken Josef af Arimathia samlat några droppar af den korsfästes blod. För att skydda denna dyrbara klenod hade det bildats en riddarorden, i hvilken endast den upptogs, vid hvars själ det icke lådde någon fläck, och den helige Grals ridderskap var således den högsta hedersplats, till hvilken den kristne krigaren kunde sträfva. Men Gralriddaren var icke blott skyldig att troget vakta den heliga kalken; han skulle ock ständigt värna oskulden och aldrig tveka att med lif och blod försvara den, som behöfde och förtjänade hjälp.

När nu Gralriddarne hörde klockklangen, förstodo de, att en oskyldig var i nöd, och de samlade sig då i Montsalvasch's stora borgsal. Gemensamt trädde de fram för Gral, och på den heliga kalken funno de skrifvet, att hertiginnan Elsa af Brabant var i behof af en riddare, som kunde försvara hennes rätt. Genast uppstod det då en täflan om rätten att draga ut till hennes försvar, men på Gralkalken syntes åter en flammande skrift: till kämpe för Elsa af Brabant hade

Montsalvasch; uttal: Mångsalvasch.

himlen utsett Lohengrin, Parzifals son. För denna dom böjde sig de öfriga, huru gärna de än själfva velat blifva den unga hertiginnans riddare, och hvar och en hjälpte nu till att väpna Lohengrin för färden. Till slut förde man fram till honom en rikt betslad stridshäst, och Lohengrin skulle just kasta sig i sadeln för att rida bort, då han varsnade en snöhvit svan, som från hafvet kom simmande mot stranden, dragande en liten, men praktfullt smyckad båt i form af en snäcka.

— Fören bort hästen! sade han. För den färd, som jag nu skall anträda, har himlen här skickat mig en annan följeslagare. Det är svanen, som skall leda mig mot målet, och hvart han för mig, dit vill jag följa.

Med dessa ord hoppade han raskt i båten och bjöd med handen farväl åt sin fader och den helige Grals öfriga riddare. Svanen vände sig genast ut åt hafvet, och inom kort voro han och Lohengrin försvunna.

Under fem dagars tid drogo de fram öfver vågorna, och Lohengrin hade intet att äta, ty han hade intet tagit med sig. »Den som kallat mig — hade han sagt — skall icke låta mig förhungra.» Men efter de fem dagarna såg han, huru svanen stack ned sin hals i vattnet och fångade en fisk, som han åt upp. Han sade då:

— Du äter ensam, men mig, din kamrat, låter

du hungra. Det vore dock din skyldighet att dela din föda med mig, ehuru jag icke velat plåga dig med några böner.

Ännu en gång stack svanen ned sin hals i vattnet, och då han denna gång åter drog den upp, hade han i näbben en oblat, som han räckte Lohengrin. Men knappt hade denne smakat däraf, förrän han föll i en djup sömn, under det att svanen med fartyget fortsatte sin färd öfver vågorna.

Men Elsa af Brabant, som intet visste af detta, tillbringade fortfarande sina dagar i tårar, och den tid var snart tillända, inom hvilken hon hade att utse en kämpe. I sin yttersta nöd sammankallade hon då alla sina vasaller för att ännu en gång bedja dem att taga sig an hennes sak. Men till svar på alla hennes böner stodo de stumma och orörliga, och ingen af dem hade nog mod i bröstet att våga gripa till svärdet mot den oöfvervinnerlige Fredrik af Telramund. Alla hatade de den öfvermodige förtryckaren, men ingen djärfdes träda upp emot honom.

Medan de så stodo, såg man ute på hafvet en svan komma simmande mot stranden. Efter sig drog svanen en snäcka, och i denna hvilade en i strålande rustning klädd riddare, sofvande på sin sköld. När kaplanen såg detta, vände han sig till Elsa och sade:

— Himlen har hört edra böner och Gud själf har skickat en riddare till eder hjälp. Låtom oss därför fatta mod — ett under har redan skett.

Men svanen stannade nu vid stranden, och i det samma vaknade Lohengrin upp ur sin slummer samt steg i land, under det att svanen åter styrde ut mot hafs och snart hade försvunnit bakom vågkammarna. Lohengrin närmade sig höfviskt den unga furstinnan, som berättade för honom, huru Fredrik af Telramund sökte tilltvinga sig hennes hand och huru hennes enda hopp stod till att finna någon riddare, som med svärd och sköld ville förfäkta hennes goda sak. Så snart Lohengrin hört detta, erbjöd han sig att blifva hennes kämpe, och inom sig skattade han sig lycklig öfver att lotten fallit på honom, ty en skönare dam än Elsa af Brabant tyckte han sig aldrig hafva skådat. Äfven den unga furstinnan behöfde blott se den ståtlige riddaren för att finna, att sådan skulle den man vara, som hon ville välja till make.

Emellertid underrättade man Fredrik af Telramund om, att en kämpe nu inställt sig för Elsa af Brabant. Han förundrade sig väl däröfver, ty han hade knappt väntat att råka en motståndare, och det underbara sätt, på hvilket denne kämpe uppenbarat sig — utan att någon visste, hvem han var eller hvarifrån han kommit, allt detta fyllde

honom väl med en viss dunkel farhåga. Men dittills hade han aldrig blifvit besegrad, och han förlitade sig därför på, att hans starka arm äfven denna gång skulle stå honom bi.

Då striden skulle äga rum i konung Henrik Fågelfängarens egen närvaro, lät Elsa ett påbud utgå till alla sina vasaller att möta i Antwerpen för att följa hennes kämpe till konungens hofläger, som då hölls i Maintz. Alla infunno de sig beredvilligt, ty ryktet om den främmande riddarens hemlighetsfulla uppenbarelse hade fyllt dem med mod och hopp. Samtidigt med dem anlände ock Fredrik af Telramund med sitt följe, och konungen bestämde då, att de båda kämparna skulle strida mot hvarandra till häst med lans och svärd.

Då den för gudsdomen utsatta dagen var inne, åhörde de bägge motståndarne först på morgonen en högtidlig mässa i domkyrkan och utbådo sig därvid himlens hjälp i den stundande striden. Hvar och en bedyrade, att hans sak var rättvis, och därpå tog han Gud och alla helgon till vittne. Därefter begåfvo de sig till stridsplatsen, som var kringgärdad af höga läktare, på hvilka konungen och alla de togo plats, hvilka önskade att åskåda striden. Först redo tvänne brokigt klädda härolder in på banan och uppläste de förklaringar af stridens anledning, som de båda motståndarne ville förfäkta, en trumpetstöt gaf därpå signalen

till kampen, och knappt hade denna förklingat, förrän båda med fällda lansar sprängde mot hvarandra. De stötte samman med ett sådant raseri, att de båda spjuten sprungo af såsom glas och hästarna reste sig högt i vädret. Såsom skickliga ryttare blefvo de snart åter herrar öfver sina hästar. De obrukbara spjutskaften kastade de från sig och grepo till svärden samt rusade på nytt mot hvarandra. Svärden korsades och föllo tungt ned på hjälmar och brynjor, så att nitnaglarna röko kring på banan. Men bådas rustningar voro goda, och de båda kämparna syntes länge lika vapenkunnige. Under en lång stund förblef striden därför oafgjord, och åskådarne vågade af spänning knappt draga andan. Men till slut fattade Lohengrin med bägge händer om sitt slagsvärd och gaf Fredrik af Telramund ett så väldigt hugg öfver hjälmen, att denna klöfs och Fredrik själf medvetslös störtade af hästen. Lohengrin satte nu sitt knä mot hans bröst, men i det samma slog Fredrik upp ögonen.

— Slumpen har gynnat dig. Begagna dig af din fördel och döda en motståndare, som icke längre kan försvara sig!

— Ringa ära, svarade Lohengrin, vore det för mig. Stå därför upp igen och återtag dina vapen, så skola vi kämpa på nytt.

Striden började åter med ökad häftighet, men

»Båda kämparna sprängde med fällda lansar mot hvarandra.»

denna gång varade den ej länge, förrän Fredrik af Telramund så hårdt ansattes, att han måste erkänna sig besegrad, bedja om nåd samt vidgå, att hertiginnan Elsa af Brabant aldrig lofvat att taga honom till gemål.

Omedelbart därefter hölls dom öfver brottslingen, och mången riddare, som erinrade sig hans forna förtjänster, sökte ännu att inlägga ett godt ord för honom.

— Han har dock, sade de, varit en tapper man, och hade han icke i denna sak farit med lögn, hade ingen fläck vidlådit hans hjälterykte.

Men konungen ville icke höra talas om nåd.

— En riddare, sade han, som sviker sitt ord, har förverkat sitt ridderskap, mycket mera då en riddare, som beljuger en oskyldig kvinna, som blifvit anförtrodd i hans vård. För en dylik man finnes blott ett straff, och det är döden. Min dom är därför, att Fredrik af Telramund med sitt lif må försona sitt brott, och må han såsom en vanlig missdådare halshuggas af bödeln, sedan denne först afklädt honom tecknen på hans ridderliga värdighet.

När Henrik Fågelfängaren yttrat dessa ord, gaf han ett tecken åt sin lifvakt, och den djupt örödmjukade Fredrik af Telramund fördes bort att stånda sitt straff. Därpå vände konungen sig ill Elsa af Brabant:

— Du har nu genom en laglig gudsdom friat dig från den beskyllning, en ärelös riddare utslungat mot dig, och du har rätt att åter draga till ditt land samt taga din faders besittningar i din vård. Men gärna skulle jag se, att detta viktiga län kom i en mans hand, och utan att vilja tvinga dig, frågar jag därför, om du icke vill taga någon af dessa riddare till gemål. Blott en man kan rätt fullgöra din länsplikt, och du vinner i honom en naturlig beskyddare.

Den unga furstinnan rodnade djupt och såg länge ned mot marken. Till slut sade hon:

— Ädle herre! Då alla drogo sig undan för att beskydda den värnlösa, fanns det blott en riddare, som trodde på henne, och som, ehuru en främling, för hennes sak vågade äfventyra lif och blod. Hvilken annan än honom skulle jag väl välja?

Med dessa ord gick hon fram till Lohengrin, räckte honom sin hand och tog honom så inför allas åsyn till sin make. Men konung Henrik förde dem bägge till den närbelägna domkyrkan, där ärkebiskopen vigde dem samman. Därefter mottog Lohengrin Brabant såsom län af konungen och återvände till sin hustrus land, åtföljd af alla sina och hennes vasaller. Såsom hertig af Brabant gjorde han sedermera konungen många tjänster samt var honom en tapper och trogen under-

»Med dessa ord gick Elsa fram till Lohengrin och tog honom till sin make.»

såte. Med sin hustru lefde han lycklig, och intet grumlade deras sällhet. Hvem han egentligen var, kände dock hvarken hertiginnan eller någon annan, ty genast efter deras äktenskap hade han af henne tagit ett löfte att aldrig spörja honom, hvarifrån han kommit; så snart hon framställde denna fråga, skulle hon förlora honom och han skulle då åter nödgas draga till det land, hvarifrån han kommit. Detta löfte, som Elsa afgifvit, vållade henne dock föga sorg, ty hon älskade sin ridderlige make, och det var henne nog att äga honom; om hans börd och hemvist ville hon redan därför icke spörja, att dessa voro henne likgiltiga.

Så gingo några år, då Lohengrin och Elsa mottogo en inbjudan från konungen. Denne skulle bortgifta sin dotter med hertigen af Lothringen, och vid det ståtliga bröllopet ville han hafva rikets alla mäktigaste vasaller närvarande. Ingen dag förgick, utan att riddarne öfvade sig i kamp och tornej, och särskildt utmärkte sig Lohengrin framför alla andra; vid ett tillfälle kämpade han mot icke mindre än fyra motståndare och kastade dem alla ur sadeln. Med anledning däraf prisade sig konungen lycklig öfver att äga en så tapper riddare, och drottningen vände sig till sina hofdamer och yttrade:

— Af alla tyska kvinnor synes mig hertiginnan Elsa af Brabant kunna vara stoltast, ty hvilken

äger väl en make så tapper och så ridderlig som hennes gemål är?

Detta beröm sårade mången, särskildt den högdragna hertiginnan af Cleve, hvars man nyligen med afbruten arm kastats ur sadeln af Lohengrin, och med en illa dold afundsjuka svarade hon:

— Utan tvifvel är Lohengrin en tapper riddare, och hans maka har alla skäl att vara stolt öfver honom. Skada blott, att man icke vet, hvarifrån denne riddarskapets prydnad kommit. Egendomligt är alltid, att han själf är så förtegen i denna punkt, och det ser därför nästan ut, som om de illvilliga tungor skulle hafva rätt, hvilka spridt ut, att han är en vanbördig, som har alla skäl att förhemliga sin härkomst. Själf har jag visserligen aldrig velat tro på dylika rykten, men nog böra de dock något förringa hertiginnan Elsas stolthet. Hvad min man beträffar, är han visserligen ej så segerrik som den hemlighetsfulle hertigen af Brabant, men man vet åtminstone, att han är en född ädling, och hans stamträd är kändt af hvarje man i hela Tyskland.

Dessa hånande ord gingo Elsa af Brabant djupt till hjärtat, och hon rodnade af blygsel öfver att icke kunna nedslå förtalet. Drottningen tillrättavisade väl bakdanterskan och sökte att trösta den stackars Elsa, men orden voro en gång sagda, och deras gadd stannade kvar i hennes sinne. När

Lohengrin på kvällen inträdde i hennes kammare, fann han henne därför i tårar, och då han frågade henne om orsaken till hennes sorg, svarade hon intet, utan skakade blott sorgset på hufvudet och började åter gråta, ty hon visste ju, att det var henne förbjudet att spörja efter hans härkomst.

Så gingo tre dagar, under hvilka bekymren frätte sig allt djupare in i hennes själ, och denna fråga, som hon icke fick uttala, men som ständigt sväfvade på hennes läppar, vållade henne till slut sådana kval, att hon icke längre förmådde behärska sig. På Lohengrins förnyade frågor redogjorde hon därför för den skymf, som hertiginnan af Cleve tillfogat henne, och till slut kom hon med den förbjudna frågan:

— Jag vet ju, att du icke är någon vanbörding, utan att din härkomst är lika ädel som du själf, men hvarför icke nedslå förtalet? Säg mig då, hvem du är och hvarifrån du kommit, att jag må säga det åt våra barn, ty jag vill icke, att de skola hafva en fader, öfver hvilken förtalet kan hafva någon makt och hvars lif icke ligger klart och öppet för alla. Du har förbjudit mig att spörja, och detta förbud har jag lydt, men helt visst har du gjort detta blott för att pröfva min kärlek. Kan jag nu icke anses vara nog pröfvad, och är du ännu icke viss på, att jag älskar dig öfver allt annat på jorden?

Då Lohengrin hörde dessa ord, bleknade han häftigt, ty han visste nu, att hans lyckas dagar voro till ända. Men han fattade sig snart, lade mildt sin hand på Elsas hufvud och sade:

— Min stackars Elsa! Icke vredgas jag på dig, och jag förstår, hvad du lidit. Din fråga skall jag också besvara, men icke nu. Låt oss först draga till vårt hem. Där skall jag säga dig allt.

Dagen därpå trädde Lohengrin inför konungen för att taga afsked samt bjöd samtidigt denne och hela hans hof att komma till Brabant, på det att han skulle få återgälda den gästvänskap, som visats honom. Konung Henrik mottog denna inbjudan med välvilja, och inom kort hade alla åter samlats i Lohengrins land just på den plats, där Lohengrin några år förut landat. Då alla infunnit sig, trädde hertigen inför sina gäster, lät genom en härold äska ljud och sade:

— Då jag först anlände till detta rike, tog jag af min maka det löftet, att hon aldrig skulle spörja efter min börd och mitt hemland, och jag tillade, att så snart hon bröt mot detta förbud, måste jag åter draga mina färde till det rike, hvarifrån jag kommit. Åren hafva gått, och hon har troget hållit sitt löfte — ända till för kort tid sedan. Af obetänksamhet har hon framställt den ödesdigra frågan, och jag skall nu besvara den, men icke blott inför henne ensam, utan inför eder alla.

Så veten då, att icke är jag en vanbördig man. Min fader är Parzifal, konung öfver den heliga Grals ridderskap, och själf är jag medlem af denna kristenhetens ädlaste orden. Af den heliga Gral själf är jag utskickad till hjälp åt Elsa af Brabant, och det är dess befallningar jag utfört. Icke behöfver hon således blygas öfver sin make eller mina barn öfver sin fader. Men Grals riddare måste, då de utfört sitt värf i världen, vända tillbaka till borgen Montsalvasch för att där fortfara med sin tempeltjänst kring den heliga kalken. Blott i ett enda fall få de dröja kvar bland människorna. De äro den kristna trons riddare, och finna de någon, som tror utan att forska, som älskar utan att veta hvarför, som är beredd att för sin kärleks skull lida smälek och hån — *då* få de dröja kvar i världen, ty i dessa troendes hjärtan har den heliga Gral då själf tagit plats, och när de tjäna dem, hålla de fortfarande sin tempelvakt kring kalken. Längre än någon annan har jag vistats borta från Montsalvasch, men icke heller jag skulle finna, hvad ingen annan funnit: en tro, som står fast och orygglig. Också bland mästarns egna lärjungar fanns det en, som tvifla-de, och hvarför skulle då du, min stackars Elsa, vara starkare än alla andra? Äfven du har frågat, du har tviflat och velat veta. Vår korta lycka är därför slut, och inom några ögonblick skall det

bud komma, som åter skall hämta mig tillbaka till Montsalvasch.

När han yttrat dessa ord, lät han föra fram sina barn, omfamnade och kysste dem, och till konung Henrik gaf han sitt svärd och sitt jakthorn med bön om, att konungen skulle förvara dessa åt hans söner, till dess de blefvo vuxna. Åt Elsa, som i namnlös sorg hört hans tal, skänkte han till minne en ring, som hans moder gifvit honom vid affärden, och därefter vände han sig mot stranden, där svanen redan låg med sin snäcka Först nu vaknade Elsa upp till besinning och kastade sig om hans hals samt bad honom stanna, men Lohengrin gjorde sig sakta lös från hennes omfamning och steg utan att vidare yttra ett ord, i snäckan, som förde honom bort mot Montsalvasch.

Men med brustet hjärta sjönk Elsa af Brabant död ner på stranden.

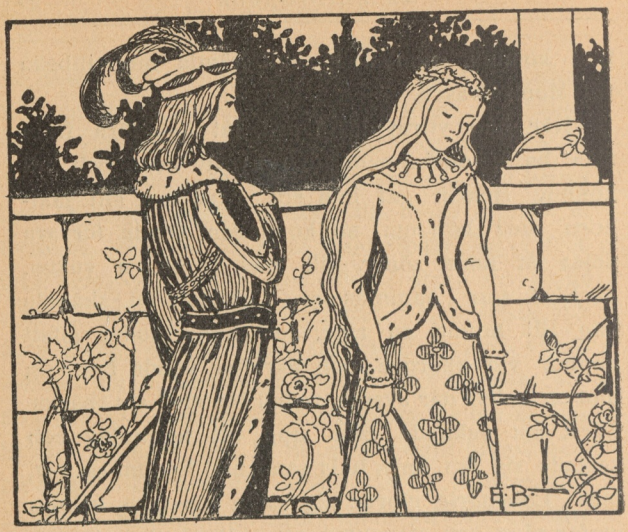

Syritha.

I Danmark härskade en gång en konung vid namn Sivald, som hade en enda dotter Syritha, vacker som en dag, med skära kinder och långt böljande gullgult hår. Men en mera blyg jungfru hade man aldrig skådat. Aldrig vågade hon att höja sin blick upp från marken, och allra minst vågade hon att se en man i ansiktet. Från

när och fjärran kommo friare till hennes faders hof för att gilja till den fagra konungadottern, men alla nödgades de med oförrättadt ärende draga sina färde, ty väl stod Syritha med nedslagna ögon och hörde deras vackra ord, men bildstoden fick aldrig lif, aldrig svarade hon ett ord på de granna talen, och aldrig lyfte hon sin blick mot den talande.

Bland dem, som försökte sin lycka, var ock en konungason vid namn Ottar. Han talade längre än de andra, han bad innerligare och varmare om hennes kärlek, men endast en svag rodnad steg upp på Syrithas kinder, då hon hörde hans vackra, manliga stämma, och Ottar trodde ett ögonblick, att han hade besegrat hennes blyghet. Men icke heller nu svarade hon, och hennes blick var fortfarande sänkt mot jorden.

Ottar hade dock alltför mycket fäst sig vid den vackra prinsessan för att likt de öfriga friarne draga sin kos efter det första misslyckade försöket. Han stannade därför kvar vid Sivalds hof, fast besluten att söka vinna hennes kärlek.

Men han var icke den ende, som hade förälskat sig i den blyga Syritha. Vid gränsen af hennes faders rike bodde en förfärlig jätte, och han hade en gång fått se Syritha, då hon var ute och lustvandrade i skogen. När jätten skådade den smärta gestalten och de fina anletsdragen, spär-

rade han upp ögonen, ty något dylikt hade han förut aldrig sett. Men han brydde sig icke såsom de andra friarna om att förhala tiden med några vackra tal, utan han rusade genast fram, grep tag i den intet anande flickan och släpade henne med sig till sin håla i bergen.

Nu blef det en uppståndelse på kungsgården. Konungen själf och alla hans hofmän foro såsom vilda kring i skogen för att leta efter prinsessan, men ingenstädes kunde de finna henne; ej ens det minsta spår af henne kunde upptäckas. Då lät konung Sivald ett påbud utgå, att den riddare, som kunde skaffa hans förlorade dotter till rätta, skulle erhålla hennes hand samt blifva hans egen efterträdare.

Bland dem, som nu begåfvo sig ut på spaning, var också Ottar. Hans aning sade honom, att ingen mänsklig varelse kunnat vara nog grym att förgripa sig på en kvinna med ett så ädelt, jungfruligt väsen som Syritha, och han gissade därför, att den, som röfvat henne, varit något grymt troll eller en jätte. När han så fick höra talas om jätten, som huserade i gränsskogen, beslöt han att söka upp honom.

Länge letade han igenom alla bergskrefvor utan att finna något spår, men till slut fäste han sig vid att marken framför en bergshåla var upptrampad liksom af tunga steg, och han lade sig

Bergshålans herre.

därför bakom en sten för att speja. Mot kvällen hörde han ett väldigt prassel i småskogen och såg då, huru bergshålans herre, en förfärlig jätte, närmade sig ingången. Äfven den modigaste hade kunnat blekna inför en dylik syn. Ansiktet var öfvervuxet af ett svart, tofvigt skägg och kroppen var inhöljd i ludna djurhudar. Öfver axeln hade den ohyggliga gestalten en väldig klubba. Men Ottar tvekade icke, utan drog sitt svärd, sprang fram ur sitt gömsle och ställde sig i jättens väg.

— Hvad är du för en dvärg, utropade jätten, som vågat dig in på min mark? Bed nu din sista bön, ty dina dagar äro räknade.

Och därmed riktade han med sin väldiga klubba ett dråpslag åt Ottar, men denne var honom för vig och lyckades kasta sig undan, så att slaget i stället träffade en trädstam, som splittrades, som om den varit af glas. I stället lyckades Ottar att tillfoga jätten ett djupt sår i veka lifvet. I sin förbittring blef jätten nu alldeles utom sig och siktade icke längre, utan högg blindt omkring sig, så att grenar och stammar yrde kring de bägge kämpande. Snabb och vig förstod Ottar dock att ständigt undvika jättens klumpiga slag, och så snart denne gifvit en blotta på sig, träffades han af sin motståndares svärd. Blodet strömmade kring honom och jätten kände, huru hans kraft allt mer och mer mattades, utan att han kunde få något

håll på sin rörlige fiende. Han greps då af förfäran och gjorde ett sista försök att rädda sig genom flykten. Sin klubba kastade han bort och skyndade till hålans öppning för att genom denna komma in i berget. Men Ottar följde modigt efter och kom snart in i en rymlig sal, där han i skumrasket varsnade Syritha, som af jätten fastkedjats vid bergväggen. Nu kände han sitt mod och sin kraft fördubblade, och ännu en sista gång lyfte han svärdet samt gaf jätten ett dråpslag. Rytande af raseri störtade denne ned för Syrithas fötter och uppgaf där sin sista suck.

Prinsessan var räddad, och Ottar löste hennes bojor samt förde henne ut i det fria. Därpå vände han sig till henne och sade:

— Du är nu fri. Den jätte, som röfvat bort dig, har med sitt lif fått gälda sitt nidingsdåd, och jag vågar nu för dig upprepa min bön: försmå icke min varma kärlek, utan höj din blick från jorden, lägg din hand i min och blif min brud!

Han såg, huru Syrithas kinder sakta purprades, men sin skygghet kunde hon icke öfvervinna, och lika litet som förut vågade hon att slå upp sina ögon. Så stod han länge tyst framför henne för att vänta på ett svar, men detta svar kunde hon icke förmå sig att få öfver sina läppar. Efter en stund fortsatte Ottar:

— Jag har ödmjukt bedt om din kärlek, där en annan kanske fordrat den. Men vare det långt från mig att vilja begagna mig af en tillfällig fördel, och icke vill jag mottaga en gåfva, som du blott skulle gifva mig af tacksamhet eller medlidande, men icke af kärlek. Jag skall därför icke tvinga dig, och ej heller vill jag plåga dig med min närvaro. Din faders gård ligger ej långt härifrån, och du kan själf finna vägen dit. Fri och ohindrad må du draga dina färde, och så länge ditt eget hjärta ej säger dig något, skall jag icke pina dig med mina böner.

Rodnaden steg allt högre på hennes kinder,

hennes bröst höjde sig sakta såsom till en snyftning, men hon svarade intet och djärfdes ej heller möta Ottars blick. Först då hon blifvit ensam, började stora och klara tårar att fylla hennes ögon, och hon satte sig ned samt grät länge bittert, men tyst.

Så skulle hon vandra tillbaka till sin faders gård. Men det tycktes henne, som om det nu vore henne omöjligt att återvända till det gamla hemmet. Hon ville bara bort, långt bort; hvart visste hon icke. Och så gick hon åt rakt motsatt håll, öfver berg och skogar, ständigt plågad af en aldrig domnande oro. Till slut kom hon till den gård, där Ottars fader och moder bodde, och där stannade hon — hvarför visste hon ej, ty hon kände icke, att det var deras hem. Med slitna kläder och blodiga fötter stannade hon framför förstugukvisten och bad med en darrande och försagd röst de gamla om att låta henne blifva getapiga hos dem. Den bönen var icke svår att bevilja, och så började hon att vakta de gamlas getter. Hon brändes af solen och piskades af regnet, hennes kläder utgjordes blott af några torftiga paltor, som knappt skylde hennes nakenhet, och hennes föda var näst till svält. Men aldrig hörde man henne klaga, om än man aldrig såg henne le.

Så vände Ottar tillbaka till sina föräldrars hus

och fick då se, hvilken getapiga de skaffat sig. Men han sade intet till henne, och hon vågade aldrig möta hans blick. En dag sade han till henne:

— Hör du getapiga! Jag har nu beslutat att gifta mig, och i afton skall mitt bröllop firas. Min brud kommer snart till gården och jag vill att hon skall hälsas som det höfves hennes börd. Gårdens alla kvinnor skola därför mottaga henne, och jag vill, att du också skall vara med. Gå därför in i frustugan, där du kan få dig anständiga kläder och ställ sedan upp dig bland de andra!

Syritha böjde sig blott, men svarade intet, utan gjorde, som han hade befallt henne.

Sedan bröllopståget kommit, gaf man Syritha plats i brudgemaket och satte en fackla i hennes hand; hon skulle nämligen lysa upp rummet för Ottar och hans unga brud. Efter en stund trädde dessa in i rummet, glada och skämtande, utan att någon af dem tycktes märka den stackars ljusbärerskan. Men facklan i hennes hand förtärdes allt mer och mer och slutligen hade lågan nått ner ända till hennes fingrar. Syritha stod dock fortfarande orörlig och med sänkt blick utan att med en min eller en ryckning röja den smärta hon kände. Ottar vände sig då till henne och sade:

— Min stackars Syritha, känner du icke, huru elden bränner dig?

Då först slog hon utan att säga något upp sina ögon och såg på honom med en lång, outsäglig blick.

Men det var just detta, som Ottar hade väntat på.

— Så har jag då ändtligen vunnit dig och kufvat din skygghet. Denna blick säger mig, hvad du icke vågat utsäga: att du älskar mig. Så må då *detta* bröllop vara till ända. *Dess* mening har blott varit att än en sista gång pröfva dig, och nu må därför en annan och verklig bröllopsfest firas här på gården, ty du är den enda, jag älskat, och blott du skall blifva min brud.

Men Syritha sänkte nu ej längre sina ögon mot jorden utan lät sin blyga och trofasta blick fortfarande hvila på Ottar, och denna blick sade tydligare än ord, att hon från första stunden älskat honom högst på jorden.

Läkaren mot sin vilja.

För länge sedan lefde det i Frankrike en adelsman, som hade en enda dotter. Flickan var både täck och kvick, men ingen friare lät höra af sig, så att åren gingo och det såg ut, som om hon skulle blifva på öfverblifna kartan. Orsaken var, som sagdt, alls icke något fel hos flickan, utan låg endast däri, att hennes fader tyvärr var fattig som en kyrkråtta, och för några vackra ögon ville ingen adelsman i den trakten taga sig en hustru.

Emellertid bodde det en bonde bredvid adelsmannen — en grof, simpel karl med tölpaktiga fasoner och ett utseende, som var så fult, att man hade svårt att hålla sig för skratt, då man såg honom. Något kvickhufvud var han heller icke, men han hade en viss småslughet, och i hvarje fall hade han på sitt hemman lyckats samla hop en styfver, som icke var så liten. Då han närmat sig femtiotalet, lät han af sina vänner intala sig, att han borde gifta sig, och var då nog oförsynt att anmäla sig såsom friare hos den unga fröken. Hon bara skrattade, då hon hörde hans löjliga frieri, men den, som inte skrattade, var hennes far. Han visste, hur många kor, oxar och hästar bonden ägde, han kände till, huru många vinfat, som lågo i dennes källare, och han hade också en aning om hans kassaskrin. Han slog därför icke bort saken med skämt som dottern gjort, utan tog på sig en allvarlig min och slutade med att säga ja — och nu var det flickans tur att fälla tårar. De tjänade i alla fall till ingenting, utan hon måste taga bonden i hand och begifva sig hem till hans hus såsom hans laggifta hustru.

Så dum var den nye äkta mannen dock icke, att han trodde sig vara älskad af den unga kvinnan, som han tvingat sig till, och han motsåg därför med rädsla den stund, då hon kanske skulle uttänka onda anslag mot honom. Han

började därför grubbla på, huru han skulle bära sig åt för att förebygga en dylik olycka.

— Jag, sade han, är hela dagen borta på åker och äng, och jag kan således ej se till, hvad hon tager sig till under min bortovaro. Men om jag hvar dag på morgonen grundligt piskar upp henne, så kommer hon nog att hela dagen gråta och tjuta, och då tänker hon säkert icke på dylik oförvägenhet. Det är ju kanske litet hårdt, men på kvällen, när jag kommer tillbaka, får jag väl bedja om förlåtelse, och då glömmer hon väl bort saken, ty kvinnor pläga icke hafva långt minne.

Denna plan tyckte han vara så förträfflig, att han beslöt att genast sätta den i verket. På morgonen, sedan han hade ätit, gaf han henne genast en sådan sittopp, att märkena efter alla hans fem fingrar syntes i hennes ansikte. Därpå satte han hatten på skulten, stack händerna i byxfickorna och gick lugn och hvisslande ut på sitt arbete. Men den unga frun råkade i förtviflan.

— O, min far, det är då till en dylik usling, som du haft hjärta att öfverlämna din egen dotter! Och hvarför? Visst var vårt bröd knappt, men nog hade det väl ändå räckt till åt oss båda, och långt hellre hade jag svultit än jag underkastat mig sådana förödmjukelser som dem, jag nu måste lida.

Och så grät och klagade hon hela dagen, alldeles som hennes man hade beräknat.

På kvällen vände han tillbaka och sökte lugna henne. Först ville hon icke se på honom, men när han gjorde en riktig kraftansträngning att visa sig öm och artig, när han log och drog munnen ända upp till öronen af idel välvilja, då såg han så oemotståndligt löjlig ut, att hustrun mot sin vilja måste brista ut i ett gapskratt. Att skratta och på samma gång visa sig surmulen, går emellertid inte gärna an, och den unga frun såg därför ingen annan råd än att förlåta syndaren.

Detta gjorde honom blott ännu mera säker på sin sak, och då han dagen därpå gick ut till sitt arbete, gaf han henne, utan att säga ett ord, en ny sittopp, kraftigare än den förra. Denna gång satte sig hustrun, som var en klok kvinna, dock icke rent att gråta, utan i stället började hon att tänka efter, huru hon skulle bota sin kära man för hans lust att slåss. Medan hon så grubblade, kommo två af konungens budbärare och knackade på dörren. De höllo på att dö af hunger och

bådo om litet mat att stilla denna. Hustrun tog fram hvad huset förmådde och bad dem samtidigt att tala om anledningen till den resa, de gjorde.

— Ni skall veta, sade de, att prinsessan Ada, vår konungs dotter, farligt insjuknat. Hon har tyvärr råkat få ett fiskben i halsen, och detta hindrar henne både från att sofva och att äta samt förorsakar henne outhärdliga smärtor. Naturligtvis har man gjort allt, som står i mänsklig makt för att rädda henne, men hittills hafva alla ansträngningar varit förgäfves, och konungen är utom sig af förtviflan. Såsom en sista utväg har han skickat ut oss för att få tag i den skickligaste läkare, som finnes, och vi skola, om det så behöfves, gå till världens ände för att få tag i honom. Ty kan han icke hjälpa, kan intet rädda vår olyckliga prinsessa.

Nu fick den stackars genompryglade hustrun ett infall. Hon vände sig till sändebuden och sade:

— Är det så, som ni säger, tror jag mig kunna hjälpa eder, och ni behöfver då ej gå långt för att få reda på den, som ni behöfver. Här strax bredvid hafva vi världens allra skickligaste läkare, inför hvilken alla andra blott äro eländiga stympare.

— Ni skämtar väl icke?

— Visst inte. Det är rena sanningen, som jag nu säger. Men som alla lärda herrar, så är också den här litet besynnerlig, och den, som förut ej

visste, hvilken stor man han är, skulle aldrig af hans yttre kunna misstänka det. För att blifva kvitt alla de patienter, som dagligen strömmade till honom från världens alla kanter, har han klädt sig till bonde och går nu och plöjer på åkern. Det hjälper alls ingenting att säga åt honom, att han är genomskådad, ty han håller i sig och bedyrar till och med, att han blott är en vanlig bondlurk. Men det skall icke afskräcka er, ty det finnes ett säkert medel att få honom att visa tillmötesgående. Tag ni blott fram ett par duktiga knölpåkar och prygla honom både gul och grön, och då skall ni få se, att han allt lofvar att bota prinsessan! Allt kommer endast an på, hur man tar dylika lärda stollar.

— Beror det bara på att ge stryk, så kan ni vara lugn, ty vid det handtverket äro vi vana, och vi skola nog få honom att taga förnuft, vore han än tio gånger så lärd och så besynnerlig.

— Godt, men glöm inte, att han måste pryglas ordentligt!

Med detta besked begåfvo sig de båda sändebuden i väg till åkern, sedan de först försett sig med ett par kraftiga knölpåkar. När de kommit fram till bonden, togo de höfligt af sig hattarna och hälsade vördnadsfullt på honom. Men han blott stirrade på dem med ett par stora förvånade och dumma ögon.

— Lärde herre, sade de, vi äro sändebud från konungen, och det är hans ödmjuka begäran, att ni genast täcktes begifva eder till hofvet?

— Till hofvet! Hvad i all världen skulle jag där att göra?

— Han hoppas, att ni ville vara god och bota hans dotter, som farligt insjuknat.

— Skall jag? Ni tyckes vara vid godt lynne i dag, emedan ni kommer för att drifva med en stackars bonde.

— Herre, tala icke så, ty saken är allvarlig, och ni måste genast komma.

— Skall jag bota någon prinsessa? Om det ändå vore för att rykta en häst eller göra rent ett stall! Men hvad är meningen med alla dessa tokerier? Antingen är det ni, som gycklar med mig, eller också är det någon spefågel, som hållit er för narrar och satt i eder några dumheter. Jag är en fattig bonde och förstår mig hvarken på prinsessor eller på sjukdomar.

— Ni svarar alldeles så, som vi trodde. Men när ni icke låter öfvertala eder af goda ord och lämpor, få vi väl begagna kraftigare öfvertalningsmedel. Det gör oss visserligen ondt att nödgas bruka sådana skäl mot en så lärd herre som ni, men nöden har ingen lag, och konungens vilja måste lydas.

Därpå togo de fram sina knölpåkar och bör-

jade att bearbeta hans rygg med ett sådant eftertryck, att den stackars bonden vrålade af smärta. Ju mera han skrek och bedyrade, att allt blott var ett misstag, och att han var en stackars, okunnig bonde, desto hårdare slogo de för att taga ur honom hans griller. Till slut voro de själfva alldeles utmattade, och bonden föll på knä, knäppte hop händerna och försäkrade, att han skulle bota alla kungar och prinsessor i hela världen, bara de ville sluta upp att slå honom och låta hans arma rygg vara i fred. Sändebuden bådo då tusen gånger om ursäkt.

— Det är ert eget fel, sade de. Hvartill tjänar det att neka, när hela världen ändå känner till ert djupa vetande och er stora skicklighet? En man som ni kan icke dölja sig, och det har endast varit med den största motvilja, vi sett oss tvungna att på detta sätt behandla eder. Men vi hoppas, att ni själf inser våra skäl.

Bonden, som ännu kände huru dessa skäl värkte i hans rygg, bara bockade sig och lät motståndslöst sätta sig upp på en häst samt följde med sändebuden till hofvet.

Då de anlände, var konungen nästan förbi af oro, och blott sändebudens återkomst skänkte honom en svag förhoppning. Han skyndade sig därför att utspörja dem om deras resa, och då han fått höra, huru denna aflupit, kastade han en blick

på den berömde läkaren, som linkande af smärta hade närmat sig honom.

— Visst ser du högst konstig ut, sade han, men så göra gärna alla dylika lärdomsljus. Nu hoppas jag emellertid, att du genast botar min dotter, som redan länge nog har fått plågas.

— Ack, nådige herre, jag är just ingen läkare, utan bara en stackars bonde och jag ber er af allt hjärta att låta mig gå.

— Det var en märkvärdig karl att tycka om prygel, men emedan ingenting annat tyckes hjälpa, så nog skall jag se till, att du får ditt lystmäte.

Och så lät han prygla honom sju resor värre än förra gången. Det hjälpte ej, att den stackars bonden tog alla helgon till vittne på, att han icke förstod läkarekonsten mer än en ko. Ju mera han bedyrade, desto mera stryk fick han, och till svar på alla hans böner vinkade konungen blott åt sina betjänter att piska på bättre. Till slut blef bonden alldeles utom sig.

— Nåd, Eders majestät, nåd! Jag lofvar heligt, att jag skall bota prinsessan. Men befall dessa plågoandar att sluta upp!

— Det kunde du hafva sagt med detsamma, så hade du sparat dem mycket besvär.

Han fördes nu in i det rum, där prinsessan satt i sin sjukstol. Det var ej med glada steg han gick dit in, ty han hade naturligtvis ej den ring-

aste aning om, huru han skulle bära sig åt. Den sjuka prinsessan kunde ingenting säga, utan pekade blott med ett lidande uttryck på sin strupe, där det olycksaliga fiskbenet satt. I sin förtviflan föll bonden då på knä och utropade:

— Söta, goda lilla prinsessa, spotta bara ut benet! Gör det för min skull, om ni inte vill göra det för er egen!

Och så började han att harkla sig och spotta för att visa henne, hur hon skulle bära sig åt, och samtidigt förvred han sitt ansikte till de allra rörligaste grimaser samt talade med sin allra finaste röst. Därvid blef han så ful och såg så obeskriflig löjlig ut, att prinsessan, trots sina plågor, brast ut i ett hejdlöst skratt — och detta räddade henne. Med en våldsam fart stöttes fiskbenet ut ur hennes hals och flög rakt i ansiktet på bonden. Men denne fick tag i det och rusade med andan i halsen till konungen.

— Eders majestät, Eders majestät, ropade han. Er dotter är räddad! Se här är fiskbenet!

— Du återgifver mig lifvet. Men jag skall också veta att kungligt belöna dig, och härmed utnämner jag dig till min lifläkare. Du skall alltid stanna hos mig, och ingen annan än du skall få sköta oss.

— Ack, nådige herre. En dylik nåd är alldeles för stor för mig. Låt mig blott återvända till mina oxar och mina kor; det är min enda bön.

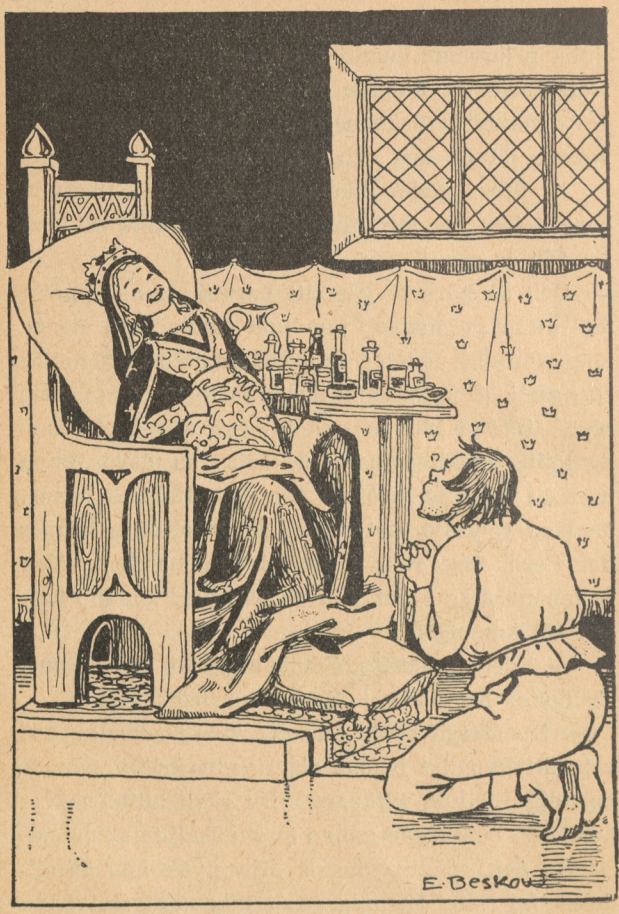

»Prinsessan brast ut i ett hejdlöst skratt.»

— Jaså, du börjar igen med dina tokerier? sade konungen och vinkade på nytt till betjänterna, som nyss förut skött knölpåkarna.

Men så snart bonden såg denna handrörelse, störtade han åter till konungens fötter och lofvade att stanna kvar hela sitt lif hos honom, blott han sluppe prygel.

— Nå, det låter höra sig, sade konungen. Men när vi nu blifvit nog lyckliga att få en läkare af din skicklighet, skola vi också draga nytta af din konst. Här i landet pinas tyvärr ofantligt många sjuka, som ännu ingen kunnat bota, och jag skall därför låta hämta hit dem allihop, så att du kan göra dem friska igen i en handvändning.

Bonden, som af erfarenheten visste, att det ej hjälpte att neka, hade ingenting annat att göra än att bocka sig.

— Den, som vinner tid, vinner allt, tänkte han, och medan jag väntar på dem, kan jag väl alltid få något tillfälle att rymma.

Emellertid kommo sjuklingar från när och fjärran, och snart hade det i den stora slottssalen samlat sig bortåt hundra, som ledo af alla möjliga krämpor. Konungen förde då in den store läkaren i salen och sade till honom:

— Alla dessa stackars varelser anbefaller jag åt din konst. Du skall göra dem friska åt mig.

— Ack, Eders majestät, det är icke möjligt, så framt Gud ej ville göra något underverk.

Men då konungen i stället för att svara gjorde en vink åt betjänterna, ropade han:

— Jo, jo! Jag försäkrar, att de skola blifva friska som nötkärnor. Rör bara inte vid käppen, så skola de här uslingarna bli så krya, att de kunna hoppa kråka!

— Jag visste väl det, ditt tjurhufvud, sade konungen och log. Men raska på nu bara!

Därmed gick han, och läkaren var ensam med sina sjuklingar. Han tittade först blott på dem, och sedan började han att klia sig bakom örat, ty han visste rakt icke, hvad han skulle göra.

Då fick han plötsligen en tanke, ty ehuru han visst icke var något ljushufvud, saknade han dock icke en god del bondslughet.

— Mina vänner, sade han, ni kan själfva förstå, att det icke är så lätt att i ett nu göra så många människor friska. Men ett medel finnes i alla fall, och lyckligtvis är det osvikligt. Det är visserligen litet obehagligt, men hvad gör det, när det gäller det helas väl? För öfrigt har det fördelen af att vara ganska enkelt och mycket billigt. Vi skola blott taga den af eder, som är värst sjuk och kasta honom på elden samt låta honom brinna till aska. Sedan skall hvar och en af de andra

taga några smulor af askan och äta upp, och då blir han ofelbart bra. Det behöfs blott helt litet, så att jag tror, att en sjukling är alldeles tillräckligt. Nu börja vi med detsamma, och jag frågar då, hvilken af eder som är värst däran?

Men sjuklingarna bara sågo på hvarandra, och ingen af dem var hågad att svara. Läkaren vände sig då till en, som såg ganska ynklig ut.

— Du tyckes mig vara ganska dålig. Du är blek som ett lik och består ju bara af skinn och ben.

— Jag? Visst inte. Aldrig har jag mått bättre än nu. När jag kom hit, tyckte jag bara, att jag hade litet hosta. Det är alltsammans, också det är nu öfver.

— Jaså, du är frisk, din slyngel! Hvad gör du då här? Packa dig genast i väg!

Sjuklingen lät icke säga sig detta två gånger utan störtade på dörren, som om han haft eld i hälarna. Utanför satt konungen och väntade, ty han fruktade, att doktorn skulle få några nya griller, och han tyckte därför, att det var bäst att genast hafva käppen till hands. När han såg sjuklingen komma ut, misstänkte han, att läkaren åter gjort svårigheter och frågade därför:

— Hvad nu! Har han icke velat bota dig?

— Jo då!

— Är du alldeles frisk nu?

— Frisk som en nötkärna! ropade den andra samt dansade i väg det fortaste han kunde.

Ögonblicket därpå kom en annan utrusande.

— Hur är det med dig då? Är du också frisk?

— Ja då! Jag har aldrig känt mig så rask i hela mitt lif.

Och nu kom den ene efter den andre, unga och gamla, män och kvinnor, och ingen af dem ville gå in på, att de kände den minsta krämpa. Tvärtom täflade de om att visa, huru krya de voro, och några af dem både hjulade och hoppade kråka. Förundrad gick konungen in till den store läkaren för att tacka honom för denna underkur, men bonden, som också i ett annat afseende blifvit klokare, föll på knä för konungen och sade:

— Eders majestät! jag är nu botad för mina griller och jag erkänner öppet och ärligt, att jag är världens skickligaste läkare. Men låt mig i alla fall återvända hem! Jag lofvar, att jag ändå skall komma hit, så snart Eders majestät befaller, och aldrig skall ni mera behöfva använda de medel ni hittills begagnat för att tvinga mig att utöfva min konst.

— Det gläder mig att se, att du nu tagit ditt förnuft till fånga, och jag skall därför ej göra några svårigheter vid att bevilja din bön.

Därpå lät han fylla flera påsar med guldmynt åt honom, gaf honom praktfulla kläder och hästar

samt följde honom under stora hedersbetygelser i väg. Så kom bonden igen hem till sin hustru, visserligen grundligt genompryglad men med fickorna fulla af pengar. Numera kunde han hyra sig folk, som förrättade arbetet åt honom, och han behöfde därför själf icke längre gå från hemmet. Men i följd däraf hade han heller ingen anledning att mera prygla sin hustru, och de lefde därför lyckligt tillsammans. Han hade också mycket ordentligt fått lära sig, huru prygel smakade.

Lanval.

I forna tider, då den gode konung Orre regerade i Sverige, härskade den berömde konung Artus öfver Brittannien. Vid hvarje pingst samlade sig alla hans riddare och svenner i Kardoil, och där höll konungen ett lysande hof med tornej och lek, dans och spel. De tappraste erhöllo af honom furstliga gåfvor, smycken, rust-

---

Lanval; uttal: Lanval.

ningar, hästar och jordagods, och aldrig hade man förut sett en så frikostig konung. Men så var det heller ingen, som kunde berömma sig af bättre män, och hans »runda bord» var vida berömdt öfver hela världen; med »runda bordet» menade man nämligen hans tappraste och mest höfviska riddare, hvilka därför åtnjöto hedern af att få sitta vid konungens egen taffel.

Bland den skara, som vid pingsten samlade sig i Kardoil, befann sig ock den unge Lanval. Han var son till en konung, som härskade öfver ett fjärran land, och hade lockats till Kardoil af ryktet om Artus' bedrifter. Ingen kunde vara mera tapper, mera försynt och ridderlig i hela sitt väsen än den unge furstesonen, och han var därför älskad och afhållen af alla, icke minst af hofvets damer, som kanske lika mycket tilltalades af hans yttre, hans smärta gestalt och hans fina, sorgbundna anletsdrag.

Lanval hade också en sorg, som tryckte honom. Hans faders land låg långt borta, och några bud emellan detta och Kardoil kunde icke sändas. Allt det guld, han fört med sig till konung Artus, hade han, gifmild som han var, snart förslösat; han älskade att se vänner och tjänare glada, och han hade därför ej haft hjärta att hålla fast om pungen. Hans försynthet hindrade honom också att hålla sig framme bland dem, till hvilka konung

Artus så frikostigt utdelade sina gåfvor, och han förblef ensam bortglömd. Den stackars Lanval såg sig i följd häraf snart utarmad, och hans stolthet förbjöd honom att för någon yppa sina bekymmer för att bedja om hjälp. En vacker dag fann han därför, att han måste lämna det hof, där han eljest så gärna stannat kvar.

En morgon sadlade han sin springare och red utan att varsnas af någon ut från borgen. Något bestämdt mål hade han icke utan lät tyglarna hänga, och hästen fick trafva i väg, hvart honom bäst syntes. Slutligen kommo de fram till en liten äng, genomskuren af en bäck. Men där stannade hästen plötsligt och visade ingen lust att gå vidare. Lanval steg då af, gjorde loss bukgjordarna och lät honom fritt gå kring att beta. Själf bredde han ut sin mantel på marken samt lade sig på denna för att grubbla öfver sitt olycksöde.

Medan han så låg i sina drömmar, varsnade han vid bäcken tvänne unga damer af en strålande fägring. Båda voro dyrbart klädda i tätt åtsittande dräkter af grå sammet. Den äldsta af dem bar ett gyllene handfat med rik inläggning, och den andra höll ett handkläde. De gingo rakt fram mot honom, och såsom en höfvisk ung man reste Lanval sig genast upp samt hälsade dem.

Sedan de mottagit och besvarat hans hälsning, sade den ena:

— Sire Lanval, vår härskarinna, som är en lika hög som skön dam, har skickat oss till eder för att bedja eder följa oss. Hennes tält är uppslaget här alldeles tätt invid, och vi hoppas, att ni icke vägrar att mottaga hennes inbjudan.

Lanval lät icke säga sig detta två gånger utan svepte sin mantel om sig, lät hästen fortfara att beta och följde utan betänkande med sina båda ledsagarinnor. Tältet, till hvilket de förde honom, öfvergick i skönhet och prakt allt hvad den unge riddaren dittills skådat. Öfverst smyckades det af en gyllene örn, tältstängerna voro af dyrbara trädslag och dukarna af guldstickadt siden. Men Lanval hann knappast att fästa någon uppmärksamhet vid allt detta, ty midt i tältet såg han en ung dam, så vacker, att han aldrig tyckte sig hafva skådat hennes like.

Då Lanval trädt in i tältet, bjöd damen med en behagfull handrörelse honom att taga plats och yttrade sedan:

— Sire Lanval, det är för eder skull, som jag begifvit mig hit från mitt fjärran belägna land. På afstånd har jag iakttagit eder, jag har funnit, att ni är höfvisk och modig, och jag har därför beslutat att göra eder lyckligare än någon jordisk furste. Men fédrottningen kan blott vara förenad med en riddare, vid hvilkens väsen det icke låder någon fläck, och blott så vida ni fortfarande förblir lika högsinnad, tapper och ödmjuk som hittills, kan ni behålla min kärlek.

— Sköna dam, om jag haft lyckan att behaga

»Sire» (uttal: sir), motsvarande vårt »herre», var det vanliga tilltalsordet till en riddare.

eder och om ni värdigas upphöja mig till eder make, skall ni i allt hafva att befalla öfver mig. Jag skall ständigt lyda edra bud utan att spörja efter skäl. Att ni så önskar, skall vara mig orsak nog. Mycket att offra för eder har jag icke, ty jag äger knappt mer än mitt svärd och min häst, men för att vinna eder kärlek är jag beredd att för alltid öfvergifva mitt land och mitt folk, aldrig skall jag vika från eder sida, och min högsta sträfvan skall vara att handla så, att ni icke behöfver att blygas öfver edert val.

När han yttrat dessa ord, räckte fédrottningen honom sin hand till tecken på, att hon nu tog honom till sin gemål, och därpå gaf hon sina tärnor befallning om att inbära de dyrbarheter, hon ämnat förära sin make i bröllopsgåfva.

— Tag, sade hon, så mycket guld och silfver du önskar! Du älskar att gifva och göra människorna lyckliga, och denna böjelse kan du hädanefter få följa, ty min skattkammare kan aldrig blifva tom. Men en sak fordrar jag af dig. Då du så gifver, får du aldrig yppa, hvarifrån dessa gåfvor komma, och vår förbindelse måste alltid förblifva en hemlighet för människorna. Och glöm aldrig, att så snart du bryter häremot, har du därmed ock förverkat min kärlek! Bandet oss emellan slites då sönder, och du förlorar mig för alltid.

Lanval lofvade högtidligen att äfven i denna punkt lyda hennes vilja, och dagen förflöt sedan under lek och fester. Mot kvällen, sedan hoffolket dragit sig tillbaka, yttrade drottningen:

— Det är nu på tiden att vi för denna gång skiljas. Du drager åter till konung Artus' land, och jag stannar i féernas rike. Men sörj icke öfver denna skilsmässa, som endast skall blifva skenbar! Så snart du önskar att se mig, behöfver du blott kalla på mig, och jag skall då genast stå vid din sida, utan att någon annan än du kan se och höra mig. På så sätt skola vi aldrig vara skilda, och du behöfver icke öfvergifva människovärlden, till hvilken du eljest kanske skulle längta tillbaka. Men minns noga den ed, du svurit: yppa aldrig, hvilken ditt hjärtas härskarinna är, och låt aldrig vår kärlek sudlas ned af människors onda tungor!

Lanval upprepade ånyo sin ed, glad öfver det löfte, som fédrottningen gifvit honom. Men innan han drog bort, lät drottningen bära fram en kostbar klädnad åt honom, och sedan han ifört sig denna, syntes han ännu vackrare och ståtligare än förut. Äfven hans häst, som nu leddes fram, var dyrbart smyckad. Men Lanval fäste sig icke vid detta utan kysste ännu en gång drottningens hand, kastade sig upp i sadeln och red bort, ännu helt villrådig, om det äfventyr han upplefvat varit

»Han kysste ännu en gång drottningens hand.»

verklighet eller blott en dröm. Otaliga gånger vände han sig om för att blicka tillbaka mot den vackra féen, som från tältöppningen såg hans ridt och viftade med handen till afsked. Först då hennes tält försvunnit bak skogsbrynet, satte han hästen i starkare traf.

Då han kommit tillbaka till den bostad, han på morgonen lämnat, fann han denna helt och hållet förändrad. Konstrika tapeter betäckte väggarna, hans tjänare, som välkomnade honom, voro alla utstyrda i de mest utsökta dräkter, och penningekistan, som på morgonen varit så sorgligt tom, var nu fylld af klingande dukater. Det var den goda féens gåfva.

Lanval kunde nu lefva såsom en verklig konungason. Alla de riddare, som uppehöllo sig i Kardoil, hade hos honom fritt bord, och han satte sin ära i att visa dem all möjlig gästfrihet. Men han utöfvade sitt värdskap med ett sådant behag och en sådan takt, att detta icke på minsta sätt kändes tryckande för hans gäster, och då han hjälpte någon, gjorde han det alltid med så stor finkänslighet, att mottagaren hade ett intryck af att han snarare gjorde Lanval en tjänst genom att taga emot än denne honom en tjänst genom att gifva. Och Lanval inskränkte sig icke härtill. Han lösköpte fångar från de otrogna, han uppmuntrade lekare och konstnärer, han lindrade de sjukes och

eländiges lott, och hvarje vägfarande främling ägde i honom en beskyddare. Lanval hade således nått sina drömmars mål, och hvarje dag mottog han besök af fédrottningen, som, så snart han hviskat hennes namn, liksom genom ett trollslag stod i hans kammare. Och denna lycka, hemlig för alla, syntes honom större än hvarje annan.

Så förflöto några veckor, och midsommartiden kom. Konung Artus' alla riddare samlade sig då i en trädgård, som låg vid foten af det torn, där konungens dotter, prinsessan Ginevra, bodde med sina hofdamer. Lanval hade emellertid icke infunnit sig, ty han älskade ej stora sällskap och vistades helst samman med féernas drottning. Men då de öfriga riddarne upptäckte, att han saknades, sände de genast bud efter honom. Lanval sökte först att undskylla sig, men då han var allt för höfvisk för att vilja stöta någon med ett afslag, gaf han slutligen efter för deras böner.

Nu vållade emellertid olyckan, att prinsessan Ginevra länge i hemlighet hade älskat Lanval, utan att denne uppmärksammat hennes böjelse. När så prinsessan från sitt fönster såg Lanval bland de öfriga riddarne, begaf hon sig genast ned i trädgården för att jämte sina tärnor deltaga i riddarnes lekar. Men knappt hade de kommit, förr än Lanval oförmärkt sökte att aflägsna sig från

Ginevra; uttal: Ginɛvra.

det stojande sällskapet för att begifva sig till den hemliga mötesplats, där han åter kunde råka fédrottningen. Ingen uppmärksammade hans försvinnande utom Ginevra, som länge sökt efter ett tillfälle att ensam få tala vid honom. Hon följde honom därför genom trädgårdens slingrande gångar och hade snart hunnit upp honom.

— Sire Lanval, sade hon, stanna ett ögonblick och hör, hvad jag har att säga eder! Ni vet, att många konungar redan täflat om min kärlek, men jag har afvisat dem alla, ty blott åt den vill jag skänka min hand, åt hvilken jag äfven kan skänka mitt hjärta. Hvarför tror ni, att jag på detta sätt afvisat alla friare?

— Det tillkommer icke eder faders tjänare att döma öfver konungadotterns handlingar.

— Ni vill icke förstå mig, och jag måste då för eder yppa mitt hjärtas lönligaste tankar. Sedan långt tillbaka har jag gifvit akt på eder, och — hvarför skulle jag neka till det? — utan att ni själf kanske vågat hoppas det, har ni vunnit mitt hjärta. Men då jag väl kan förstå, att ni såsom min faders vasall, ej vågat höja edra blickar till hans dotter, nödgas jag själf göra eder denna bekännelse, och frågar eder nu, om ni vill mottaga min hand?

— Min ädla furstinna, en dylik ära är för stor för en ung riddare, som föga har att berömma

Vasall = länstagare.

sig af. Efter min bästa förmåga har jag sökt tjäna eder fader, men af hans många riddare är jag den minst berömde, och icke djärfves jag begära en lön, som är vida öfver min förtjänst. Jag vågar därför bedja eder att betrakta edra ord så, som vore de icke sagda. För min del skall jag endast anse det, ni nu yttrat, såsom ett flyktigt hugskott, en nyck eller ett skämt af en högboren dam, som en gång skall blifva en mäktig konungs gemål.

Prinsessan rodnade af vrede, då hon hörde Lanvals svar, ty trots de smickrande orden hade hon ej svårt att gissa sig till den verkliga anledningen till Lanvals afslag.

— Jag förstår eder,

utropade hon. Ni afvisar mitt anbud, och edra falska ord kunna icke dölja edra verkliga tankar. Ni älskar en annan, och för hennes skull försmår ni konung Artus' dotter. Det skulle — tillade hon efter en stund — dock lysta mig att se denna förföriska sköna, som så förvridit hufvudet på eder. Vid min faders hof, det vet jag, finnes ingen, som kan täfla med mig i skönhet, och jag misstänker därför, att det är någon ful, gammal trollpacka, som med sina hemliga konster förhäxat eder. När allt kommer omkring, är ert hjärtas dam kanske både vindögd och puckelryggig, och jag vill då icke stå i vägen för er lycka. En så utsökt blygsamhet som eder förtjänar verkligen en sådan lycka.

Då Lanval hörde dessa hånande ord, kokade hans vrede öfver, och utan att tänka på den ed, han en gång svurit, genmälte han:

— Ni har gissat rätt. Jag älskar verkligen en annan, som jag icke för alla jordens furstinnor vill blifva otrogen. Men om hennes utseende sväfvar ni storligen i villfarelse. Ingen jordisk kvinna är hennes like, och trots all eder fägring är ni själf bredvid henne såsom natten bredvid dagen. I skönhet, i behag, i kvickhet och godhet är hon eder öfverlägsen, och edra smädelser visa blott, att ni icke anar, hvem min älskade är.

På dessa ord svarade Ginevra intet, utan djupt förolämpad drog hon sig tillbaka till sin kammare,

där hon tillbringade hela dagen i tårar och grubblande på hämd för den skymf, hennes kvinnliga stolthet lidit.

Då konung Artus på kvällen återkom från jakten, gick hans dotter med förgråtna ögon emot honom.

— Medan du varit borta, sade hon, har en af dina riddare grymt gäckats med och hånat din dotter. Den unge Lanval, på hvilken du sätter så stort pris, har först vågat begära min hand, och då jag naturligen tillbakavisat en så oförsynt begäran, har han öfverfallit mig med skymford. Han har kallat mig gammal och ful, och samtidigt har han skrutit med att vara älskad af en dam, hvars sämsta kammarpigor vore mig vida öfverlägsna i skönhet. Jag blyges att upprepa allt, hvad jag fått höra, och frågar blott, om du tillåter, att din dotter på detta sätt skymfas?

— Var lugn! Den skall icke lefva länge, som dristar förolämpa dig. Kan han icke rättfärdiga sig inför mitt runda bord, skall han såsom en ärelös och pliktförgäten riddare med bålet få försona sitt brott.

När Artus yttrat dessa ord, skickade han genast tre riddare till Lanval att stämma denne inför konungens domstol. Men den stackars Lanval hade redan drabbats af en vida svårare olycka. Knappt hade han af sin vrede låtit förleda sig

att yppa den hemlighet, han svurit att bevara, förr än han erinrade sig sin ed. Förtviflad ilade han tillbaka till sin kammare, där han ropade den älskades namn för att bedja henne om tillgift för den obetänksamhet, han begått. Men denna gång förklingade hans rop utan ett svar — fédrottningen kom icke såsom förr, och han fann nu, att han för alltid förverkat hennes kärlek. Fåfängt bad och klagade han, men endast ljudet af hans egna suckar svarade honom.

Det var i detta tillstånd, som konungens utskickade funno honom, och knappt mäktig sig själf följde Lanval med dem till konungen för att svara på den anklagelse, som var riktad mot honom. Då han stannat inför tronen, tilltalade konungen honom med stränghet:

— Jag vet icke, huru jag skall betrakta ett handlingssätt sådant som ditt. En usel vasall som du vågar att höja dina blickar till min dotter, och då hon gifvit det svar, en dylik oförsynthet kräfver, ökar du måttet af din skuld genom att skymfa din herres dotter. Du har dristat påstå, att din härskarinnas sämsta kammarpigor öfverträffa henne i skönhet, du har hånat den, du borde vörda, och du har förolämpat mig själf genom att på detta sätt smäda min dotter. Men jag är icke den, som dömer någon ohörd, och innan jag straffar

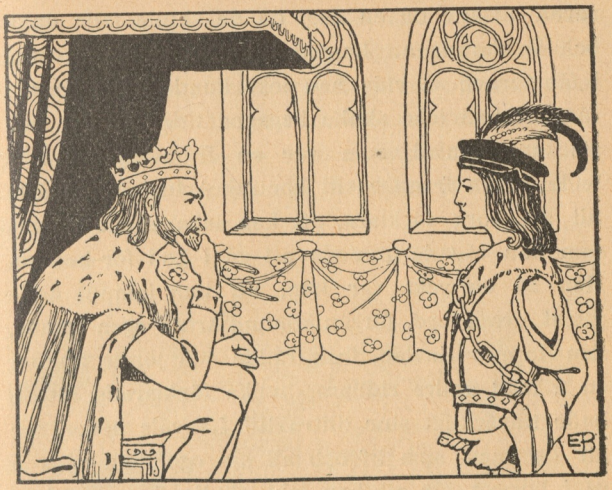

dig, vill jag först höra, hvad du har att anföra till ditt försvar.

Lanval redogjorde sanningsenligt för hela det samtal, som han haft med Ginevra, men han hvarken ville eller kunde förneka den skymf, han tillfogat prinsessan, och han slutade sitt tal med att fullkomligt ställa sig under konungens dom. Han beklagade de ord, han i hastigt mod yttrat, men att taga dem tillbaka, var honom omöjligt.

Hans tal gjorde icke konung Artus mildare stämd, men såsom en rättvis härskare ville han icke ensam döma honom utan sammankallade sitt råd för att låta detta behandla saken. Rådsher-

rarna utsatte då en dag, då de skulle fälla dom, och förklarade, att Lanval till dess skulle förvaras i fångtornet, så vida han icke kunde ställa borgen för, att han icke skulle begagna tiden att fly. Den stackars Lanval, som var en främling och icke hade några fränder vid konung Artus' hof, måste till sin sorg förklara, att han icke kände någon, som han vågade anmoda att gå i god för honom. Men så omtyckt var han, att han knappt hade yttrat dessa ord, förrän konung Artus' egen frände, den tappre Gavian, framträdde och jämte honom en mängd andre riddare, hvilka förklarade, att de hade tillräckligt stor tilltro till Lanvals heder, för att de med sina lif och all sin egendom vågade gå i borgen för att han icke skulle fly, utan laglydigt infinna sig för domstolen. Denna borgen kunde rådet ej vägra att mottaga, och Lanval förblef därför tills vidare fri.

Lanval svek icke detta förtroende, och på den utsatta dagen infann han sig jämte sina borgesmän inför domstolen. Äfven konung Artus hade infunnit sig, och vid hans sida satte sig hans dotter, viss om att nu få hämnd. Också konungen betraktade honom med bistra blickar, upprepade sin anklagelse och befallde rådsherrarna att draga sig tillbaka för att öfverlägga om domen. Inom rådet voro meningarna delade. Några fruktade för

Gavian; uttal: Gavian.

konungens vrede och tyckte, att man gärna kunde fälla en okänd främling, som inga mäktiga fränder hade, andra åter voro välvilligt stämda mot den unge Lanval, på hvars ord de snarare trodde än på prinsessans. Sedan man en stund hade öfverlagt, tog den gamle, vise hertigen af Cornwallis till ordet och yttrade:

— Den enda, som anklagar Lanval, är prinsessan, och hon är också det enda vittnet. Hvad som yttrats, kan därför svårligen utrannsakas, så länge bådas ord stå emot hvarandra, och vi äga icke rätt att mera tro den ene än den andre. Ett

Cornwallis; uttal: Kårnuallis.

står likväl fast. Lanval har förklarat, att den dam, han älskar, i skönhet öfvergår prinsessan Ginevra. Detta kan ju vara blott tomt skryt, och i så fall har han gjort sig skyldig till en straffbar förolämpning mot vår konungs dotter. Men han kan lika väl hafva talat sanning, och med sanningen får också prinsessan låta sig nöjas. Mitt råd är därför, att vi befalla Lanval att visa den dam, hvars skönhet han så prisat. Skulle han vägra att lyda denna befallning, har han därmed erkänt sin brottslighet och vidgått, att han farit med skryt och osanning. I så fall må konung Artus jaga honom bort från sitt hof och afkläda honom hans riddarvärdighet. Men skulle han däremot villfara vår önskan — ja, då kan det ju hända, att han får rätt och prinsessan orätt.

Detta råd syntes alla godt, och af de riddare, som gått i borgen för honom, underrättades Lanval om domstolens beslut. Men den olycklige riddaren suckade blott och sade:

— Jag inser nog, att man af välvilja velat räcka mig denna räddningsplanka. Men tyvärr kan jag icke begagna mig af den. Den ädla dam, hvars namn jag så oförsiktigt nämnt, skall aldrig infinna sig här, och jag är heller icke värd, att hon räddar en olycklig och edsförgäten riddare. Till min egen ofärd har jag redan allt för mycket talat om henne. Hädanefter må hon stå utanför

denna sak! Jag är beredd att ståndа mitt straff och vill icke längre missbruka edert medlidande mot mig. Faren därför väl och mottagen min tacksägelse för den tro, ni satt till min heder!

Konung Artus, som erfarit Lanvals vägran och dessutom ytterligare uppeggats af sin dotter, gjorde sig beredd att afkunna en sträng dom. Men knappt hade han bestigit tronen, förr än församlingens uppmärksamhet fästes vid tvänne unga damer, hvilka klädda i gröna sidendräkter och ridande på hvita springare närmade sig tronen. Gavian, som endast motvilligt öfvergifvit Lanvals sak, ilade genast till denne och ropade:

— Fatta mod! Ni kan ännu räddas. Ert hjärtas dam har självfvilligt kommit till er frälsning. Säg oss blott, hvilken af de båda, som är den rätta!

Lanval kastade en blick på de båda ryttarinnorna och svarade med sin sorgsna stämma:

— Ingen af dem. Den rätta skall aldrig komma.

Men när de båda damerna hunnit fram till tronen, stego de af sina hästar, trädde inför kung Artus och hälsade honom. Den ene af dem sade därefter:

— Å vår drottnings vägnar komma vi till eder med begäran, att ni täcktes åt henne upplåta ett rum i edert slott, ty hon har för afsikt att aflägga ett besök hos eder och önskar att bo så, som det höfves hennes rang.

Konungen skyndade sig att förklara, att han med glädje skulle upplåta hela sitt palats åt den främmande drottningen, samt gaf genast tvänne riddare i uppdrag att följa de båda hofdamerna till slottet för att se till, att allt ordnades efter deras önskan. Därpå vände han sig ånyo till domstolen och befallde denna att påskynda domens afkunnande. Omröstningen började därför, men endast ett par rådsherrar hade hunnit yttra sig, då åter tvänne hofdamer anlände, ännu skönare än de båda förra. Gavian och Lanvals andra vänner voro nu öfvertygade om, att den rätta kommit och skyndade sig ånyo fram till honom för att lyckönska honom till hans räddning. Ty att deras skönhet vida öfvergick den vackra Ginevras, därom kunde ej något tvifvel råda. Men Lanval svarade som förut:

— Aldrig har jag förut sett någon af dessa damer, och ingen af dem är den, jag älskar.

De båda hofdamerna stego emellertid af från sina rikt betslade spanska mulor och hälsade konung Artus. Ett sorl af beundran hördes nu från den täta skaran af riddare, ty aldrig förut tyckte man sig hafva sett en sådan förening af fägring och behag, och prinsesan Ginevra, som började få en aning om sammanhanget, bleknade häftigt af raseri. Då emellertid de båda damerna förklarat, att de endast kommit å sin härskarinnas

vägnar för att anmäla hennes ankomst, inskränkte sig konungen till att gifva några riddare befallning om att ledsaga dem till slottet. Därefter vände han sig ånyo till rådet och ville låta detta fortsätta den afbrutna omröstningen. Men ett starkt sorl förkunnade redan, att den främmande drottning, hvars ankomst de båda hofdamerna förkunnat, nu närmade sig. Kung Artus fann då, att det var hans skyldighet att välkomna den höga gästen, och rättegången måste därför uppskjutas.

Den främmande var af en nästan öfvernaturlig skönhet, och ingen penna kan återgifva denna.

Lanvals alla vänner förstodo också genast, att nu hade den rätta kommit.

— Ni är räddad, ropade de, ty den dam, ni älskat, har kommit att befria eder, och någon skönare kvinna än hon gifves icke på jorden.

— Ja, svarade Lanval, det är hon, och då jag ser henne, glömmer jag alla mina olyckor. Men hvad betyder väl det lif, som hon räddar åt mig! Så vida hon icke vill förlåta mig, är döden mig mera kärkommen än lifvet.

Men drottningen kastade icke en blick på den stackars Lanval utan red långsamt fram mot konung Artus. Då hon hunnit fram till tronen, steg hon af hästen samt hälsade konungen och hans riddare. Därefter yttrade hon:

— Herre konung! Jag har till make valt en af edra vasaller, den man, som nu såsom anklagad står inför eder. Han har handlat orätt, men till det brott, för hvilket han beskylles, är han oskyldig, och jag anser det därför vara min plikt att rädda honom. Ni har önskat att få se den dam, hvars skönhet han prisat. Här är jag, och ni må nu själfva döma, om han farit med osanning eller ej.

Någon tvekan var icke möjlig, och under enstämmigt bifall skyndade konung Artus sig att döma Lanval fri. Därefter bjöd han drottningen att inträda i palatset för att stanna där såsom

hans gäst och hvila ut efter resan. Men drottningen skakade blott sorgset på hufvudet och sade:

— Mitt värf är slutadt. Jag kom att rädda en oskyldig, och det har jag gjort. Jag drager mig nu tillbaka i min sorg och min ensamhet. En gång har jag velat lita på människorna, och denna min tro har svikits. Låt mig därför återvända till mitt rike utan att längre dröja i människovärlden!

Stilla såsom hon kommit, steg hon därefter till häst, bjöd med handen konung Artus och hans hof farväl samt red bort med hela sitt följe. Lanval hade hon under hela tiden icke bevärdigat med en blick.

Denne hade hittills ej sagt ett ord. Åt den dom, som återgaf honom lif och frihet, hade han ej ägnat någon uppmärksamhet utan blott stått försjunken i åskådande af fédrottningen. Först då hon försvunnit, vaknade han ånyo till medvetande samt kastade sig upp på sin häst och förföljde den bortilande. Då han nått upp drottningens följe, befann detta sig i en skogsdunge, genom hvilken en strid ström flöt fram. Fédrottningen gaf just sin häst sporrarna, och denna kastade sig ut i vattnet för att simma öfver. Då Lanval ville följa efter, vände hon sig om och yttrade:

— Akta dig, Lanval! Endast fédrottningen och

hennes följe kunna färdas öfver detta vatten. Söker du att följa mig längre, går du en säker död till mötes.

Men Lanval aktade icke hennes ord utan störtade sig djärft i strömfåran. Men det gick såsom féen förutsagt. Den trogna hästen kämpade förgäfves mot de häftiga strömhvirflarna, och inom kort sjönko både häst och ryttare under vattenbrynet. Fédrottningen böjde sig då ned, fattade hästen i tygeln och förde Lanval till stranden. Men när de kommit dit, sade hon:

— Ännu en gång har jag räddat ditt lif, ehuru ditt löftesbrott gjort dig oförtjänt af en dylik hjälp. Men nu skiljas våra vägar. Sök icke

längre att följa mig, ty hädanefter äro vi hvarandra främmande!

Sedan hon yttrat dessa ord, vände fédrottningen om sin häst och lät denne simma tillbaka öfver floden. Men också nu följde Lanval efter.

— Hvad är mig lifvet, ropade han, då jag nödgas framlefva det skild från dig? Tusen gånger hellre väljer jag då döden, när hvarken min ånger eller min förtviflan kan skaffa mig förlåtelse för ett ögonblicks obetänksamhet.

Då féen hörde dessa ord, vände hon sig om och förde åter riddaren i land.

— Min stackars Lanval, — sade hon, — vi äro båda dåraktiga. Du vill icke lefva utan mig, och jag har ej hjärta att se dig dö. I mitt sinne har jag redan förlåtit dig, och jag har icke rätt att längre pröfva din trohet. Din obetänksamhet är dig redan tillgifven, och jag vill icke längre spela grymmare än jag är. Men hädanefter skall du icke mera utsättas för samma frestelser som nyss. Båda skola vi öfvergifva människornas värld, du skall för alltid stanna i mitt rike, och där skola vi aldrig mera skiljas från hvarandra.

När hon yttrat dessa ord, lät hon Lanval åter stiga till häst, och båda redo de därefter in i féernas rike för att aldrig vända tillbaka igen till jorden. Där lefver Lanval ännu, och till konung Artus' hof återvände han aldrig mera.

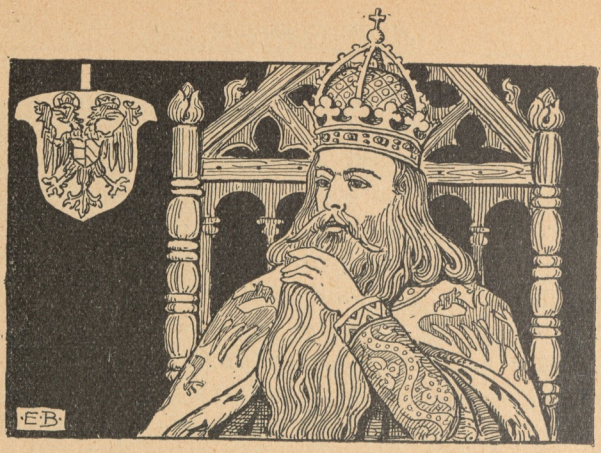

Den gode Gerhard.

Det var en gång en tysk kejsare vid namn Otto. Få män hade ett skönare yttre än han. Gestalten var högrest och väl bildad, anletsdragen ädla, och öfver bröstet utbredde sig ett kraftigt, rödaktigt skägg, som kejsaren ofta med välbehag strök med handen och som förskaffade honom binamnet den röde kejsaren. Han var ock en mäktig herre. Hans ord hörsammades öfver allt i riket, och hans skattkammare var ständigt fylld. Mot alla var han rättvis, och i sin enskilda van-

del var han af en oskrymtad fromhet. Ständigt tänkte han på, huru han skulle kunna göra sina undersåtar lyckliga och själf förvärfva sig den eviga saligheten.

Efter mycket grubbel trodde han sig hafva funnit, att den säkraste vägen till Guds nåd var att uppbygga ett stort kloster, i hvilket fromma män och kvinnor kunde hafva en fristad, där de finge öfva sig i sin andakt och förbereda sig för det kommande lifvet. När han fattat detta beslut, gaf han sig ingen ro, förr än han satt sin plan i verket, och inom kort reste sig klostrets murar. Större och rikare byggnad fanns ej i landet, och utan betänkande offrade kejsaren alla sina skatter för att få denna fromma stiftelse färdig och tryggad för framtiden. Slutligen gjorde han sig själf till klostrets tjänare, i det han sade sig taga sitt rike blott såsom län af klostret. Öfverallt prisade man i följd häraf kejsarens fromhet och ödmjukhet, och detta beröm steg honom själf till slut åt hufvudet. Han tyckte sig hafva gjort mer än andra människor för den eviga saligheten, och för sig själf sade han: »När världen så prisar mig för mitt verk, huru stor skall då ej min lön blifva hos Gud, till hvars ära jag gjort allt detta!»

En dag begaf han sig till klostret, föll ned framför högaltaret och bad, att Gud måtte låta honom redan i detta lifvet veta, hvad hans be-

»Han föll ned framför högaltaret och bad.»

löning skulle blifva. När han slutat denna bön, hörde han en himmelsk stämma, som svarade honom. Han såg ingen, men rösten ljöd klar och tydlig:

— Mycket har Gud redan gifvit dig. Han har skänkt dig lif, ära och rikedom. Att du delat med dig något af detta goda åt andra, däri har du handlat rätt, och världen har därför prisat dig. Emedan du gjorde det af godt hjärta, blef dig ock i himmelen en plats beredd. Men denna har du genom ditt skryt och ditt högmod åter förlorat, ty det goda, människan gör, förlorar sitt värde, när det göres för att vinna berömmelse. Nu må världslig ära vara din enda belöning, ty Gud fordrar icke blott, att människan gifver, utan att hon gifver af ett rent och godt hjärta. Du skulle hafva erbjudit din skärf såsom en af dina undersåtar, en god köpman, gjort, hvars namn med outplånlig skrift är inskrifvet i lifsens stora bok.

Men kejsaren förfärades och sade:

— Huru är det möjligt, att en köpman tjänat Gud bättre än jag? Men om så är, låt mig veta denne mans namn, på det att jag må underrätta mig om hans goda gärningar!

— Din bön skall uppfyllas. Mannen är känd under namnet den gode Gerhard och han bor i Köln. Med rätta kallas han god, ty hans hjärta är rent.

— Hvad har han då gjort för att så berömmas?

— Vill du veta detta, så begif dig själf till Köln och spörj honom därom!

— Kan jag icke skicka en af mina tjänare? Han kan ju lika väl för denne omtala, hvilka de goda gärningar äro, som så funnit nåd inför Gud.

— Du misstager dig. Han är en blygsam man, som icke skryter öfver det han gjort, och äfven om du själf frågar honom, lärer han endast med svårighet kunna förmås att tala.

När stämman yttrat dessa ord, tystnade den, och kejsaren stod ensam kvar i klosterkyrkan, försjunken i sina tankar. Hans beslut var dock snart fattadt, och redan nästa morgon begaf han sig, endast åtföljd af några väpnare, på väg till Köln. När han kommit dit, mottogs han af ärkebiskopen och stadens borgare, men ärkebiskopen kunde ej undertrycka sin förvåning öfver, att kejsaren kommit med ett så ringa följe och utan att på förhand underrätta någon.

— Anledningen, sade kejsaren, är ett viktigt ärende, om hvilket jag vill rådgöra med eder och stadens borgare. Låt dem därför alla, fattiga och rika, tidigt i morgon bittida samlas på rådhuset, så att jag kan få öfverlägga med dem!

Dagen därpå, när domklockan ljöd, samlade sig också alla borgare på rådhuset, iförda sina

präktigaste kläder och beslutna att efter bästa förmåga stå den älskade kejsaren bi.

Tankfull trädde denne in i salen samt gick vänligt hälsande genom de bugande leden upp till tronen, där han satte sig. Då han därifrån lät blicken öfverfara det församlade borgerskapet, fäste han sig särskildt vid en åldrig, men kraftfull man, som af de öfriga bemöttes med en påfallande aktning. Öfver en rik, skarlakansröd rock bar han en mantel, kantad med sobel och hermelin samt sammanhållen af dyrbara spännen. Hår och skägg voro redan snöhvita af ålder, men

ansiktet röjde en underbar godhet och klokhet. Då kejsaren en stund betraktat honom, frågade han biskopen:

— Säg mig, hvem är denne gubbe, hvars yttre röjer ett sådant förstånd och en sådan godhet?

— Ni har rätt, herre kejsare, svarade ärkebiskopen, och eder aning bedrager eder icke. Det är en man, om hvilken ingen någonsin kunnat säga något ondt. Vi kalla honom den gode Gerhard, och han förtjänar också detta namn, ty hans hjärta är rent som guld.

När kejsaren hört detta, vände han sig till de församlade och yttrade:

— Jag har kommit hit för att spörja eder till råds i en viktig fråga, på hvilken mycket beror. Men innan jag vänder mig till eder alla, skulle jag först vilja rådgöra med en enda vis och god borgare, ty i hemliga ärenden är det icke alltid klokt att genast draga saken inför en stor församling.

Då alla instämde häri, vände sig kejsar Otto till Gerhard och sade sig först vilja öfverlägga med honom. Men den gamle borgaren blef högeligen förskräckt och sade:

— Käre herre, icke är jag så vis, att jag kan gifva några råd i ett stort rikes angelägenheter. Jag ber eder därför utse en, som bättre förstår dylika ting.

Men kejsaren lyssnade ej till hans invändningar, utan förde honom med sig till en kammare, hvars dörr han läste. Därpå satte han sig på en stol och tvingade Gerhard, som mycket sträfvade mot, att taga plats på en annan.

— Det är för din skull, började han, som jag kommit hit.

Men Gerhard svarade:

— Nådige herre, ni behagar skämta. Jag är visst icke den mäktige man, ni tyckes förmoda, utan blott en stackars okunnig borgare, och skulle ni verkligen hafva önskat höra min mening om någonting, hade ni ju kunnat kalla mig till eder.

— Men nu är det så, att jag är här, och jag ber dig därför att svara på min fråga: hvad är anledningen till att du fått namnet den *gode* Gerhard?

— Hos oss bruka borgarne ofta gifva hvarandra ett binamn, och ett sådant har också jag fått. Men hvarför de kallat just mig den gode, det förstår jag icke, ty jag har ingenting gjort att förtjäna detta namn. Det lilla, jag uträttat, är knappt värdt att omtalas. De allmosor, jag gifvit de fattige, hafva blott stått i förhållande till min rikedom. Att skänka bort groft bröd och gamla, utnötta kläder, är dock intet storverk, när man själf har fullt upp af allt hvad man behöfver. Och har jag någon gång velat göra en verkligt god gärning, har det tyvärr stannat vid den goda afsikten.

— Du söker undvika min fråga. Men jag vet, att det icke är såsom du säger. Jag vet, att du till Guds ära uträttat något stort, och det är detta jag vill, att du skall berätta för mig.

Då Gerhard hörde dessa ord, bleknade han och föll på knä för kejsaren.

— Ack, herre kejsare, fordra icke detta! Tag hvad jag äger, tag mitt lif, men tvinga mig icke att tala! Hvarje god gärning förbytes till synd, så snart vi berömma oss däraf. Och ni vill, att jag skall rosa mig själf för handlingar, hvilka endast varit min skyldighet.

Då kejsaren såg den gode Gerhards förtviflan, kände han blygselns rodnad uppstiga på sina kinder. Väl visste han icke, hvad denne anspråkslöse borgare uträttat, men dennes blygsamhet kom honom dock att inse, huru högmodig och uppblåst han själf varit. Detta gjorde honom blott ännu mera angelägen om att få höra Gerhards lefnadshistoria, och af vördnad för kejsarens fasta vilja tvingades denne slutligen att tala.

— Min fader — så började han — var en rik köpman, och vid sin död lämnade han icke blott ett godt och aktadt namn efter sig, utan också en betydande förmögenhet, som godt kunnat räcka till att bereda mig ett sorgfritt lif. Men jag var själf köpman: jag tyckte det därför vara min skyldighet att förkofra det arf, jag mottagit, och jag

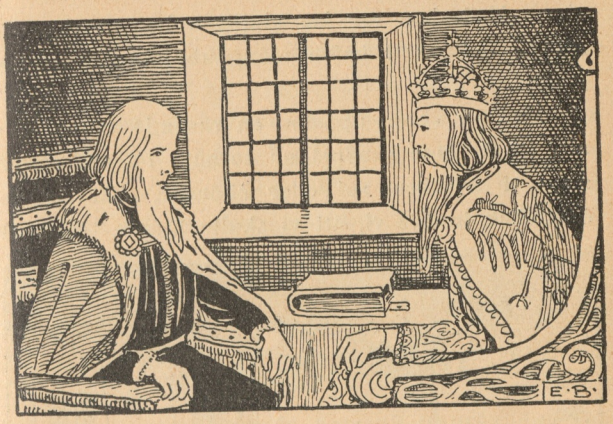

ansåg det vara en hederssak för mig att kunna lämna min son ett större arf än det, jag mottagit från min fader. Åt min son, som redan då var en vuxen man, lämnade jag därför hela mitt fädernearf och behöll för egen räkning blott femtio tusen marker silfver, hvilka jag vidare ville förkofra. För denna summa utrustade jag ett ståtligt skepp, som jag fyllde med varor, hvilka jag köpte i Köln och som jag visste vara begärliga i främmande land, och därpå seglade jag till Ryssland, där jag med stor vinst afyttrade hela min laddning och för vinsten köpte dyrbara pälsverk af sobel, mård och hermelin. Dessa åter sålde jag till höga pris i Damaskus och tillbytte mig där ett rikt urval af sidentyger och österlandets spece-

rier. Med dem for jag slutligen hemåt, viss om att på detta sätt hafva mångdubblat min förmögenhet.

Men på vägen uppstod en rasande storm, som alldeles kastade skeppet ur kosan. På tolf dagar sågo vi hvarken sol eller stjärnor, och hvarje ögonblick trodde vi, att vi skulle förgås. Men på

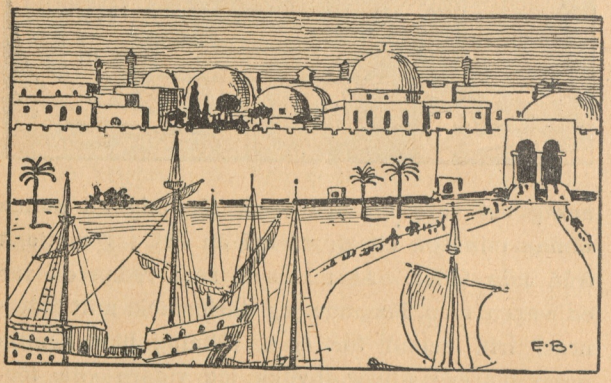

den trettonde dagen lade sig ovädret, och då vi på afstånd varsnade en hamn, styrde vi dit.

Den stad, till hvilken vi kommo, hette, som jag sedan fick höra, Castelgunt och tillhörde den otrogne sultanen af Marocko. I storlek öfvergick den Köln samt var på alla sidor omgifven af murar, vallgrafvar och torn. Tvänne breda handelsvägar ledde till staden, och på alla dessa trängde sig karavaner om hvarandra, hvilka förde köpmans-

varor till och från staden, och jag hade således godt hopp om en vinstgifvande handel. Jag steg därför i land för att hos någon mäktig man söka skydd och rättighet att handla med min laddning. Knappt hade jag gått några steg, förrän jag mötte en man, hvars yttre högeligen tilltalade mig. Han gick omgifven af en skara svenner och väpnare, och af den vördnad, med hvilken alla hälsade honom, tycktes framgå, att han var en af stadens mest betydande män. Jag närmade mig honom därför vördnadsfullt och hälsade honom, men fann då, att han icke förstod mitt språk. Då jag ej heller förstod honom, frågade han på franska, om jag talade detta tungomål. Då jag jakat härtill samt svarat, att jag var en tysk köpman, som kommit dit för att sälja och köpa varor, yttrade han:

— Den stad, till hvilken du kommit, tillhör sultanen af Marocko, och han har gifvit mig den i län. Det är således jag, som här äger rätt att befalla. Visserligen äro de kristna icke våra vänner, men af ditt utseende att döma synes du vara en god man, och jag vill därför ej göra dig något ondt, utan ger dig rättighet att här fritt handla och vandla såsom dig bäst synes. Jag vill till och med befria dig från den skatt, som jag eljes plägar lägga på alla köpmän, som komma hit.

Därpå vinkade han åt en af sina följeslagare, och denne förde mig till stadens bästa härberge,

där jag sedan bodde utan att jag behöfde betala något i hyra. Hvarje dag träffade jag Stranmur — så hette min välgörare — och fick honom allt mera kär, ty en mera välvillig och rättänkande herre hade jag sällan skådat. En dag bad han, att jag skulle visa honom de varor, jag hade fört med mig, och då han sett dem, sade han:

— De dyrbarheter, du äger, äro de yppersta, som någonsin blifvit utbjudna till salu i denna stad, och jag tror därför, att ingen mer än jag kan betala det pris, du äger rätt att fordra. Jag vill nu därför visa dig de skatter, jag har, och måhända kunna vi båda

göra ett byte. De varor, jag äger, gälla väl här i landet icke mycket, men hemma hos dig lär man nog betala dig så bra för dem, att du får igen dina varors mångdubbla värde.

— Gärna vill jag göra ett sådant byte, ty i en ärlig handel ligger intet ondt.

— Godt, följ då med mig! Jag skall visa dig mina skatter, och du kan vara viss om, att jag på ärligt sätt förvärfvat mig dem.

Det var med ganska stor nyfikenhet, jag följde honom till hans skattkammare, ty jag väntade mig att få se guld, silfver och ädelstenar, men min öfverraskning blef därför ganska stor, då dörren öppnade sig och jag inträdde i ett fängelse. I detta funnos blott tolf unga kristna riddare, alla fjättrade i tunga bojor och, som det syntes, djupt olyckliga. Innan jag hann yttra min förvåning öfver detta nya slag af skattkammare, förde Stranmur mig till ett nytt rum, i hvilket tolf vördnadsvärda åldringar med långa, hvita skägg befunno sig. Äfven de voro smidda i järn, och deras öde syntes mig djupt beklagansvärdt. Men icke heller med dem fick jag tillfälle att tala, utan fördes till ett tredje rum. I detta såg jag femton kvinnor af växlande ålder, alla tydligen kristna samt af en mycket hög börd. Särskildt syntes mig en ung dam utmärkt för sin skönhet och sina förnäma later. Väl buro de inga bojor, men jag märkte dock, att äfven de voro fångar.

»Äfven de voro smidda i järn.»

Då vi åter kommit ut i det fria, frågade Stranmur mig, huru jag tyckte om hans skatter.

— Hvilka? Jag har i din så kallade skattkammare blott sett en samling olyckliga människor.

— Rätt taladt. De äro mina skatter, och det är dem, som jag vill, att du skall byta dig till.

— Du skämtar.

— Visst icke. Här i landet gälla dessa kristna fångar intet, men i ditt land stå de däremot oerhördt högt i pris. De äro alla, som du säkerligen sett, af hög börd, och jag misstänker, att hvar och en med nöje skulle betala en hundratusen marker i lösepenning för sin frihet.

— Hvilka äro de då?

— Du känner ju England? Det är deras hemland. Den unge prins Vilhelm af England for nämligen med dem till Norge för att där hämta sin brud, prinsessan Irene, men på hemvägen skildes deras skepp. Hvad det blifvit af konungasonens skepp, vet jag icke, men det skepp, på hvilket prinsessan och hennes följe befunno sig, uppfångade jag, och det är detta byte, du nu sett. Prinsessan har du säkerligen redan känt igen på hennes hållning, och jag frågar dig nu: tror du icke, att hennes fader eller hennes brudgum skall i lösepenning för henne betala dig dina varors mångdubbla värde? Jag vill icke tvinga dig till denna handel, men tänk själf efter, om icke dessa

fångar äro värda hela din laddning, och med mindre vill jag ej låta mig nöjas.

Då jag hörde detta, bad jag om en dags betänketid och begaf mig tillbaka till mitt härbärge för att öfverväga saken. Länge var jag tveksam. Såsom handel syntes mig detta byte ganska ovisst, ty jag visste ju ej, om dessa kristna riddare och fruar, då de en gång blifvit fria, skulle vilja stå vid de löften, de afgifvit såsom fångna. Men å den andra sidan syntes det mig dock vara en samvetsplikt att förskaffa mina trosbröder friheten. I min ovisshet bad jag då Gud, att han måtte säga mig, hvad som var det rätta, och på natten uppenbarade sig en ängel för mig i drömmen, och han sade till mig:

— Hvi tvekar du? Erinrar du dig icke frälsarens ord: »Allt det I gören en den minsta af mina bröder, det gören I ock mig»? Huru kan du då vara i ovisshet om, hvad du bör göra? Befriar du dem af vinstbegär, så får du dina penningar tillbaka; gör du det för världslig berömmelses skull, så skall denna utan tvifvel komma dig till del, men gör du det för Guds egen skull, så har du för visso förtjänat dig det eviga lifvets krona.

När jag sedan vaknade, var mitt beslut fattadt, och jag begaf mig skyndsamt till Stranmur, som frågade mig, om jag nu bestämt mig.

— Det har jag. Men innan jag säger dig, hvad

jag i denna sak vill, skulle jag först önska att en stund få samtala med de fångna, ty jag vill dock veta, om de själfva önska blifva friköpta af mig.

Sedan han härtill gifvit sitt tillstånd, begaf jag mig till dem, och de, som anade anledningen till mitt besök, blefvo nästan utom sig af glädje samt föllo till mina fötter under tårar och böner om hjälp. Men jag redogjorde för den handel, som Stranmur föreslagit mig, och fortsatte:

— Jag är blott en ringa köpman, och jag vet icke rätt, om ni vill komma i tacksamhetsskuld till en

dylik. Jag får därför fråga eder, om ni antar mitt anbud samt sedermera vill ersätta mig de utgifter, jag haft för att köpa eder fria?

Ånyo föllo de till mina fötter, anropade mig om barmhärtighet och lofvade att trefaldt vedergälla mig för allt. Men jag blygdes öfver att se så ädla herrar ligga på knä för en ringa köpman och sade därför:

— Icke passar sig detta, hvarken för eder eller mig. Nu har jag hört eder önskan, och innan dagen är till ända, skolen I därför vara fria.

Då jag yttrat dessa ord, vände jag tillbaka till Stranmur och yttrade:

— Jag är beredd att ingå på det byte, du föreslagit mig, men dock vill jag först uppställa vissa villkor.

— Och dessa äro?

— Det första gäller fångarna själfva. Jag förmodar nämligen, att de ej voro alldeles utblottade, då du gjorde dem till fångar.

— Visst icke. Men all deras egendom finnes i behåll hos mig, och det saknas ej för ett kopparöres värde.

— Godt! Då fordrar jag för det första, att de före afresan återfå alla sina egodelar, och vidare måste jag för mig själf begära en sak. Efter detta byte är jag en fattig man, som icke äger mera än mitt skepp och mina kläder. Jag har således

inga penningar att köpa de förnödenheter, som behöfvas för resan, och jag måste därför fordra af dig, att du utrustar mitt och fångarnes fartyg med mat och dryck samt allt, som behöfves för vår färd.

— Jag ser, att du är en försiktig herre, och jag tycker ej sämre om dig för det, ty besinningsfull klokhet är köpmannens främsta dygd. Hvad du begär, skall du få, och därmed kunna vi anse vår handel afslutad.

Såsom en redlig man höll han också sitt löfte. De båda skeppen utrustades på det rikligaste, och då vi morgonen före afresan församlat oss till en gemensam gudstjänst och en sista måltid i fångenskapens land, infann han sig för att taga afsked af de befriade. För hvar och en hade han ett vänligt ord och ett handslag, men mig gaf han till minne ett dyrbart smycke samt yttrade:

— Min kære Gerhard! Det är med verklig saknad, jag skiljes från dig. Måtte nu din gud bevara dig på din färd! Jag skall bedja till mina gudar, att de skydda dig för all fara, och det skola de nog göra, ty en redlig man är alltid gudarna kär. Genom dig har jag lärt mig att sätta värde på de kristne, som hittills varit mina fiender, och för din skull vill jag hädanefter alltid taga mig an de kristna, som vinddrifvas till min stad. Skulle någon muselman, som förirrat sig till ditt

land, råka i din väg, så är jag viss om, att du af kärlek till mig står honom bi efter din bästa förmåga.

Med dessa ord skildes vi från hvarandra. Seglen hissades och, förda af en gynnsam vind, lämnade vi den kust, där mina nya vänner lidit så mycket. Tolf dagar och tolf nätter voro vi på hafvet, men efter denna tid började vi skymta land och funno, att vi uppnått segelleden mellan Holland och England. Vid närmaste strand lät jag då kasta ankar och befallde alla att stiga i land samt åhöra, hvad jag hade att säga.

— Vi hafva nu, yttrade jag, kommit så långt, att våra vägar börja skiljas. Säg mig därför, gode herrar, hvilka af eder som kommit från England och hvilka följt prinsessan från Norge.

— Endast den unga prinsessan själf och tvänne af hennes damer äro från Norge. Alla öfriga hafva vi vårt hem i England.

— Faren då hem igen till edert land och glömmen där icke, hvad ni lofvat mig. Den unga prinsessan och hennes båda damer skola däremot fara med mig till Köln. När sedermera hennes brudgum, om han ännu är i lifvet, eller hennes fader vill hämta henne från mig, skall jag öfverlämna henne åt dem, och jag hoppas då, att de icke skola få anledning att beklaga sig öfver det behandlingssätt, jag låtit henne röna.

— Icke begära vi detta af eder, svarade då en af engelsmännen. Utan eder hjälp skulle vi ännu försmäkta i fångenskap, och ingen människa har för oss gjort så mycket som ni. Ej kunna vi därför fordra att blifva fria utan all lösepenning, och vi äro därför beredda att stanna kvar hos eder, till dess att denna blifvit erlagd. Den bästa pant, ni kan hafva, är dock våra egna personer, och ehuru jag är viss om, att ingen af oss skall vägra att betala sin skuld, vill jag dock för eder egen skull råda eder att ej i onödan göra eder af med den enda säkerhet, ni har att få edra penningar tillbaka.

Men i mitt hjärta tänkte jag, att jag ej ville hafva någon annan pant än Guds godhet och rättvisa, och jag sade därför:

— Ett ord är också en pant, och denna är mig tillräcklig. Ni har alltför länge varit fångar för att icke med otålighet längta efter friheten. År hafva gått, sedan ni råkade edra vänner och fränder, och jag vill icke taga på mitt samvete att längre fördröja den stund, då ni åter får träffa dem. Jag vet själf, hvad det vill säga att längta efter dem, som äro en kära, och orätt skulle jag handla, om jag af snikenhet längre hölle dem och eder i oro och sorg. Dessutom kan jag ju själf hafva en fördel af eder frihet. Själfva kunnen I alltid bäst anskaffa den nödiga lösepen-

ningen, och jag är viss om, att den skall vara redo, när jag sänder efter den. Glömmen nu blott icke att underrätta den unge prinsen om, att hans brud befinner sig hos mig i Köln!

Ännu en gång tackade de mig samt sökte att förändra mitt beslut, men när jag stod fast vid detta, skildes vi åt, i det att de seglade till England, under det att jag styrde mot Köln. När jag kommit på något afstånd från staden, skickade jag ett bud i förväg till mina vänner och min hustru med underrättelse om, att jag nu kommit hem efter en lycklig resa, medförande stora skatter. Då jag sedermera lade till vid hamnbryggan, voro redan min hustru, min son, mina vänner och en stor del af stadens borgare emot mig för att hälsa mig välkommen. Men när de kommo ombord och där icke funno några spår af varor, började de att hviska med hvarandra, och jag märkte, att de ansågo, att det ej stod alldeles rätt till med mitt hufvud.

Emellertid fattade jag den unga konungadottern vid handen och förde henne fram till min hustru.

— Jag ser, sade jag, att du letar efter den skatt, jag sagt mig medföra till Köln. Här är den, och säg nu själf, om jag icke talat sant!

Men min hustru trodde, att jag ville gyckla med henne, och först efter en lång stund lyckades det mig att öfvertyga henne om, att jag me-

»Jag förde konungadottern fram till min hustru.»

nade allvar. Fastän jag berättade henne hela förloppet, kallade hon mig dock en gammal narr och menade, att jag till ingen nytta gifvit ut mina penningar. Men min son sade:

— Käre fader! Ni har handlat rätt, och i edert ställe skulle jag hafva gjort som ni. Skulle ni också icke få edra penningar tillbaka, så hvad betyder väl det? Vi äro ännu nog rika för att kunna slå oss fram, och för denna handling skall icke Guds godhet öfvergifva oss.

Därpå vände han sig till den stackars prinsessan samt bjöd henne i hjärtliga ord vara välkommen. Då min hustru såg detta, mildrades också hennes sinne, och äfven hon började därför att visa sig vänlig mot min olyckliga skyddsling. Hvad de öfriga beträffar, var det somliga, som berömde mitt handlingssätt, andra, som klandrade det. Men jag lät både pris och klander gå mig förbi och var innerligt glad öfver den unga flicka, som Guds godhet sändt till mitt hus. Så mycket jag kunde sörjde jag för, att ingenting skulle fattas henne. De bästa rummen i mitt hus anvisade jag åt henne och hennes tärnor, och jag gaf dem de bästa kläder, jag kunde anskaffa. Och icke gjorde jag det för intet, ty i hennes vänlighet hade jag en rik belöning. Försynen hade hittills nekat mig en dotter, men nu hade jag funnit en, som snart blef mig lika kär som om hon varit mitt eget barn.

En dag bad hon mig, att jag skulle skaffa henne siden och guldtråd. Det gjorde jag gärna, och nu började hon och hennes tärnor att sy det ena smakfulla och vackra arbetet efter det andra. Väl hade jag sålt dylika arbeten förut, men aldrig så väl gjorda, och jag erhöll därför nu vida bättre betalning än förut för dem. I själfva verket hade jag således inga utgifter för henne, ty med sitt arbete betalade hon mer än rikligt för sig, och dessutom var hon husets goda tomte, som alltid förstod att muntra upp mig, då något gått mig emot eller då jag haft några förtretligheter. För hvarje dag, som gick, blef hon mig därför allt mera omistlig, och under det att jag förut hoppats, att hennes brudgum eller hennes fader skulle komma att afhämta henne, emotsåg jag nu nästan med bäfvan denna stund.

Men ett halft år gick, utan att någon lät höra af sig, och detta bestyrkte mig blott i den farhåga, jag först hyst, att den unga prinsen omkommit i den storm, som skilt de älskande åt. »Men då ej heller konungen af Norge skickat något bud eller något bref till mig, visste jag ej, huru jag skulle förklara detta annat än så, att också han hade aflidit. Denna ovisshet gjorde mig ganska mycket bekymmer, och detta ökades än mera, då jag såg den stackars prinsessans hemliga sorg. Då hon talade vid mig, visade hon väl alltid ett glädtigt anlete, men då jag oförvarandes öfverraskade henne, märkte jag ofta, att hon hade gråtit.

— Huru skall detta sluta? sade jag därför till mig själf. Väl har jag befriat henne från fångenskapen, men lycklig, såsom hon förtjänar, har jag dock ej kunnat göra henne. Och hvad skall det väl blifva af henne efter min död? Hennes brudgum och hennes fader äro säkerligen döda, och hela min förmögenhet räcker icke till att skaffa henne en make, som anstår hennes stånd. Bäst vore, om hon kunde besluta sig att glömma denna börd och blifva en köpmans hustru. Då vore hon åtminstone tryggad mot nöd och fattigdom.

Men å andra sidan tänkte jag på den kärlek, med hvilken hon bevarade minnet af sin döda brudgum, och jag visste därför icke, hvad jag

skulle göra. En dag tog jag till slut dock mod till mig och sade till henne:

— Tyvärr ser det icke ut, som om någon af edra anhöriga ännu skulle befinna sig i lifvet. För min egen skull sörjer jag ej däröfver, ty hvarje stund, ni dröjer kvar i mitt hus, är mig dyrbar. Ej heller är det någon fara för eder, så länge jag lefver, ty det lilla, jag har, delar jag gärna med mig. Men sedan? Af alla de utvägar, som stå oss öppna, vet jag blott en, som jag till edert bästa vågar anbefalla: blif min sonhustru! Ni måste då visserligen afsäga eder den höga ställning, till hvilken eder börd berättigar eder, men lyckan bor icke alltid på höjderna, och äfven i en blygsam lefnadsställning kan ni kanske blifva lyckligare än på en tron. Min son känner ni, och ni känner också den hängifvenhet, han hyser för eder. Och såsom fader kan jag tillägga: en mera högättad make kan ni väl få, men knappt en bättre och eder mera tillgifven. På edert beslut vill jag ej inverka, och valet står eder fritt, men jag har ansett det vara min plikt att säga eder, hvad jag nu sagt.

— Käre fader! Det råd, ni ger mig, vill jag gärna följa, ty mer än min köttslige fader har ni rätt att befalla öfver mig. Men också om ej så vore, skulle jag dock lyda eder, ty af alla de unga män, jag sett här i Köln, är det ingen, som

mera synes mig värd att älskas än eder son. Skulle jag någon gång gifta mig med någon annan än den, jag en gång gifvit min tro, är det ingen, jag så gärna skulle välja som honom. Men en sak måste jag dock bedja eder om: låt ett år förgå, innan jag blifver eder sonhustru! Måhända skall inom denna tid min brudgum komma, och så vida han lefver, låter han helt visst icke längre vänta på sig. Skulle han inom denna tid ej låta höra af sig, är detta ett tecken på, att han är död, och jag skall då icke sätta mig emot min välgörares vilja.

Jag tackade henne för det kloka och goda svar, hon gifvit, och beviljade henne gärna det uppskof, hon önskat. Dock gjorde det mig ondt att se, huru vid minnet af den engelske konungasonen en stor, klar tår banade sig väg utför hennes kinder, och jag förstod då, att om hon än af välvilja för mig räckte sin hand åt min son, så var hennes hjärta dock fästadt vid den unge prinsen. Då jag emellertid var öfvertygad om, att prinsen redan var död, ansåg jag det dock viktigast att för hennes eget bästas skull taga fasta på hennes löfte, så mycket mera som jag länge märkt, att min son älskade henne varmt och innerligt, ehuru han af hänsynsfullhet icke vågat röja detta hvarken för henne eller mig. Och jag trodde mig känna tillräckligt af världen för att veta, att en

god kvinna alltid efter äktenskapet lär sig att älska sin man, som hon förut kanske endast aktat.

Emellertid gick åter ett år, utan att någon konungason lät höra af sig. Jag vände mig därför ånyo till prinsessan och sade:

— Ni vet, hvad jag nu har att säga. Det öfverenskomna året har gått, och jag står åter här för att få ett afgörande svar på min fråga.

— Mitt svar kan blott blifva ett. Vill ni taga en stackars, af alla öfvergifven och glömd flicka till eder sonhustru, har jag blott att foga mig efter eder vilja och tacka för all den godhet, ni visat mig.

Ni kan förstå, huru glad jag blef, då jag hörde detta svar. Min son var mig kärast af allt på jorden, och jag visste nu, att jag gjort honom till den lyckligaste bland de lyckliga. Näst honom stod den norska prinsessan mig närmast, och jag skulle nu för alltid få behålla henne hos mig såsom mitt eget barn.

Såsom alltid, då mitt hjärta var öfverfullt, begaf jag mig till Kölns gamle, vördade ärkebiskop för att rådföra mig med honom och bedja om hans hjälp. Med vanlig välvilja önskade han mig lycka samt lofvade att slå min son till riddare samt gifva honom adlig vapensköld för att därmed göra honom mera likställd med den brud, jag valt åt honom. Jag tackade honom för denna

godhet och bad än ytterligare, att han själf täcktes närvara vid bröllopet, som jag tänkte fira vid pingsttiden. Äfven detta lofvade han.

Jag fick nu brådt att göra allt i ordning till den utsatta dagen. Alla slottsherrar i trakten af Köln bjöd jag till gäster, ty det syntes mig, som om en konungadotter dock borde hafva åtminstone förnäma bröllopsgäster, fastän brudgummen endast var en ringa borgares son. Och af godhet mot mig och min son lofvade de alla att komma. Likaså inbjöd jag Kölns alla borgare och deras fruar, och äfven de lofvade att komma. På gården utanför mitt hus lät jag uppföra en rännarebana för de spel, med hvilka min sons riddarslag skulle firas, ty han hade alltid varit mig en god son, och jag ville därför, att det skulle gå ståtligt till på hans hedersdag. Slutligen köpte jag de bästa kläder, jag kunde anskaffa, åt honom och hans brud, och jag tog ett kanske djupare tag i pungen än jag bort göra, men Gud hade välsignat mitt arbete, och hvi skulle väl jag, gamle man, lägga något på kistbotten för mig själf?

Jag hade bestämt, att bröllopsfesten skulle vara under flere dagar, men först på den sista skulle de båda unga vigas vid hvarandra.

Till slut randades den första dagen, och gästerna började komma. Den ena ståtliga skaran efter den andra red in genom stadsporten och till

mitt hus, och öfver allt hörde jag blott goda ord yttras om min son, ord, som gladde fadershjärtat. Då bruden sedermera visade sig, hörde jag ett sorl af beundran från hela bröllopsskaran, och jag kände mig i detta ögonblick lyckligare än ord kunna utsäga.

Dagen därpå var det pingstdagen, och vi gingo då alla i mässan. Men när denna var slutad, kallade ärkebiskopen min son och elfva andra unge män framför sig samt slog dem alla till riddare, välsignade deras svärd samt omgjordade dem med dessa. Därpå leddes deras hästar fram till dem, och när de nu såsom

riddare svingade sig upp i sadeln, smattrade trumpeterna och fladdrade fanorna. Därpå började de en tornej, under det att ärkebiskopen, vi borgare och fruarna sutto såsom åskådare på läktaren, och ehuru jag såsom en simpel borgare just icke så mycket förstod mig på dessa ridderliga konster, tyckte jag mig dock märka, att min son icke var den sämsta i dessa idrotter.

Sedan riddarspelet var slut, började bröllopsmåltiden. Jag anvisade alla plats och tillhöll tjänarne att se efter, att ingenting felades gästerna. Solen syntes mig aldrig hafva strålat så klart, öfver hela den ljusa taflan hvilade en så glad och fridfull pingststämning, att jag tyckte mig aldrig hafva upplefvat en sådan dag. Då jag vandrade kring bland gästerna, såg jag öfverallt blott muntra och belåtna anleten. Endast längst nere vid bordet varsnade jag en man, som icke föreföll att taga del i den allmänna festglädjen. Det var en främling, som tycktes vara kommen långväga ifrån, och hans yttre angaf den djupaste fattigdom. Närmast kroppen bar han en smutsig skjorta, och öfver denna var kastad en mörkbrun, trasig mantel. Hans skägg var tofvigt och ovårdadt, och hans ansikte var brynt af solen. Dock var det något i hans väsen, som angaf, att han icke alltid burit stafkarlens dräkt, och trots förfallet såg man dock, att han var en ståtlig, till och med vacker

ung man. Särskildt fäste jag mig vid hans ögon, som med ett uttryck af sorg, nästan förtviflan följde brudens alla rörelser.

Då jag såg denna dystra gestalt, kände jag liksom ett oförklarligt samvetsagg — kanske därför att jag var så lycklig, medan så många af mina medmänniskor trycktes af sorg och nöd, och jag närmade mig därför till honom för att taga reda på anledningen till hans lidande samt om möjligt hjälpa honom, ty på en dag som denna hade jag ett starkare behof än eljes att se alla människor lyckliga och nöjda.

— Guds frid vare med dig, käre pilgrim! Hvarför sitter du ensam så sorgsen, under det att vi alla andra äro glada?

— Tack för de vänliga orden! Men på mig går ingen nöd.

— Edra ord bedraga ej mina gamla ögon. Har ni ätit?

— Mer än jag behöfver.

— Ni söker undvika mina frågor, men kanske har ni något att säga mig, som ni ej vill komma fram med här bland alla dessa människor? Låt oss därför draga oss undan till mitt enskilda rum; där kan ni vara mera oförbehållsam.

Men han ville icke, och först då jag nödgade honom, följde han med mig. Då vi blifvit allena, bad jag honom säga mig, hvem han var.

— Jag är, som ni ser, en fattig man. Och vill ni veta mera, kan jag säga eder, att för mig finnes ingen glädje mera på jorden. Nöd är min hufvudkudde och sorg är mitt bröd. Låt detta svar vara eder nog och fråga mig icke mera!

— Förlåt mig, om jag berör någon smärtsam punkt i edert lif. Det sker ej af fåfäng nyfikenhet eller af något ogrannlaga begär att blanda mig i edra angelägenheter. Men jag ville så gärna hjälpa eder.

— Den mödan är fåfäng. Mig kan ingen mänsklig makt mera hjälpa.

— Jag skall då icke längre besvära eder. Men säg mig dock en sak, förrän vi skiljas! Jag såg, att ni med en påfallande uppmärksamhet betraktade min sons brud, och det föreföll mig, som om åsynen af henne bidrog att öka eder förtviflan. Säg mig: känner ni henne förut?

— Hända hvad som hända vill, men när ni gjort mig denna fråga, kan jag icke längre tiga.

Ni skall då få veta, hvem jag är. Mitt namn är Vilhelm, jag är Englands kronprins, och den kvinna, som i dag blir en annans maka, var en gång min brud. Nu vet ni detta, och då förstår ni också, att jag icke kan blifva olyckligare än jag är.

När jag hörde dessa ord, tyckte jag, att solen svartnade för mina ögon, men jag fattade mig snart och bad honom att berätta sina öden.

— Om min bröllopsfärd, sade han, har ni helt visst redan hört talas. Ni vet då, att stormen skilde mitt och Irenes skepp åt. Det fartyg, på hvilket jag befann mig, led skeppsbrott, alla mina följeslagare drunknade, och ensam kastades jag upp på stranden. Efter min krona och mitt lif frågade jag föga, men min brud var mig desto kärare, och därför har jag nu i nära fyra år dragit från land till land för att spörja efter henne — alltid förgäfves. Och då jag i dag slutligen finner henne, finner jag henne såsom en annans brud. Nu först har min olycka blifvit fullkomlig. Förut kunde jag åtminstone hoppas. I dag inser jag, att jag för alltid förlorat henne. Det återstår för mig blott att dö, och jag drager nu mina färde för att icke mera korsa hennes väg. Låt henne blott icke veta, hvem tiggaren vid hennes bröllopsbord varit! Måhända skulle detta vålla henne sorg, och minst af allt vill jag kasta någon skugga öfver hennes lif. Farväl och förlåt, om en olyck-

lig för ett ögonblick stört bröllopsglädjen vid edert bord!

— Förtvifla icke, unge man! Tror ni, att Gud genom så många faror bevarat eder frisk och sund, om han därmed ej haft någon afsikt? Helt visst har han låtit allt detta ske blott för att visa oss sina underbara vägar. Var därför vid godt mod, ty han, som äger makt att pröfva människan, har också makt att vända all sorg till glädje. Stanna kvar och vänta mig! Inom några ögonblick skall jag vara tillbaka.

Jag kände, att jag behöfde frisk luft och tid att samla mina tankar. Men ehuru frestelsen var stor, var mitt beslut dock snart fattadt. Jag kallade på några af mina tjänare, lät dem göra i ordning ett bad och förde därpå dit främlingen. Sedan lät jag raka honom och iförde honom de bästa kläder, min son hade. När detta var gjordt, bad jag honom vänta en stund i mitt enskilda rum och begaf mig därefter ut i salen till ärkebiskopen, för hvilken jag omtalade allt. Sedan han hört min berättelse, bad jag honom om ett godt råd. Mer än eljes gällde det nu att handla icke blott klokt, utan äfven rättrådigt.

— Mitt råd, sade han, tjänar till intet, ty jag ser på dig, att du redan fattat ditt beslut. Det gläder mig, ty för en ärlig man finnes här blott en väg att vandra, äfven om denna är strödd med törnen.

— Så är det, ädle herre, men det är en tung plikt för en fader. Hjälp mig därför att förmå min son att utan knot afstå sin brud åt främlingen, som har en bättre rätt till henne än han! Ni vet, hur högt jag älskar min son, och dessa ord skola måhända krossa hans hjärta. Ni får därför icke vredgas på mig, om jag icke mäktar att utan hjälp fullborda detta offer, som Herren begärt af mig. Stå mig därför bi och tala ni till honom, då svagheten blir mig själf öfvermäktig!

— Det skall jag göra. För hit din son, så skall jag säga, hvad Guds vilja fordrar af honom!

Det var med tunga steg, jag närmade mig brudgummens stol, och ehuru jag visste mig handla rätt, kände jag mig dock i detta ögonblick såsom en stor missdådare; det var dock en människas lycka, och min egen sons, som jag gick att förstöra. Sakta lade jag min hand på hans axel och bad honom följa mig ut. Utan att ana något steg han upp och gick med mig. Då vi blifvit allena med ärkebiskopen, berättade jag allt för honom och slutade:

— Min son, vi stå nu vid vägskälet, och det gäller, om vi skola handla rätt eller orätt. Men såsom en redlig man handlar du, om du återgifver konungasonen hans brud. Af Gud är hon honom gifven, och tydligare än i dag har Gud icke kunnat uppenbara oss sin vilja.

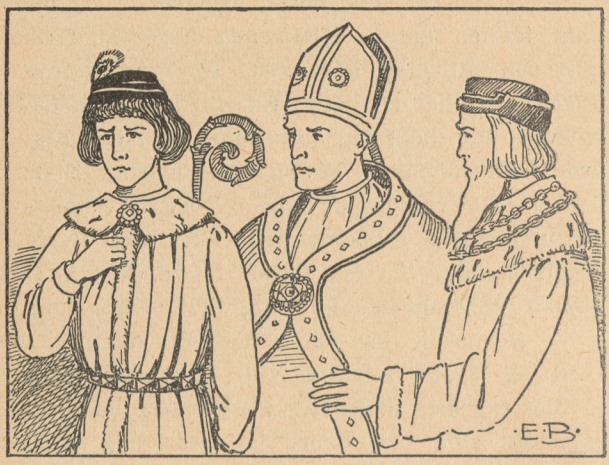

Men ärkebiskopen tillade:

— Unge man, det är ett hårdt offer, din fader fordrar af dig, men lyd en gubbes råd: handla så, att icke den förorättade en gång på den yttersta dagen ställer dig till räkenskap därför, att du röfvat hans maka från honom!

— Fordrar då Gud, att jag skall kasta bort allt det, på hvilket jag anser min lefnads lycka bero? Är han då så sträng i sina kraf?

— Så sträng är han. Han fordrar allt eller intet. Men det är blott vi, som i vår kortsynthet kalla detta stränghet. Räknar du då ett rent hjärtas vittnesbörd för intet, och tror du ej, att denna

lycka vida öfvergår den att med orätt njuta en fördel, som med rätta tillkommer en annan?

— Ske det då, såsom I viljen! Glädjens bägare, som jag i dag fört till mina läppar, skall jag räcka en annan, och själf vill jag tömma sorgens kalk. Må då denne främling, när Gud så kräfver, återtaga sin brud och röfva min lycka, ty jag vill icke, att min fader skall blygas öfver sin son!

När jag hörde dessa ord och såg hans tysta sorg, kände jag väl ett stygn i hjärtat, men på samma gång gladde det mig dock att se hans styrka i att öfvervinna sig själf.

Därpå gick jag med ärkebiskopen och min son till det rum, där främlingen väntade mig. I sin nya dräkt och sedan spåren af hans fattigdom aflägsnats syntes denne nu såsom en helt annan man. Det var en reslig och vacker yngling, och endast ett sorgbundet drag kring munnen erinrade om hans forna lidanden. Hans hållning och hans rörelser voro en konungs, och jag förstod nu, huru han kunnat ingifva sin trolofvade en sådan kärlek. Med några ord bad jag honom följa ärkebiskopen ut i salen, och själf gick jag ut före dem samt ställde mig vid brudens sida.

Så snart de trädt ut bland gästerna, såg jag Irene rycka till, liksom om hon igenkänt den främmande ädlingen. Prins Vilhelm trodde hon

tydligen vara död, och minst af allt hade hon väl kunnat vänta att denna dag råka honom i mitt hus. Åren och fattigdomen hade väl ock förändrat hans drag, men dock icke mera, än att hon ej rätt visste, hvad hon skulle tro om denna egendomliga uppenbarelse. Hon vände sig därför häftigt till mig och sade:

— Käre fader! Säg mig, hvem är den främmande riddaren, som står vid ärkebiskopens sida?

Men jag svarade:

— Min dotter! Icke är han en främling. Hans namn är Vilhelm, och han är den engelske konungens son samt din egen brudgum.

— Detta är ett grymt skämt, och något dylikt har jag icke förtjänat.

— Mitt barn, jag skämtar icke, och jag tager Gud till vittne på, att jag talar sanning.

Prins Vilhelm kom nu fram och sade:

— Om jag själf är så förändrad, att du icke mera känner igen mig, så bör du dock känna igen denna ring, som du en gång gaf mig såsom underpanten på din trohet. Trots all nöd och fattigdom bär jag den ännu på mitt finger, och jag ser, att äfven du bevarat den, som jag gaf dig. Tvekar du ännu att kännas vid mig?

Men när hon hörde hans stämma och såg ringen, sjönk hon till hans bröst:

— O, du min älskade! Välkommen och tu-

sende gånger välkommen!

Klara tårar strömmade ned öfver hennes kinder och hon fann icke ord för att uttrycka sin glädje. Aldrig har jag sett ett mera gripande återseende, och jag insåg nu, huru orätt jag skulle hafva handlat, om jag sökt att hindra dessa unga människors lycka. Jag tackade därför Gud, som hade ledt mig in på den rätta vägen, och jag insåg klarare än fordom, att denna väg är den enda, som leder till den verkliga lyckan i lifvet. Också min stackars son måste hafva erfarit något af denna känsla, ty i den blick, med hvilken han följde sin

lyckligare medtäflare, låg ingen skugga af bitterhet eller afund.

Så förflöt denna händelserika dag. Morgonen därpå gingo vi åter alla i mässan, och ärkebiskopen vigde nu bruden vid den rätte brudgummen i närvaro af alla de höga gäster, som kommit för att fira min sons bröllop. När detta var skedt, var den stora festen till ända, och jag var glad däröfver, ty jag måste bekänna, att det som händt betagit mig smaken för lustbarheter. Gästerna drogo så småningom sina färde, och snart voro vi ensamma med de nygifte.

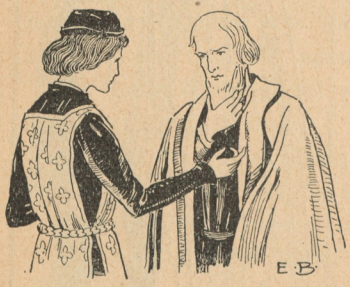

En dag tog den unge prinsen mig afsides och sade:

— Käre fader! Du har gjort mig mera godt än någon annan människa, och jag vet icke, huru jag någonsin skall kunna vedergälla dig. Och ändock nödgas jag nu besvära dig om ett godt råd i en sak, på hvilken hela min framtid hänger. Kort efter min resa till Norge dog min fader, och jag blef då, ehuru frånvarande, utropad till konung. Men då jag icke på länge lät höra af mig, trodde de flesta, att jag var död, och det uppstod

stor oreda i hela landet. Den ene efter den andre af stormännen sökte att rycka till sig kronan, öfverallt råder uppror och förvirring, och om jag nu skulle vända tillbaka, är det ganska tvifvelaktigt, att mina forna undersåtar ville erkänna mig såsom konung. Någon härsmakt att sätta min vilja igenom äger jag icke, ty, såsom du själf vet, rår jag icke ens om de kläder, som jag har på kroppen, utan för dem som för allt annat har jag din godhet att tacka. Hvad råder du mig nu att göra?

Jag svarade:

— Käre herre! I hvarje fall går det icke an att hänga hufvudet och göra ingenting. Det, ni nu berättat, låter visserligen ej hugnesamt, men kanske har ryktet öfverdrifvit, och det lönar alltid mödan att på närmare håll undersöka saken. Jag vill därför föreslå eder att låta mig utrusta ett skepp, och med detta skola vi alla, ni, eder gemål, min son och jag, begifva oss till England. Säkerligen har ni där ännu så många riddare, som äro eder så tillgifna, att det icke skall blifva eder svårt att värfva en här, och sedan kommer det an på eder egen tapperhet och klokhet att återförvärfva edert fädernerike.

Detta råd behagade konungen väl, och jag skyndade mig att göra skeppet i ordning. Därpå åhörde jag mässan, anbefallde mitt lif i Guds hand, tog afsked af min hustru och steg så ombord.

Efter en kort och lycklig färd löpte fartyget in i den flod, vid hvilken London är beläget. Men af flera skäl vågade jag mig icke ända fram till hufvudstaden utan lät skeppet kasta ankar ett stycke därifrån och begaf mig ensam dit för att göra mig underrättad om förhållandena. Vid mina föregående besök i London hade jag plägat bo i ett härberge, hvilket låg vid stadens stora torg, och dit begaf jag mig äfven nu. Värden kände också genast igen mig och gaf mig och mina tjänare ett godt rum. Men utanför på torget hade det samlat sig en stor massa människor, och då jag frågade värden om anledningen härtill, svarade han:

— Ni är främling och känner således ej alla de olyckor, af hvilka detta arma land på den sista tiden varit hemsökt. Vår unge konung Vilhelm är tyvärr död, och i nära fyra års tid hafva vi varit utan all styrelse. Den ene grefven har rest sig upp mot den andra, och hvarje by har genljudit af vapenslammer. Men nu hafva vi ledsnat på denna rättslöshet, och landets store hafva därför församlat sig här för att endräkteligen utse en ny konung. Tyvärr hafva de icke kunnat enas, och i följd däraf hafva de valt ett råd af tjugufyra riddare, som de gifvit i uppdrag att välja konung. De hafva nu samlat sig här i palatset och få icke skiljas förr än de blifvit enige. Folket, som du

»På torget hade samlat sig en stor massa människor.»

ser här utanför, står blott och väntar på deras utslag.

När jag hörde detta, fann jag, att goda råd voro dyra och att jag måste handla snabbt, om jag öfver hufvud taget ville handla. Jag tog därför hastigt på mig mina dyrbaraste kläder, och därpå begaf jag mig genast till palatset, där rådsförsamlingen hölls.

Tack vare min rika dräkt, gjorde portvakten inga svårigheter vid att släppa in mig, och äfven de tjugufyra riddarne hälsade mig vördnadsfullt. Till min öfverraskning kände jag igen dem alla. De voro nämligen de samma, som jag några år förut räddat ur fångenskapen hos de otrogna. Men jag låtsade om intet, utan besvarade blott deras hälsning. Dock märkte jag, att de sins emellan växlade blickar och tycktes erinra sig min person, ehuru ingen af dem var fullt säker på sin misstanke. Innan de gjort mig någon fråga, sade jag:

— Ädle herrar! Jag har hört, att ni församlat eder här till ett för hela landet viktigt rådslag. Kanske kan jag vara till någon nytta, ty, ehuru jag är en ringa man, har Gud dock ofta värdigats upplysa mig om det rätta. Sägen mig därför: hvad öfverläggen I om?

En af dem, som var talman för de öfriga, berättade då för mig allt det, som jag redan kände genom värdens redogörelse. Men hvad som särskildt

gladde mig att höra, var den hängifvenhet, med hvilken han ännu erinrade sig konung Vilhelm, hvilken han trodde vara död. Detta bådade godt för mitt ärende, och jag tog därför till orda:

— Det är således en god och rättvis konung, som I söken. När så är, kan jag anbefalla en åt eder, hvars goda egenskaper prisas i alla land. Tagen I honom till konung, skola både landet och ni själfva hafva godt däraf.

— Kan du hålla det du lofvar, så är det i sanning himlen, som skickat dig i vår väg. Men på en okänd mans ord hafva vi något svårt att lita, och säg oss därför först, hvem du är.

— Jag är blott en köpman, mitt namn är Gerhard och staden Köln är min hemort.

Men när de hörde detta, rusade alla emot mig, omfamnade och kysste mig samt ropade om hvarandra:

— Ja, det är verkligen Gerhard, vår fader, vår välgörare; det är Gud själf, som skickat dig i vår väg. Du och ingen annan skall blifva vår konung, ty ingen kan vara mera värdig en krona än du.

Jag försökte fåfängt att tala förnuft med dem och ville berätta, hvarför jag kommit till England. Men af idel glädje lät man mig icke komma till tals. Till slut lyckades jag göra mig hörd:

— Ädla herrar! Tyvärr är jag icke en vältalande man, och jag kan därför icke så, som sig

bör, tacka eder för den stora välvilja, ni velat bevisa mig. Men icke är jag af det virke, af hvilket man yxar till en konung. Jag är en ringa köpman, såsom sådan har jag lefvat, och såsom sådan vill jag dö. Illa skulle det passa det stolta England att hafva en sådan herre. Men däremot vet jag en, som bättre anstår eder. Ädlare riddare finnes icke i hela kristendomen, och det är honom, ni bör välja.

Men åter afbröto de mig, och försäkrade, att om de än hade tio kronor att bortgifva, så skulle de dock skänka dem alla åt mig. Jag sade då:

— I viljen alltså gifva mig en krona! Godt! Jag tager då emot den, men endast för att förfoga öfver den på det sätt, som jag anser lämpligast. Den, som Gud förlänat kronan, är eder konung Vilhelm, och till honom går jag nu att öfverlämna den.

— Ack, tala icke om honom! Den stackars konung Vilhelm är redan längesedan död.

— Ni misstager eder. Han lefver och är frisk och sund. Endast för några timmar sedan lämnade jag honom och hans unga drottning.

Till en början ville ingen tro mig, men när de funno, att jag talade sanning, trängdes alla kring mig för att få närmare underrättelser om den så saknade och efterlängtade konungen. När de fått höra, att han befann sig ombord på mitt skepp

endast ett kort stycke därifrån, läto de alla sadla sina hästar för att rida honom till mötes. Från rådssalen spred sig den glada nyheten till folket, som församlat sig på torget, och till alla de riddare, som för konungavalets skull kommit till staden. Snart hade jag därför en skara af mer än två tusen man, som följde mig till skeppet.

Redan förut hade jag skickat ett bud till konungen med underrättelse om sakernas tillstånd och han var således förberedd på den lyckliga vändningen. Om det följande har jag ej mycket att berätta. Under jubel fördes han af folket till Lon-

don, och redan samma dag blef han högtidligen krönt till konung. Men de grefvar, som under hans bortovaro höjt upprorsfanan, blefvo kastade i fängelse samt dömda till landsförvisning.

Dagen därpå gaf konung Vilhelm en stor fest, hvars make jag aldrig skådat, och under denna fest visade man både mig och min son stor ära. Konungen nödgade oss att sitta vid sin och drottningens sida, och såsom förut gaf han mig äfven nu fadersnamnet. Midt under festen äskade han ljud, vände sig till den lysande församlingen och sade:

— Här sitter den man, som skänkt mig lif och lycka, land och krona. Min maka och mina riddare har han friköpt ur fångenskapen; såsom sin egen dotter har han vårdat min trolofvade; då jag såsom en usel stafkarl kom till hans hus, har han gifvit mig icke blott bröd och skydd, utan han har ock gifvit mig sin egen sons brud. Och nu senast har han åt mig afstått den krona, man erbjudit honom. Att vedergälla honom så, som han förtjänar, står icke i min makt, men jag hoppas, att Gud en gång skall göra det. Dock vill äfven jag, så långt det i min förmåga står, åtmistone visa, att jag icke är känslolös för alla dessa välgärningar. Jag vill därför till evärdeligt arf och ägo gifva honom hertigdömet Kent. Och detta, tillade han, gör jag äfven för min egen skull, ty på så sätt

hoppas jag att för alltid få behålla dig och din son kvar hos mig här i landet och fortfarande få draga fördel af alla dina visa råd.

Men jag kände mig illa till mods öfver alla dessa stora ord och svarade:

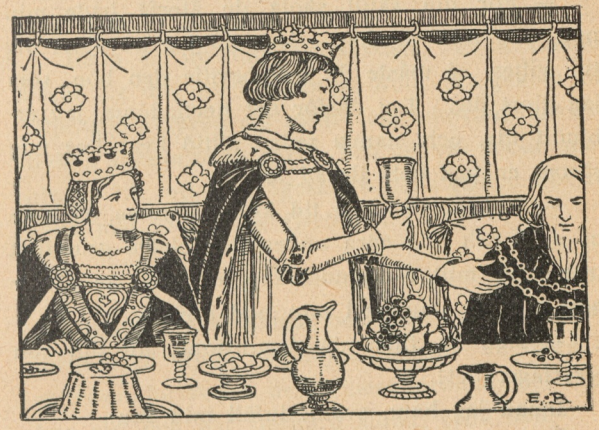

— De ringa tjänster, jag gjort eder, har ni värderat allt för högt, och den belöning, ni ämnat mig, står icke i något förhållande till det lilla, jag uträttat. Jag får därför bedja eder att taga edert hertigdöme tillbaka, ty jag passar lika litet till hertig som till konung, och jag tror, att de ädla riddare, som här äro, skulle blifva ganska litet belåtna med att nödgas hylla en köpman såsom länsherre. Men emedan ni nödvändigt vill visa mig någon ynnest, är det en, som jag vågar utbedja mig af eder.

— Bed blott, och allt det, du ber, skall beviljas!

— Då ber jag om nåd för de upproriska grefvar, som ni nyss landsförvisat ur edert rike. Denna gåfva är mig långt kärare än land och gods.

— För din skull skola de återfå både min nåd och min vänskap. Men då jag nu gjort dig till viljes, så måste du ock bevilja den bön, som jag gjort dig. Tag därför det hertigdöme, jag erbjudit dig, och stanna sedan alltid kvar hos mig såsom en god och älskad fader!

— Nej, herre. Den tid kunde komma, då både ni själf och alla edra undersåtar blefve grundligt trötta på mitt förmynderskap, och det är därför bäst, att jag stannar i min bod i Köln.

— Men så tillåt då åtminstone, att din son öfvertager det!

Innan jag hann svara, inföll min son:

— Min fader har talat också för mig. Till hertig passar jag lika litet som han.

Konungen afstod nu från att nödga oss, och jag var glad däröfver, ty jag hade en känsla af, att det värde, som mina handlingar måhända kunnat äga, alldeles förstördes därigenom, att jag tog betalt för dem. Af samma skäl afslog jag också den ersättning, som konungen och hans tjugufyra riddare ville erbjuda mig, därför att jag lösköpt dem och drottningen ur fångenskapen. Gud själf hade än-

dock låtit min egendom rikligen förkofras, så att jag på de år, som gått, mångdubbelt fått mina penningar tillbaka, och taga mera syntes mig vara ett tvifvel på Guds godhet. Jag bad dem blott att bevara mig i ett godt minne, och sade, att jag redan vore tillräckligt belönad genom den vänskap de alla visat mig.

Detta är nu min lefnadssaga. Från London begaf jag mig nu tillbaka till Köln, och genom min följeslagare spred sig ryktet om min Englandsfärd. Ryktet förstorar ju gärna, och det var också anledningen till, att mina grannar här i staden började kalla mig »den gode Gerhard».

* * *

Under hela denna berättelse hade kejsaren suttit med djupt nedböjdt hufvud. Ju mera berättelsen fortskred, desto mera förödmjukad kände han sig, och när Gerhard slutat, sade han:

— Gode Gerhard! Med rätta bär du ditt namn, ty i sanning är ditt hjärta rent och godt. Och med denna din berättelse har du åter, kanske utan att du själf vetat det, gjort en ny god gärning. Du har låtit mig inse, huru ringa och värdelöst allt det är, som jag trott mig hafva uträttat, och du har botat mig för min dumma självföfverskattning. Gör nu ännu en god gärning och bed Gud om nåd för den arma syndare, som är din kejsare!

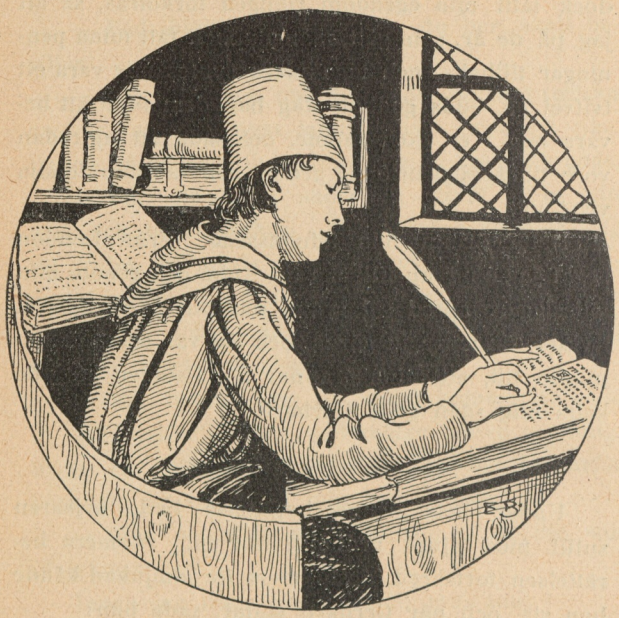

— Herre, sade Gerhard, gärna vill jag bedja Gud om nåd för oss alla, ty alla äro vi stora syndare, och endast mästaren själf är god.

Därpå stodo de båda upp och gingo tillsammans ut till det församlade borgerskapet, som börjat förundra sig öfver denna långa öfverläggning. Men kejsaren sade:

— Det råd jag önskade har jag fått, och jag lyckönskar eder alla till att i eder krets hafva en

så vis och klok man som den gode Gerhard. Dock ber jag eder, att I icke frågen honom om ämnet för vårt samtal, ty detta är en sak blott emellan oss bägge.

Tankfull steg kejsaren därefter till häst och återvände till Magdeburg. Men kommen dit, började han betänka, att denna berättelse, som Gerhard låtit honom höra, möjligen också kunde vara till gagn för andra människor, och därför lät han kalla en skrifvare, för att denne skulle uppteckna den.

Det är ursprunget till den gamla medeltidssagan om en god människa.

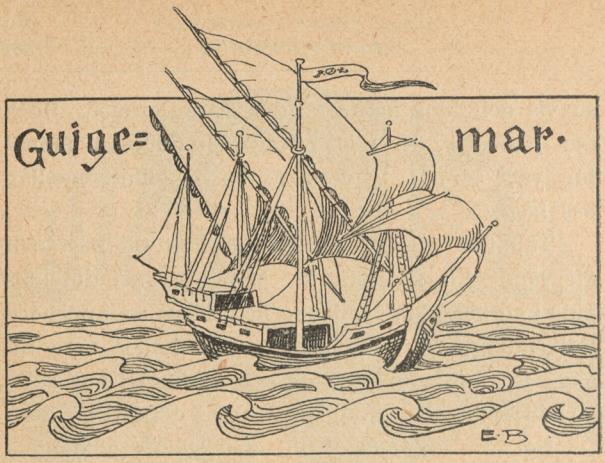

Guigemar.

Vid konung Artus' hof lefde en gammal riddare, som hade en enda son vid namn Guigemar, en den ståtligaste och vackraste yngling, man kunde se, samt därför också sin faders ögonsten. När Guigemar blifvit vuxen, sände fadern honom till konung Artus, för att ynglingen där skulle få tillfälle att utbilda sig i vapenkonst och ridderliga idrotter, och detta lyckades ock så väl, att

Guigemar; uttal: Gigemar (hårdt g).

konung Artus inom kort själf slog honom till riddare samt skänkte honom en präktig rustning såsom hedersgåfva.

I alla de fälttåg, konungen utförde, deltog Guigemar med stor utmärkelse, och det drójde ej länge, innan han var en bland Artus' mest ansedde riddare. Men i en punkt skilde han sig dock från de andra: hans hjärta hade ännu icke talat. För alla de ömma ögonkast, som hofvets unga damer sände honom, förblef han känslolös såsom en bildstod, och ingen kunde berömma sig af att hafva fått hans hjärta att slå hastigare eller hans kind att rodna. Det var därför icke utan, att han var smått afskydd af alla damerna, och hvarje försmådd skönhet önskade ifrigt, att den unge Guigemar en gång måtte få lida straff för sin hårdhet och sitt förakt för kvinnokönet.

Straffet skulle också komma, förrän de anat.

En dag begaf sig Guigemar ut på jakt tillsammans med sina svenner, sina falkenerare och jägare, och efter en kort stund hade hundarne drifvit upp en hjort, som Guigemar ifrigt förföljde, åtföljd af den väpnare, som bar hans båge, pilar och jaktspjut. Men snåren voro täta, och Guigemars jakthäst hade därför ej samma lätthet som hjorten att bana sig väg mellan dem. Så småningom förlorade han därför det flyende djuret ur sikte, och det retade honom blott att höra, huru

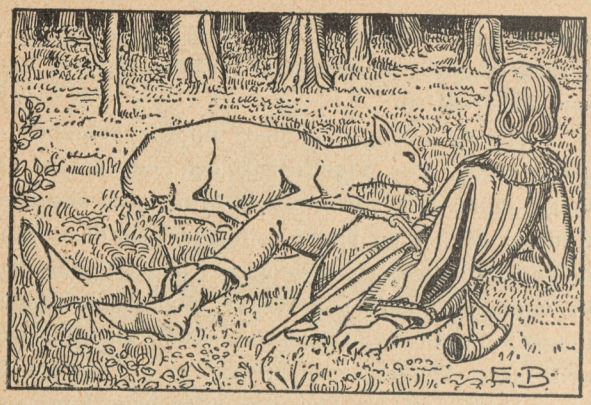

jakthundarnes skall ljöd allt mera aflägset. Förargad och uttröttad stannade han i en dunge i skogen, då han plötsligt upptäckte en hvit hind, som betade där, åtföljd af sin kalf.

Några hundar, som ännu dröjt kvar hos Guigemar, störtade sig genast öfver det stackars djuret, och Guigemar själf fattade utan betänkande bågen i sin hand samt afsköt en dödande pil mot hinden. Pilen träffade denna i bröstet, och det sårade djuret störtade genast till marken. Men samtidigt studsade pilen tillbaka mot Guigemar och råkade med en sådan fart hans ben, att han halft medvetslös tumlade till marken.

Den sårade riddaren och den sårade hinden lågo nu tätt bredvid hvarandra på skogsmossen, och Guigemar kom nu först att fästa uppmärk-

samheten vid hindens vackra, sammetslena ögon, som sorgset blickade mot honom och så småningom öfverdrogos af en lätt slöja, dödens förebud. Det flämtande djuret utstötte först några djupa suckar, och därefter hörde Guigemar, huru hinden talade med en svag, men fullt mänsklig stämma:

— O! Jag känner, att jag nu måste dö — dö för en slump, för en uslings tanklösa lättsinnighet. Men om en döendes önskan äger någon makt, så vill jag, att du själf skall af ditt sår få erfara samma kval som dem, jag nu lider. Jag vill, att du också skall genomgå alla de sorger, som de kvinnor genomgått, hvilkas kärlek du försmått, och att du aldrig skall finna någon lycka, förr än en kvinna af kärlek till dig lidit mera och hårdare än andra kvinnor. Drag nu dina färde och förskona mig åtminstone under mina sista ögonblick från att se den, som vållat mig mera ondt än andra!

Guigemar, utom sig af förvåning öfver allt hvad han hört, reste sig, trots sitt sår, upp från marken och aflägsnade sig, såsom hinden bedt honom. Ännu en lång stund visste han icke, om han drömt, eller om han var vaken, och endast den olidliga smärtan från såret sade honom, att det äfventyr, han nyss upplefvat, varit verkligt. Han ref då löst ett stycke af sitt linne och anlade med detta ett förband samt steg åter till häst för att begifva sig

hem. Men den rätta vägen stod icke mera att finna, utan han red och red utan att komma fram till några kända trakter. Till slut vidgade sig skogen till ett öppet fält, och när Guigemar kommit in på detta, märkte han, att han befann sig vid hafsstranden.

Tätt invid själfva stranden låg ett ensamt fartyg förtöjdt. Själfva skrofvet var af elfenben, seglen af siden och tågen af silke; öfverst svajade en vimpel, hvars vapen Guigemar tyckte sig känna igen, ehuru han ej erinrade sig, hvilken hög herre som förde det. Egendomligast af allt var dock, att på hela fartyget ej ett lefvande väsen syntes till, och ej häller på stranden kunde han upptäcka några spår af besättningen. Seglen voro hissade och fyllda af en sakta bris, men likväl låg skeppet fullkomligt orörligt vid stranden.

Allt detta retade Guigemars nyfikenhet, och trots smärtorna från såret steg han af hästen samt äntrade ombord. Men ej häller där såg han någon mänsklig varelse. Allt röjde den utsöktaste ordning, men ingenstädes syntes den ordnande handen själf, ehuru Guigemar letade genom fartyget från däcket till botten. Under denna upptäcktsfärd kom han slutligen in i en praktfullt smyckad hytt. Midt i rummet befann sig en dyrbar säng, öfver hvilken var kastadt ett guldstickadt sidentäcke, kantadt med hermelin, och rundt kring sängen stodo väldiga

»Tätt invid själfva stranden låg ett farlyg förtöjdt.»

kandelabrar med brinnande vaxljus. Då häller icke här någon syntes till, beslöt Guigemar, som ganska mycket plågades af sitt sår, att taga sig ett stunds hvila och lade sig därför på sängen samt insomnade tungt.

Då han vaknade, tyckte han sig blott hafva sofvit en kort stund och begaf sig upp på däck för att rida hem, men till sin öfverraskning fann han, att fartyget nu med fulla segel styrt ut till hafs — utan att någon styrman eller matros ledde dess rörelser. Upptäckten var ej angenäm, men Guigemar pinades allt för mycket af sitt sår för att sörja öfver denna nya olycka, och utmattad som han var, begaf han sig halft medvetslös tillbaka till sin sängkammare, där han för andra gången insomnade, hårdare än förut.

Utan att vika ur kosan styrde det förtrollade skeppet sin väg rakt fram och anlände efter någon tid till en stor med murar och torn omgifven stad, i hvars hamn det löpte in; utan att någon hand rörde kättingen, firades ankaret ned, och färden slutade.

Den stad, till hvilken Guigemar kommit, var hufvudstaden i ett stort rike, öfver hvilket en gammal, knarrig och elak konung härskade. Genom en spådom hade han fått för sig, att hans måg skulle beröfva honom lif och krona, och därför hade han låtit inspärra sin enda dotter, prinsessan

Alice, i ett torn, som från alla håll var otillgängligt. Trädgården rundt omkring var kringgärdad af en hög mur, genom hvilken blott en enda port ledde, och denna bevakades både natt och dag af konungens lifvakt. Endast ifrån hafvet kunde man komma in i trädgården, men ingången till denna hamn bevakades af konungens krigsfartyg, och den, som på denna väg ville bana sig fram till tornet, kunde vara ännu säkrare på att förlora lifvet, än om han sökt bryta sig igenom lifvaktens led. Det enda sällskap, den unga prinsessan hade, var en kammarjungfru och konungens urgamla huskaplan.

En dag gick prinsessan jämte sin kammarjungfru ut att lustvandra i trädgården, och hon stannade då vid stranden samt blickade långtansfullt ut åt hafvet — den enda del af den stora, fria, vida världen, som den stackars fången kunde få se. Till sin öfverraskning märkte hon då, huru ett ståtligt fartyg, utan att uppmärksammas af de utställda vaktskeppen, med fulla segel kom styrande in i hamnen. Ingen mänsklig varelse kunde upptäckas på däck, men likväl manövrerade det med en säkerhet, som syntes nästan öfvernaturlig, och just som skeppet kommit fram till bryggan, föll ankaret. Prinsessan blef först förskräckt af det hemlighetsfulla i denna syn och ville till en bör-

---

Alice; uttal: Alis.

jan fly, men efter en stund tog hon mod till sig och vågade sig närmare. Liksom af osynliga händer fälldes då landgången, och hon kunde utan svårighet gå ombord. Förvånad betraktade hon allt, och då hennes nyfikenhet blifvit väckt, vågade hon sig slutligen under däck. Det dröjde ej länge, innan hon kom in i den hytt, där Guigemar ännu hvilade, slumrande på bädden. Det bleka ansiktet och det blod, af hvilket han ännu var betäckt, kom henne först att tro, att slumraren redan var död, och hon vände sig därför till kammarjungfrun och sade:

— Den unge riddaren är redan död. Och huru skulle jag kunna hoppas något annat? Ingen lefvande har någonsin lyckats tränga fram till mitt fängelse, och den befriare, på hvilken jag så länge väntat, skall aldrig komma. Men låt oss åtminstone jorda den stackars döde, som hafvet tillfört oss!

När hon yttrat dessa ord, lade hon medlidsamt sin hand på hans hjärta, men kände då, huru detta ännu slog, och i det samma utstötte Guigemar i sömnen en djup suck. Då prinsessan nu skrek till af förskräckelse, slog Guigemar upp ögonen och vaknade, helt förvirrad öfver den främmande omgifning, i hvilken han befann sig. Efter några korta frågor bad prinsessan honom säga, hvem och hvarifrån han var, huru han kommit dit och af hvad anledning han blifvit sårad.

— Ädla dam, svarade Guigemar, jag har intet skäl att för eder fördölja sanningen. Bretagne är mitt fosterland. I går begaf jag mig ut på jakt och råkade då att såra en hvit hind, men pilen, som jag afskjutit mot henne, studsade tillbaka och sårade mig själf så svårt, att jag befarar, att jag aldrig mera skall återvinna min hälsa. Tyvärr förkunnade mig hinden själf, att jag aldrig skulle blifva helbregda, ty mitt sår skall aldrig

---

Bretagne; uttal: Bretanj = landskap i norra Frankrike.

läkas, förrän jag funnit en kvinna, som älskar mig öfver allt annat på jorden, och jag, som hittills blott ägnat mig åt jakt och vapenkonst, förstår mig föga på att vinna kvinnohjärtan. Men mitt följande äfventyr är kanske ännu mera märkligt. Utan att jag själf rätt visste till mig, kom jag ned till stranden och fann där detta förtrollade fartyg, på hvilket jag steg ombord och som på några ögonblick förde mig ut på hafvet. Jag somnade då in, och hvar jag nu befinner mig, känner jag icke, ej heller vet jag, huru jag åter skall komma tillbaka till mitt land. Jag är därför, såsom ni ser, en olycklig varelse, som kanske blott förts till ett främmande land för att där dö. Kan ni emellertid lämna mig någon hjälp, så skall himlen helt visst vedergälla eder godhet.

— I hvarje fall befinner ni er nu bland vänner, och ni behöfver intet frukta. Den stad, till hvilken ni kommit, tillhör min fader. Tyvärr måste jag dock säga eder, att han ej älskar främlingar, och att det därför är ute med eder, om han någonsin anar er härvaro. Ni kallade eder en olycklig. Men icke häller jag är lycklig. Min fader har stängt in mig i detta torn, som ni här ser, och denna trädgård är min hela värld. Aldrig får jag se eller tala med en mänsklig varelse utom min kammarjungfru och min huskaplan, och mitt lif är därför föga glädjerikt. Men vill ni dela det

med oss, står det eder fritt, och vi skola göra allt för att vårda en stackars sjukling, som kommit i vår väg. Den olycka, som vi själfva erfara, kommer ju oss alltid att hysa medkänsla med andra olyckliga, och de sorger, som bäras gemensamt, kännas alltid lättare. Antar ni därför mitt anbud, så gör ni måhända också mig en tjänst. Vi måste blott vakta oss för, att ingen upptäcker er, ty då vågar jag ej längre svara för edert lif.

Guigemar skyndade sig att tacka för denna välvilja, och stödd af de båda damerna gick han i land. Men knappt hade de satt foten på marken, förrän fartyget åter hissade segel och, obemärkt, såsom det kommit, styrde det ut till hafs samt försvann.

Guigemar bäddades nu på nytt ned, och den unga prinsessan samt hennes kammarjungfru ägnade

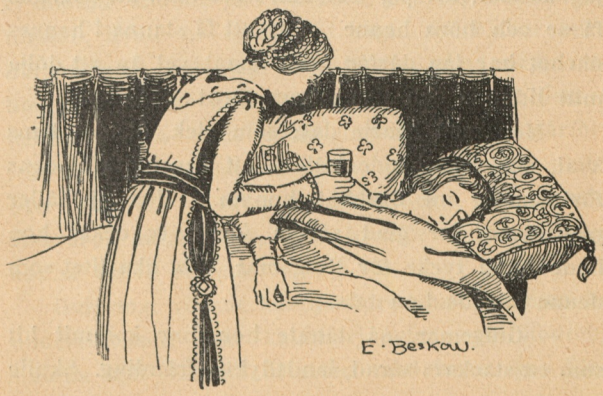

honom all den omvårdnad, de kunde. Det dröjde heller icke länge, innan såret började gro igen, Guigemar kände sina krafter växa, och snart kunde han frisk och sund stiga upp. Men allt efter som han kroppsligen tillfrisknade, fördystrades hans sinne allt mer och mer. I början kunde han ej förklara, hvad han kände, ty han hade aldrig erfarit något dylikt. Men så oerfaren han än var, insåg han dock till slut, att han tyckte om sin vackra vårdarinna, och denna upptäckt gjorde honom icke gladare.

— Hvad skall jag väl göra? sade han för sig själf. Blott af medlidande har hon tagit sig an en olycklig, och skulle jag för henne nu yppa min kärlek, skulle hon kanske med ovilja visa mig bort. Och hvad skulle väl då blifva af mig? Ty jag känner, att jag icke kan lefva utan att dagligen få se och höra henne. För att få stanna i hennes närhet har jag därför intet annat val än att dölja mitt lidande och tiga såsom förut.

Men med hvarje dag, som gick, ökades hans kval, och han kände bittert, att den hvita hindens förbannelse nu drabbat honom. Men ej häller prinsessan var glad såsom förut, ty också hon hade fattat tycke för Guigemar, och lika litet som denne vågade hon tala.

— Guigemar, så tänkte hon, har kommit hit som en stackars sårad, landsflyktig främling. Skulle

jag på något sätt antyda, att jag älskade honom, skulle han helt säkert betrakta detta såsom ett försök att göra mig påmind om de små tjänster, jag gjort honom, och af tacksamhet skulle han möjligen säga sig dela mina känslor. Men några nådegåfvor vill jag ej mottaga, och han skall därför aldrig ana, hvad jag känner.

Den stackars prinsessan beslöt därför att i tysthet bära sitt lidande. Men lika litet som det lyckades för Guigemar, lyckades det för henne att bedraga den skarpsynta kammarjungfrun. Ganska snart såg hon, huru det var beställdt med de båda unga, och hon beslöt därför att göra slut på deras hemlighetsmakeri. En dag gick hon således fram till Guigemar och sade:

— Herr riddare! Er tystnad tjänar till intet, ty ni har ändock förrådt eder, och jag har länge förstått, hvad ni icke velat säga. Ni älskar min härskarinna, och jag kan trösta eder med, att hon älskar eder tillbaka lika varmt som ni älskar henne. Hela detta hemlighetsmakeri är därför icke längre till någon nytta, och ni plåga blott eder själfva. I åren ju båda unga, vackra och älskvärda människor, och hvarför skulle ni icke kunna blifva ett par?

Guigemar vågade knappast tro sina öron, men de underrättelser, som kammarjungfrun gaf honom, stämde allt för väl öfverens med hans egna för-

hoppningar, för att han skulle betvifla deras sanning, och han slutade därför med att bedja kammarjungfrun blifva hans förespråkerska hos prinsessan. Det löftet var icke svårt att få, och svårt var det häller icke att öfvertyga prinsessan Alice om den sak, som hon så gärna ville tro. Vanskligare var det att föra de båda älskande samman och få dem att tala, ty båda voro blyga och försagda, och ingen vågade säga det första ordet. Men en hemlighet, som är känd, är svår att bevara, och till slut gaf kärleken Guigemar mod att tala. Trots sin blyghet nödgades prinsessan Alice att svara, och deras samtal slutade därför med, att de lofvade hvarandra evig trohet.

De vandrade därefter ut i trädgården och talade länge med hvarandra. När de så fullkomligt förtrott sig åt hvarandra, sade Guigemar till prinsessan:

— En aning säger mig, att vi snart skola skiljas från hvarandra. Men det lofvar jag, att aldrig skall jag älska någon annan kvinna på jorden, och jag skulle dö af sorg, om du blefve en annans maka. Låt mig därför gifva dig ett tecken på min trohet!

När han sagt detta, tog han fram ett kostbart stickadt silkesband, som han fäste kring prinsessans arm och knöt fast det där med en så sinnrik knut, att ingen annan än han själf förmådde att lösa den.

— Lofva mig, sade han, att, hvad som än må hända i världen, aldrig älska någon annan än den, som är i stånd att lösa detta band utan att förstöra det!

Men prinsessan Alice tog en ring från sin arm och fäste den kring Guigemars handlofve, låste hop armbandet med en nyckel, som hon själf behöll, samt sade:

— Så visst som jag lofvar dig detta, så lofva du mig att aldrig älska en annan kvinna än den, som förmår att öppna detta armband!

Knappt hade Guigemar afgifvit denna försäkran, förän han bakom sig hörde ett vapenslammer, och då han vände sig om, såg han

en äldre man, åtföljd af några beväpnade knektar, hastigt närma sig. Den gamle kaplanen, som man icke vågat inviga i förtroendet och som därför aldrig hade fått se Guigemar, hade nämligen så småningom börjat ana oråd och hade till slut anförtrott sina misstankar åt konungen, som nu infunnit sig för att själf undersöka saken. Han fann genast, att kaplanen blott haft allt för rätt, och skummande af raseri befallde han först sina knektar att föra prinsessan tillbaka till fångtornet, och därefter vände han sig mot Guigemar. Men denne hade under tiden fått tillfälle att draga sitt svärd samt började att med sådan tapperhet hugga kring sig, att knektarna icke mäktade öfvermanna honom. Af vapenbullret tillkallades emellertid hela lifvakten, och Guigemar nödgades att steg för steg vika tillbaka. Till slut stod han ytterst på hamnbryggan, hans fiender trängde på, och det blef honom klart, att han blott hade *ett* val att göra: antingen att falla för deras svärd eller störta sig i hafvet och drunkna. Han föredrog det senare dödssättet och vände sig därför om för att göra det sista språnget. Men se — där låg åter samma trollskepp, som fört honom till prinsessan Alice. Seglen voro hissade och fylldes af vinden, och knappt hade Guigemar sprungit upp på däcket, förrän skeppet lade ut från land samt styrde ut mot hafvet, lämnande

hans förföljare på stranden, förvirrade och skräckslagna.

Guigemar befann sig således åter ombord på det förtrollade skeppet, som denna gång kommit till hans hjälp och frälst honom från en säker död. Men ehuru han nu förstod, att fartyget förde honom tillbaka till hans eget land, kände han däröfver ingen glädje. Alla hans tankar kretsade nu kring den vackra prinsessan, som han nödgats öfvergifva utan att ens veta, om han någonsin mera skulle få återse henne i lifvet, och då skeppet denna gång kastade ankar vid samma kust, där Guigemar först funnit det, var det med dröjande och ovilliga steg, som han lämnade det och begaf sig i land.

Genom den skog, där hinden fallit för hans pil, begaf han sig nu hemåt samt nådde vid kvällens inbrott fram till sitt slott, där hans ankomst väckte lika mycken förvåning som glädje. Hans vänner och tjänare hade nästan uppgifvit allt hopp att mera få se honom i lifvet, och alla deras efterspaningar efter honom hade varit förgäfves. Några misstänkte väl, att Guigemar gifvit sig ut på något af dessa äfventyr, i hvilka kung Artus' män så gärna inlät sig, men då tiden gick, utan att Guigemar vände tillbaka, började äfven de att misströsta.

Alla märkte dock, att något egendomligt måtte hafva inträffat i Guigemars lif. Han gick icke

mera såsom förut på jakt, deltog ej häller i tornej och andra lustbarheter, utan höll sig mest inomhus, dyster och grubblande, utan att för någon yppa anledningen till sitt svårmod. Hans vänner, som trodde, att detta tungsinne skulle fördrifvas genom ett giftermål, förslogo honom då att taga sig en gemål och nämde för honom några af de rika och vackra arftagarinnor, som då funnos i Bretagne. Men Guigemar hade blott ett svar att gifva: han skulle aldrig gifta sig annat än med den kvinna, som kunde läsa upp den armring, han bar. Och då ett par tilltagsna unga damer misslyckats, som försökt sig på detta konststycke i tanke, att profvet ej var så allvarligt menadt, afstodo de öfriga från försöket, och man fann nu allmänt, att Guigemar var samma oförsonlige kvinnohatare som förut. Han fick således snart vara i fred för de giftaslystna damerna, och äfven hans vänner funno det lönlöst att söka öfvertala honom.

Emellertid befann sig prinsessan Alice innesluten i sitt fångtorn, och hon fick nu ej ens tillstånd att såsom förut fritt vandra kring i trädgården. Ej häller lyckades det henne att få den minsta underrättelse om Guigemars öde. Då hon sista gången uppfångade en skymt af honom, såg hon, huru han ensam värjde sig mot konungens alla drabanter, och hon var därför nästan öfvertygad om, att hennes älskade stupat. Hela lifvet

syntes henne därför tröstlöst och ödsligt, och hon grubblade blott öfver, huru hon skulle kunna göra slut därpå.

En dag fann hon, att man glömt att läsa igen porten till hennes fängelse, och hon kunde därför ånyo komma ut i trädgården. Med snabba steg närmade hon sig hafvet för att kasta sig däri och sluta ett lif, som numera blifvit henne outhärdligt. Men då hon kommit ned till stranden, fann hon till sin öfverraskning, att Guigemars skepp låg där såsom förut. Hon ilade nu ombord i tanke, att hennes älskade riddare själf kommit till hennes räddning, och hennes forna farhåga, att han stupat, försvann med ens.

Väl fann hon icke den, hon sökte, men hoppet hade dock återvändt hos henne, och då det hemlighetsfulla skeppet af egen makt styrde ut mot hafvet, följde hon förtröstansfullt med på färden. Hvarför skulle det hafva kommit, om icke för att föra henne till den man, hon älskade?

Fartyget stannade vid en borg, som tillhörde Meriadus, en af Bretagnes furstar. Denne, som från sitt slottsfönster sett, huru skeppet närmat sig, hade redan gått ned till stranden för att möta det, och ehuru han naturligen icke kunde undgå att känna den högsta förvåning öfver att finna

---

Meriadus; uttal: Meriadus.

»Meriadus välkomnade prinsessan.»

skeppet så godt som människotomt, välkomnade han icke dess mindre den ensamma prinsessan, som han misstänkte vara en fé, ty endast en sådan kunde gärna färdas på ett dylikt trollskepp. Under stora hedersbetygelser förde han henne därför till sitt slott, där han öfverlämnade henne till en syster, som vistades hos honom, och tillsade denna att visa den främmande all möjlig uppmärksamhet. Meriadus hade nämligen slagits af hennes skönhet, och han hoppades smått, att han genom sin gästfrihet skulle kunna förmå henne att mottaga hans hand; det var ju icke alla dagar, som man kunde få visa en fé någon uppmärksamhet, och Meriadus ville därför begagna sig af tillfället. Men äfven om den främmande skulle vara en vanlig jordisk prinsessa, var hennes skönhet likväl tillräckligt stor för att löna mödan af ett försök.

Prinsessan ägnade emellertid ingen uppmärksamhet åt Meriadus' alla artigher utan förblef tyst och sluten samt gjorde intryck af en djupt olycklig varelse. Då Meriadus slutligen, uttröttad öfver att icke röna någon uppmuntran, beslöt att förskaffa sig visshet i saken och utan omsvep framställde sitt frieri, svarade hon blott:

— För all den godhet, ni visat mig, är jag eder djupt tacksam och hoppas, att jag någon gång kommer i sådana omständigheter, att jag kan vedergälla den gästfrihet, ni visat mig. Men till edert hed-

rande anbud måste jag dock säga nej. Ty jag har svurit att blott äkta den man, som förmår att lösa knuten på det sidenband, som är fästadt kring min arm. Det står eder fritt att försöka, men jag kan på förhand säga eder, att ni kommer att misslyckas.

Meriadus smålog blott och trodde, att prinsessan redan i förblommerade ord gifvit sitt bifall, ty att lösa en vanlig bandknut vore väl ej någon trollkonst. Men snart fick han öfvertyga sig om sitt misstag. Han försökte och försökte, men kunde dock ej komma till rätta med de konstfulla slingorna, och till slut måste han afstå från leken och erkänna sig besegrad. Förtretad utbrast han då:

— Profvet är verkligen svårare än jag trodde. Men jag betviflar, att någon annan skall lyckas bättre, och ni kan således göra eder säker förhoppning om att alltid få förblifva ogift. Jag skulle därför råda eder att slå er tillsammans med en riddare här i trakten, hvilken såsom ni tyckes hata det äkta ståndet. Han vill blott gifta sig med den kvinna, som kan lösa upp ett armband, som han bär, och det har lika litet lyckats någon som det lyckats mig att få någon reda på den här olycksaliga bandknuten. Ni två tyckas därför vara så godt som skapade för hvarandra, och det är blott skada, att hvar och en vill förblifva ogift.

När han yttrat dessa ord, gick han förgrymmad sina färde, men prinsessan kände nu sitt hopp vakna med förnyad styrka, ty hvilken kunde väl denne riddare vara om icke Guigemar? Hon beslöt dock att icke förråda sin otålighet och att icke med en min röja sin hemlighet utan i stället afvakta ett gynnsamt tillfälle, då hon utan fara kunde få råka Guigemar.

Ett dylikt tillfälle lät ej heller vänta på sig. Meriadus hade nämligen icke uppgifvit allt hopp att beveka den hårdas hjärta, och för att visa henne en artighet föranstaltade han ett präktigt tornérspel, till hvilket han inbjöd Bretagnes alla riddare och furstar. Bland dem, som infunno sig, var ock Guigemar, och när alla gästerna samlat sig i den stora slottssalen, lät Meriadus inbjuda sin syster och den främmande prinsessan att träda ut och hälsa de riddare, som hörsammat hans kallelse att till deras ära bryta en lans. Prinsessan kom verkligen, men öfver sitt ansikte hade hon kastat en slöja för att dölja sin sinnesrörelse, och det behöfdes också, när hon i spetsen för Meriadus' gäster upptäckte den man, som fyllde alla hennes tankar. Trots slöjan tyckte sig ock Guigemar igenkänna henne, men han afvisade dock denna tanke såsom orimlig, ty huru skulle väl prinsessan Alice kunna befinna sig här? Emellertid närmade han sig henne för att förvissa sig, om hans aning bedrog

honom eller ej. Men han behöfde icke ens spörja henne själf, ty då han stod vid hennes sida, upptäckte han på hennes arm det band, han vid deras skilsmässa gifvit henne, och detta band sade honom ock, att hon förblifvit sitt löfte trogen.

— Ack, min älskade, hviskade han till henne, så har jag då efter så många sorger funnit dig åter. Men säg mig, huru är det möjligt, att du kan

befinna dig här i Bretagne, utan att jag haft någon aning därom?

Hon berättade honom då alla de underbara och sorgliga öden, hon genomgått, huru hon trott honom vara död samt hur förtviflad hon varit, huru hennes hopp dock åter börjat vakna och huru outsägligt lycklig hon nu kände sig öfver att hafva återfunnit den man, hon lofvat sin tro.

När Guigemar hört detta, vände han sig till församlingen och yttrade:

— Ädle herrar! Ni har länge undrat öfver, att jag aldrig velat gifta mig. Orsaken har varit, att jag fäst mitt hjärta vid en kvinna, som jag trodde mig för alltid hafva förlorat, men hvilken jag likväl aldrig ville svika. Det är henne, som jag nu återfunnit, och jag vänder mig därför till Meriadus med begäran, att han såsom en sann riddare måtte utlämna henne åt mig. Jag är honom djupt tacksam för den uppmärksamhet, han visat henne, och jag vill ej låta denna stanna vid blott orden. Själf vill jag med etthundra riddare ställa mig till hans hjälp i det krig, som jag vet, han snart tänker börja.

— Min gode vän, svarade Meriadus, lyckligtvis har jag själf alldeles tillräckligt med trupper, och jag behöfver således icke andras hjälp. Den dam, som råkat i mitt våld, tänker jag därför behålla,

och jag vet icke, hvarför hon ej lika gärna kan blifva min gemål som Guigemars.

— Må då svärdet afgöra oss emellan!

De fleste af de främmande riddarne togo Guigemars parti, men kring Meriadus fylkade sig alla hans vasaller, och det artade sig således till att blifva en lång och häftig strid. Men just när de stridande skulle drabba samman, uppenbarade sig tvänne besynnerligt utstyrda dvärgar, som med hög röst utropade:

— Plats för vår härskarinna, den mäktiga féen Peribana!

Kort därefter närmade sig ock den berömda féen, hvars makt alla kände och fruktade. Hon kom i en gyllene vagn, dragen af ett spann ving-

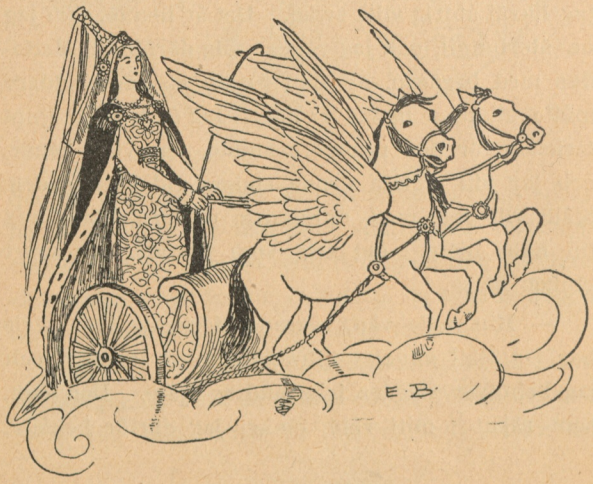

ade hästar, och efter henne följde hela hennes hoffolk, älfvor, dvärgar, tomtebissar och skogssnufvor. Då hon kommit fram, viftade hon med sitt trollspö till tecken, att hon äskade ljud, och därefter vände hon sig till församlingen och sade:

— Någon strid får här icke blifva af, och jag har själf kommit från mitt rike att skipa rätt. Ve dem, som icke vilja foga sig efter min dom, och må de på förhand veta, att jag på ögonblicket skall förvandla de tredskande till apor, kattor och hundar! Hittills har jag ledt hela detta äfventyr, och jag skall äfven leda det till slutet. Du minnes — fortsatte hon och vände sig till Guigemar — den hvita hinden, som du dödade i skogen. Denna hind var i själfva verket en fé och min värsta fiende, och jag är dig därför tack skyldig, att du befriat mig från henne. Den förbannelse, hon uttalade öfver dig, hade jag ej makt att häfva, ty vi féer kunna ej uppträda mot hvarandras domar. Men däremot har jag sökt att, så långt det stod i min makt, leda hennes förbannelse till välsignelse för dig. Det var jag, som sände dig det förtrollade skeppet, hvilket förde dig till den kvinna, som du lärde dig att älska och som därigenom gaf dig bot för ditt sår. Det var jag, som ånyo sände henne mitt trollskepp, sedan hon visat, att hon älskade dig högre än sitt lif och för dig lidit större kval än någon kvinna lidit för en man, och

det är jag, som nu fört eder tillsammans. Du har nu fyllt alla de villkor, som den döende féen uppställt för dig, och intet skall hindra dig från att njuta af din lycka. Min befallning är därför, att Meriadus utan ett ögonblicks tvekan öfverlämnar sin gäst åt Guigemar.

Meriadus, som icke hade lust att blifva vare sig apa, hund eller katt, hade intet annat att göra än att foga sig efter féens önskningar och återställa prinsessan Alice åt Guigemar. Men denne bevärdigade honom knappt med en blick, utan satte sin sköna brud upp framför sig på sadelknappen, och i féen Peribanas sällskap lämnade de Meriadus slott för att vid konung Artus' hof fira sitt bröllop.

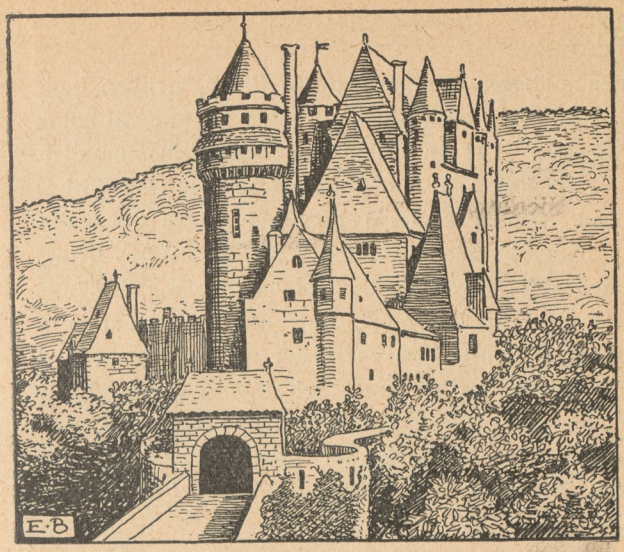

Aucassin och Nicolette.

Vid Rhonefloden, där den rullar fram sina vågor vid foten af de grönklädda vinkullarna i Provence, låg en gammal murgrönskransad riddarborg med väldiga torn och bålverk, och nedanför denna samt i dess skydd utbredde sig den lilla fredliga staden Beaucaire. På slottet härskade

---

Provence; uttal: Provångs = ett landskap i södra Frankrike. Beaucaire; uttal: Båk-är.

den åldrige, stridbare grefve Garin, hvilken hade en enda son, en ljuslockig, vacker yngling vid namn Aucassin. Det är om honom denna saga handlar.

Nicolette däremot hade icke Aucassins höga börd — eller rättare: hon hade ingen börd alls, ty man visste ej, hvarifrån hon kommit och hvilka hennes föräldrar varit. Det enda, hon själf kände til om sin härkomst, var, att hon såsom barn blifvit såld af några saracener åt den baron, som var grefve Garins vasall och i hans namn styrde staden Beaucaire. Vasallen hade emellertid uppfostrat henne såsom sin egen dotter, och den lilla Nicolette var därför nöjd och belåten med sin lott.

Hon och Aucassin hade ständigt varit lekkamrater, och så länge de ännu voro barn, såg den gamle, bistre grefven däri intet ondt, men då hans son blifvit en ståtlig yngling, under det att Nicolette vuxit upp till en strålande vacker jungfru, tyckte han, att det kunde vara slut på leken, och en dag kallade han sin son inför sig för att tala förnuft med honom:

— Du är nu icke längre barn, och det dröjer ej länge, innan du får skägg på hakan. Lek och barnajoller passa dig därför icke längre. Du måste

---

Aucassin; uttal: Åkassång. Nicolette; uttal: Nikålätt. Garin; uttal: Garång. Saracener; uttal: Sarrasener = benämning på muhammedanerna under korstågens tidehvarf.

nu lära dig att tygla en ostyrig fåle, att svänga ett slagsvärd och skjuta med båge. Du skall rida med i slag och tornej och lära dig de idrotter, som höfvas en riddare, ty någon morsgris vill jag ej hafva till son. Du måste därför lägga bort din veklighet och betänka, att du är den siste

ättlingen af en stor och mäktig släkt, som alltid fostrat tappra och lysande riddare.

— Kamp och strid, svarade Aucassin, roa mig mycket litet, men i alla fall skall jag göra, hvad du ber mig om — på ett villkor, och det är, att du ger mig Nicolette till hustru.

— Hvad tänker du på, din tok! Tror du, att grefve Garins son skulle få gifta sig med ett hittebarn? Du är tillräckligt förnäm att kunna fordra till och med en konungs dotter till äkta, och därför hoppas jag att vidare slippa höra talas om dylika barnsligheter. Du är för öfrigt för ung för att tänka på att skaffa dig hustru, och först när du med svärdet i hand visat, hvad du duger till, är det värdt att tala om den saken.

— Nicolette eller ingen — det är mitt sista ord.

— Mitt sista ord är ännu icke sagdt. Men vi skola vidare talas vid om saken.

Den gamle grefven var både ledsen och förargad, ty han hade icke väntat att finna ett dylikt motstånd hos sin stillsamme son, och därför beslöt han att taga i med hårdhandskarna. Utan att töfva länge begaf han sig till vasallen, som upptagit Nicolette, och sade till honom:

— Den där tösen Nicolette har alldeles förvridit hufvudet på min galenpanna till son, och gjorde jag rätt, skulle jag bränna henne å båle,

ty en liten häxa är hon, och trolltyg är säkert med i spelet.

— Herre, sade baronen, ni dömer henne orättfärdigt. Nicolette är en god och snäll flicka, och icke rår hon för, att man tycker om henne.

— Det kvittar mig lika. Men antingen skaffar ni undan flickan, så att min son ej får se henne, eller också kommer det att gå både henne och eder illa.

— Ni är min länsherre, och jag måste därför lyda, men ondt gör det mig i alla fall om den stackars Nicolette, som ej har något annat fel än att vara god och vacker.

Att skicka henne till främmande land, såsom grefve Garin ville, därtill hade baronen dock icke hjärta, utan i stället inneslöt han henne i ett af slottets torn. Detta torn var högt och saknade alla fönster utom några, som lågo tätt under takkransen, och i den kammare, som fick sitt ljus från ett par af dessa fönster, satte han in den stackars Nicolette. Porten låste han till, och fången kunde således icke slippa ut. Af mat och vin fick hon dock ett rikt förråd, och för att hon ej alldeles skulle tyna bort i ensamheten gaf han henne en gammal gumma till sällskap. Själfva kammaren var ljus och glad, nedanför utbredde sig slottsträdgården, där äppelträden blommade och där fåglarne sjöngo, och den lilla Nicolette

skulle därför icke hafva haft allt för sorgsna dagar, om hon icke ständigt tänkt på Aucassin.

Men Aucassin var ännu mera förtviflad, då han icke längre fann sin lekkamrat. Och icke visste han, hvad han skulle tro. Ryktet sade, än att grefven dödat henne, än att hon sålts bort i främmande land, men ingen hade reda på, hvad som verkligen var sant, och de båda, som kände till saken, grefve och baronen, vägrade att svara på Aucassins frågor samt ryckte blott på axlarna

åt hans hotelser. Förtviflad stängde då Aucassin in sig på sin kammare, utan att taga del i något, som hände och skedde. Med ingen ville han tala, och han nästan hvarken åt eller drack.

Under tiden inträffade en märklig händelse. Sedan många år tillbaka hade grefven legat i fejd med en annan herre, grefve Bougar af Valence, och striden hade nu brutit ut med förnyad häftighet. Grefve Garins trupper hade blifvit slagna, och grefve Bougar hade börjat belägra slottet Beaucaire. Blidorna voro redan i rörelse, och stora stenar slungades mot borgen, stormtaken voro uppresta, öfverallt myllrade det af ryttare och fotfolk, kommandorop, trumpetstötar och hornsignaler blandade sig om hvarandra, och man väntade hvilket ögonblick som helst, att fienden skulle löpa till storms. Men under allt detta oväsen satt Aucassin stum och känslolös i sin kammare utan att ägna någon uppmärksamhet åt larmet utanför. Då trädde hans fader, väpnad från hufvud till fot, in i hans kammare och yttrade med upprörd stämma:

— Vanartige gosse! Öfverallt ljuder det af vapengny, och alla här i Beaucaire, som hafva kraft att lyfta ett svärd, hafva klädt sig i rustning. Men du ensam sitter slö och overksam,

Valence; uttal: Valangs = stad i Södra Frankrike. Blida = ett slags kastmaskin.

fastän det gäller ditt eget arf. Blir jag slagen, är du en tiggare, och detta borde väl ändock verka som en sporre på din trögbet. Men nej! Det rör dig icke. Ej heller har du någon känsla af din plikt såsom din faders son. Du inser icke, att det är din skyldighet att kämpa i spetsen för våra skaror, att försvara vårt land och skydda vårt folk. I stället sitter du här, glömsk af din börd, och jämrar dig som en flicka. Ömkligare har väl aldrig en mäktig ätt slutat än vår nu kommer att göra.

— Fader, allt, hvad du talar om, rör mig ganska litet. Arf och ägodelar frågar jag föga efter, krigisk ära ej heller. Det är endast Nicolette, på hvilken jag tänker. Gif mig henne tillbaka, och jag skall göra, hvad du vill. Jag skall då kämpa tapprare än någon annan, och jag skall gifva dig skäl att vara stolt öfver din son.

— Omöjligt. Förr må hela Beaucaire störta i grus än den tiggarungen blir min sonhustru.

— Det är mitt villkor, och mitt enda villkor. Går du ej in därpå, så hafva vi intet mer att säga hvarandra.

— Må det då blifva vårt sista samtal! Jag vill ej vidare spilla några ord på en egensinnig pojke. På kärleksjoller är jag redan trött, och jag går därför att höra svärdsklang, ty de tonerna ljuda bättre i mitt öra.

Han vände sig om för att gå, men Aucassin höll honom tillbaka.

— Jag skall slå af på mina fordringar. Men en liten bön måste du dock bevilja mig.

— Och den är?

— Låt mig blott få tala två eller tre ord med den vackra Nicolette, och jag lofvar dig då, att jag skall slåss såsom ett lejon.

— Det går jag in på. Men skynda dig, ty tiden hastar.

Glad öfver löftet ropade Aucassin genast på sina svenner, iklädde sig hjälm

och brynja, gjordade svärdet om sina länder, tog sköld och spjut och kastade sig upp på en eldig stridshäst. När han så tänkte på den vackra Nicolette, så vidgades bröstet på honom, han reste sig glad i stigbyglarna, satte sporrarna i hästens sidor, och såsom till en dans sprängde han öfver vindbryggan, rakt emot fienden. Solen sken så vackert och vapenklangen ljöd såsom musik för hans öron. Det tycktes honom, som om han begåfve sig till en fest, och han glömde alldeles bort, hvar han befann sig. Att det gällde lif eller död, tänkte han icke på, fienden såg han icke längre, utan i stället var det den lilla Nicolettes bild, som skymtade för hans ögon, och det var till henne, han tyckte sig rida.

Med förundran såg fienden den ensamme ryttaren, som bekymmerslöst störtade sig rakt emot dem. Man visste icke rätt, hvad man skulle tro, och de första leden öppnade sig för att låta honom rida igenom. Men strax därefter slöto de sig kring honom, och på några få ögonblick var den stackars dåraktiga Aucassin omringad på alla sidor. Hans häst stannade inför en mur af ryttare, och Aucassin väcktes upp ur sina drömmar för att finna sig såsom fånge. Redan hörde han, huru man öfverlade om det dödssätt, man tillämnade honom, och han kom då sent omsider till full besinning.

— Hvilken narr har jag icke varit! Och huru oklokt har jag icke ställt det för mig. Men dö just nu, då jag fått löfte om att åter få träffa Nicolette — det vill jag dock icke. Ännu har jag ett svärd vid min sida, och ännu sitter jag på min goda häst. Skall jag dö, så skall jag dock åtminstone först slå ett slag för den vackra Nicolette.

Vid denna tanke återfick han hela sitt glada lefnadsmod. Ännu en gång reste han sig i stigbyglarna, drog svärdet ur skidan, och högg in på fienden med samma öfverdådiga bekymmerslöshet, med hvilken han kastat sig i faran. Hjälmar klöf han och brynjor högg han sönder, somliga ryttare kastade han ur sadeln och andra dref han på flykten, och inom kort hade han vidgat en öppen krets kring sig. Vägen till räddning var nu banad för honom, och ännu en gång satte han därför sporrarna i sin häst för att rida tillbaka till Beaucaire. Fiendens led öppnade sig för att släppa fram den oförvägne riddaren, och då en eller annan ännu sökte sätta sig till motvärn, red Aucassin omkull både häst och karl samt sprängde fram öfver dem, som om en eld bränt under hästhofvarna. Grefve Bougar af Valence, som kommit fram just i tid att se sina riddares nederlag, vände sig då emot honom för att hejda hans färd, men Aucassin grep med båda

händer om sitt slagsvärd och högg till grefven med en sådan kraft, att hjälmen splittrades och grefven vacklade i sadeln. Med ett raskt grepp fattade Aucassin tag i honom och kastade den afsvimmade upp på sadelknappen framför sig. Därpå sträckte han i galopp vidare öfver den nedfällda vindbryggan, och inom kort stannade hans fnysande springare inne på Beaucaires borggård, löddrig och blodig. Raskt hoppade Aucassin ur sadeln och gick fram till sin fader.

— Käre fader, sade han, kriget är nu slut, och här bringar jag dig din dödsfiende.

Öfverlycklig slöt den gamle grefven honom i sina armar och kunde på länge af glädje ej få fram orden:

— Nu känner jag åter igen mitt eget blod. Du har i dag kämpat såsom en hjälte, och sent skall denna bragd förgätas. Nu vill jag hoppas, att du glömt bort allt ditt förra omanliga pjunk.

— Det gläder mig att höra, att du är nöjd med mig. Jag har då ärligt uppfyllt, hvad jag lofvat, och fordrar, att du å din sida står vid ditt löfte.

— Hvilket löfte?

— Att låta mig se och tala med Nicolette.

— Kom nu icke igen med dylika griller!

— Det är inga griller utan mitt fulla allvar.

Endast för den skull tog jag rustning på mig, att du högtidligt lofvade mig att få säga två eller tre ord till Nicolette. Vid detta löfte måste du stå, likaväl som jag har stått vid mitt.

— Galna pojke, kan det ej nu vara slut på dessa dumheter! Det löftet gaf jag blott på skämt och tänker alls icke hålla det. Hade jag den lilla häxan här, så skulle hon få smaka bålet, då du icke på något annat sätt tyckes vilja taga ditt förnuft till fånga.

— Lögn och grå hår passa icke samman och mycket illa handlar du nu. Jag har trott på dig, emedan du var en riddare och min fader, och nu är det jag, som har orsak att blygas öfver dig. Men tror du, att jag någonsin skall glömma Nicolette, så bedrager du dig, och förr eller senare skall jag trots din vilja finna henne.

Grefve Garin märkte på Ancassins min, att han icke längre kunde komma någon väg med lämpor, och för att bryta sonens halsstarrighet kastade han honom därför i en af Beaucaires fängelsehålor.

Både Aucassin och Nicolette sutto således såsom fångar inom slottets murar, och båda suckade de efter hvarandra. En ljum majnatt låg Nicolette på sitt läger och drömde vakna drömmar. Månen sken in genom det rundbågiga fönstret, och nere i trädgården hörde hon näkter-

galen sjunga. Såsom vanligt tänkte hon blott på Aucassin och till slut blef denna längtan henne outhärdlig. Sakta steg hon därför upp och märkte då, att gumman, som var satt till hennes vaktare, tungt hade insomnat. Hon beslöt därför att fly. Försiktigt samlade hon hop alla de kläder och lakan, hon kunde komma öfver, band dem samman med hvarandra till ett långt rep, som hon knöt fast vid fönsterpelarne, och sedan firade hon sig beslutsamt ned till marken, utan att bry sig om, att det hårdt spända repet skar in i hennes späda händer, så att dessa blödde. Så kom hon ned i trädgården bland rosorna och de blommande körsbärsträden, och smög sig öfver de daggstänkta gräsmattorna till en liten bakport, som till all lycka var ostängd. Hon svepte manteln om sig, öppnade porten och trädde med rädda steg ut på den stora borggården. Men att gå tvärs öfver denna vågade hon icke, ty månljuset strömmade ut öfver platsen och upplyste den nästan lika klart, som om det varit dager. För att icke blifva bemärkt höll hon sig därför i de djupa slagskuggor, som tornen kastade, och kom så till det, där Aucassin satt fången. För att hvila sig lutade hon sig mot en sträfpelare och hörde då först, huru någon suckade inne i tornet, och därefter igenkände hon Aucassins röst, när han i en sång uttryckte sin kärlek till Nicolette och sin

saknad efter henne. Hon hade nu funnit, hvad hon sökte, och gaf sig därför tillkänna samt berättade för honom sina öden, medan han redogjorde för de vedermödor, han fått genomgå.

— Ack, min käre Aucassin, sade hon sedan, ödet är emot oss, och aldrig skola vi få komma samman i detta lifvet. Din fader och hela din släkt hata mig, och de skola aldrig

tillåta vår förening. Så länge jag är till, skola de blott pina och plåga dig, och jag, som älskar dig så högt, blir därför för dig blott en källa till lidande. Bäst är därför, att jag drager mina färde och flyr till ett främmande land.

— O nej, det blefve min död, ty utan dig kan jag icke lefva! Där i det främmande landet blefve du kanske en annans brud, och blotta tanken därpå drifver mig till raseri.

Medan de så talade, närmade sig en trupp knektar, som hade i uppdrag att om natten hålla vakt öfver slottet. Hade de fått fatt i Nicolette, hade det varit hennes sista stund, ty grefve Garin hade gifvit sträng befallning om att genast döda henne, så vida hon försökte fly. Den stackars Nicolette, upptagen af sitt samtal med Aucassin, anade ej den fara, i hvilken hon sväfvade, men lyckligtvis hade en annan uppmärksammat den. Öfverst på tornet, hvari Aucassin satt, gick en vaktknekt på post, och han hade igenkänt den unga flickan samt lyssnat till hennes och Aucassins samtal. Detta hade gjort honom mildare stämd, han hade fattat medlidande med dem och han beslöt att varna Nicolette. Liksom för att fördrifva tiden tog han därför upp följande sång:

Tärna, du med ädla hjärtat,
vän och fager är din skapnad,
blondt ditt hår och tänder hvita,

ögon blå och mun, som ler.
Nog jag ser uppå ditt anlet,
att du med din vän har talat,
som för din skull tynar bort.
Hör, hvad nu jag här dig säger,
akta dig för trolös skara,
som att söka dig nu kommer
med i kappan dolda svärd.
Jag har hört, hur de dig hota,
dig de skada skulle göra,
om här du blefve.

Nicolette förstod den dolda varningen och tog i hast afsked från Ancassin samt skyndade fram till kanten af löpgrafven, som gick kring borgen. Men då hon såg ned i denna, drog hon sig förskräckt tillbaka, ty grafven var mycket djup och dess sidor voro nästan tvärbranta. Men så hörde hon, huru vaktens steg allt mera närmade sig och hon förstod då, att hvarje ögonblicks tvekan medförde en fara. Hon gjorde då korstecknet, blundade och släppte sig ned för löpgrafvens sida. De skarpa stenarna sleto sönder hennes kläder, skinnet skrapades af både händer och fötter, och blodet sipprade fram ur flera sår, som hon fått, men hvarken bröt hon någon arm eller något ben, och hennes rädsla hindrade henne från att känna någon smärta.

Men kommen till botten af grafven, var hon nästan lika illa ställd som förut. Framför henne

reste sig den andra branta sidan af löpgrafven, och att klättra upp för denna var en uppgift, som öfversteg hennes svaga krafter. Visserligen hade hon undgått den närmaste faran, men på morgonen skulle man upptäcka henne, och då gällde det åter lifvet. Men äfven denna gång kom lyckan henne till hjälp. I grafven hittade hon nämligen en skarp skanspåle, som borgfolket kastat ned, och med denna hjälpte hon sig steg för steg upp för löpgrafvens sida samt stod slutligen skälfvande af trötthet på den öppna platsen framför Beaucaire. Skogen låg endast några stenkast därifrån, och med uppbjudande af sina sista krafter släpade hon sig dit, kröp in i ett busksnår och somnade nästan genast in.

Då solen steg upp och började bränna, spratt hon upp ur sömnen och fördjupade sig längre in i skogen, darrande vid hvarje prassel, hon hörde, och under ständig farhåga att möta något vilddjur. Vid foten af en kulle varsnade hon då några herdar, som slagit sig ned att äta frukost. Framför sig hade de bredt ut en kappa, och på denna hade de lagt en getost, bröd och en vinflaska. De sågo ut att vara beskedligt, fast litet enfaldigt folk, och Nicolette trodde sig därför utan fara kunna våga sig fram till dem.

— Guds fred, god' vänner! började hon.

— Guds fred med dig själf! svarade den, som

förde ordet för de andra och såg litet mindre enfaldig ut.

— Känner ni Aucassin?

— Skulle vi inte göra det? Vi äro ju herdar, som höra till Beaucaire, och hvarje dag begifva vi oss till slottet för att aflämna mjölk och ost.

— Godt, då träffar ni också säkert Aucassin. Säg honom då, att här i skogen fin-

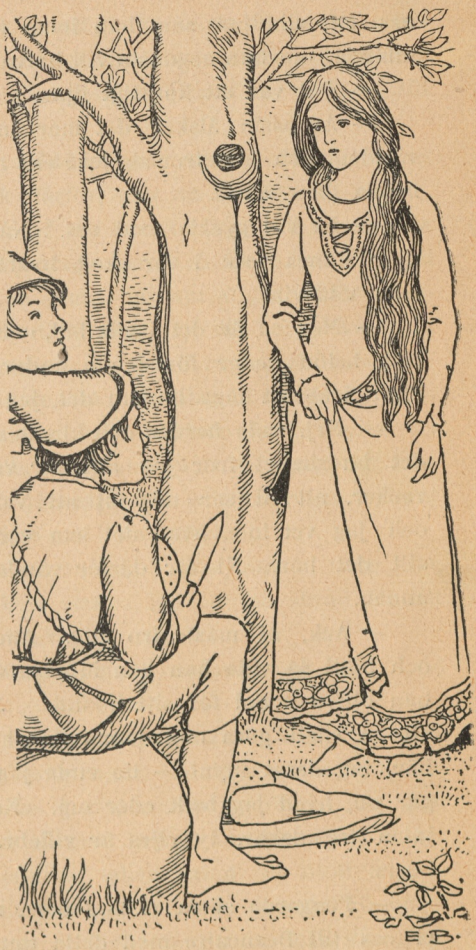

nes ett vilddjur, som han inom tre dagar måste infånga, om han någonsin vill hafva det i sin makt!

— Det var ett konstigt djur.

— Aucassin älskar det mer än något annat i världen, och han tror sig icke ens med guld kunna betala dess värde.

— Ni vill gyckla med oss. Något så kostbart djur finnes icke i vår skog, hvarken hjort, hind eller vildsvin.

— Men så är det i alla fall, och Aucassin skall rikt belöna eder för denna underrättelse. Glöm blott icke att säga honom det, jag nu sagt eder

— Nej, sade herden och kliade sig bakom örat, det budskapet tror jag allt får vara. Ni är så vacker, att ni ser mig ut att vara ett skogsrå, och jag vet inte, hvad det kan vara för häxeri i allt det här. Ni får därför vända er till någon annan.

— Ack, ni måste tro mig. Aucassin är sjuk, och blott så vida han kan infånga villebrådet, kan han blifva botad för sitt lidande. Jag begär icke, att ni skall göra mig denna tjänst för intet. Se här, tag dessa mynt — de enda jag äger — men gör nu, hvad jag bedt eder om. Kom bara ihåg: inom tre dagar, ty eljes är villebrådet för alltid borta.

— Pengarna skola vi nog taga, men icke våga vi oss till Beaucaire med detta uppdrag, ty man

kan aldrig veta, hvad grefve Garin skulle tycka om den här saken. Så mycket lofva vi dock, att kommer Aucassin hit, så skola vi framföra ert bud till honom.

— Det är alltid något, och jag får väl nöjas därmed. Tack därför, och nu farväl med eder!

Nicolette begaf sig därefter åter in i den mörka skogen och vandrade kring så länge, att hon till slut kom till en plats, där sju stigar stötte samman. Där stannade hon, ty dit borde Aucassin dock gärna komma, så vida han finge hennes budskap och förstode det. Hon beslöt därför att gifva honom ett tecken och började i det syftet att samla hop alla de blommor, hon visste, att han mest älskade, järnek, liljor och vildrosor, och af dem byggde hon en liten löfsal.

— Om han har mig i sina tankar, sade hon, skall han säkert stanna här för en stund för att hvila ut och tänka på mig.

Bakom löfsalen låg ett busksnår, och där gömde Nicolette sig för att vänta.

Vi skola nu se, huru det gick. Tidigt på morgonen upptäckte man, att Nicolette var försvunnen, och den gamle grefven, som egentligen var glad öfver att vara af med henne, brydde sig ej vidare om att undersöka saken, utan lät blott frigifva Aucassin, som det nu mera ej tjänade till något att hålla fången. Men den, som icke var glad,

det var Aucassin, ty han visste icke, hvad som blifvit af Nicolette, och att fråga sin fader vågade han ej. Med nedslaget hufvud gick han därför kring i slottet och grubblade blott öfver sitt olycksöde. Då mötte han en af sin faders svenner, som sade till honom:

— Käre herre, jag ser, att ni lider, och jag förstår också orsaken till edert svårmod. Äfven jag har haft en hjärtesorg och jag kan därför gifva eder ett godt råd. Stig till häst, rid ut i skogen, stanna där bland blommorna och träden och lyssna till fågelsången! Det skall skingra edra tankar och lindra er sorg.

— Tack för rådet! Det låter godt, och jag vill pröfva på det.

Aucassin gjorde så, som svennen hade rådt honom till, steg till häst och red ut i skogen. Tyglarna lät han hänga lösa, och hästen fick gå dit, han själf ville, medan Aucassin drömde om den lilla Nicolette. Fram mot kvällen kom han till den kulle, där Nicolette redan varit, och där hade samma herdar nu samlats för att äta aftonvard. Då Aucassin såg dem, stannade han, och för att förströ sig började han samtala med dem

— Hvad är ni för godt folk?

— Vi äro herdar under Beaucaire.

— Då känner ni kanske mig?

— Skulle vi icke känna vår egen herres son?

— Här har ni några slantar. Sjung nu en vacker visa för mig!

— Någon visa kunna vi inte sjunga, men vi skola berätta en saga för eder.

— Godt, gör hvilket ni vill. Det ena kan vara lika bra som det andra.

— Tidigt i dag på morgonen sutto vi såsom nu och åto vår frukost. Då närmade sig en jungfru till oss, den fagraste tärna, man kunde se, så vacker, att vi aldrig trodde oss hafva sett hennes like, och vi tänkte därför, att det var ett skogsrå, som uppenbarat sig, ty hela skogen tycktes liksom stråla kring henne. Och god var hon också. Hon gaf oss fullt upp med penningar och

bad oss blott, att vi skulle underrätta eder om, att det här i skogen fanns ett villebråd, som var så dyrbart, att ni icke skulle anse eder kunna betala det ens med guld. Men hon sade också, att ni inom tre dagar måste infånga det; eljes skulle det vara sin kos, och ni skulle aldrig mera finna det. För vår egen del kunna vi visserligen säga, att ett djur af den art, som hon sade, icke finnes här i skogen. Men det blir hennes och er sak. Vi hafva utfört vårt uppdrag och fråga nu, om ni är nöjd med vår saga.

— Mycket nöjd. Jag skulle gifva allt i världen om jag kunde finna det villebråd, om hvilket ni talat.

Aucassin hade fullkomligt förstått Nicolettes bud, och han ilade nu på jakt efter henne in i den mörka, djupa skogen, utan att bry sig om, att törnen och grenar sleto sönder hans kläder samt refvo blodiga märken på hans kropp. Det började redan skymma, men utan att tröttas dref han på sin löddriga häst, som i galopp fick sträcka fram genom snåren. Till slut blef det natt, och Aucassin kunde icke längre se, huru han red, men ändock ville han icke uppgifva sin jakt. Den trogna hästen, som hittills burit honom så tryggt, snubblade då öfver en trästam, och Aucassin störtade till marken samt kände, huru han i fallet vrickat sin axel ur led. Smärtan tvingade honom

att stanna och till morgondagen uppskjuta allt vidare efterspanande. Med ansträngning reste han sig upp, band sin häst vid en trädstam och såg sig om efter ett nattläger. Då varsnade han den löfsal, som Nicolette hade byggt af järnek, liljor och rosor, och på hvilken månstrålarna just lekte, och han förstod då, att endast Nicolette hade kunnat bygga den.

— Blott hon, sade han, känner mina älsklingsblommor, och hon har därför varit här. Dessa blommor äro hennes hälsning till mig, och här vill jag därför stanna öfver natten för att drömma om mitt hjärtas vän.

Trött, som han var, kröp han in i löfsalen för att hvila, men kunde icke somna, utan låg i stället och betraktade de små stjärnorna, som tittade in genom blomverket i taket.

Nicolette, som hållit sig i närheten, ansåg det nu vara på tiden att gifva sig till känna. Sakta smög hon sig in i löfsalen, slog sina armar om Aucassins hals och kysste honom.

— Gud vare lof, att jag ändtligen fann dig!

Och så omfamnade de hvarandra på nytt och gräto af glädje i hvarandras armar. Den smärta som Aucassin känt i sin axel, var nu liksom bortblåst, och han tyckte alls icke att det gjorde ondt, när Nicolette med sina hvita, små händer ånyo vred den i led. Ingen af dem kunde heller

sofva, ty de tyckte, att de hade så oändligt mycket att säga hvarandra.

— Hvad skola vi nu göra? sade Nicolette. Till Beaucaire kunna vi icke återvända, ty din fader skall aldrig gifva sitt samtycke till vår förening, och här kunna vi ej heller stanna. I morgon låter din fader säkert leta igenom skogen, och finner han mig då, är det ute med mitt lif.

— Han skall aldrig finna dig, och aldrig skall han heller lyckas att skilja oss åt.

Då morgonen grydde, steg Aucassin åter till häst och satte Nicolette framför sig på sadelknappen.

— Hvart skola vi rida?

— Det vet jag ej. Vi rida genom skogar och fält, öfver berg och djupa dalar långt, långt bort från Beaucaire, så långt, att ingen mera skall finna oss. Till något land komma vi alltid, där man gästvänligt vill upptaga oss, och hvar detta än ligger, skall det blifva mitt fosterland, därför att du är med mig.

Så redo de hela dagen och äfven dagen därpå, och till slut kommo de fram till hafsstranden, där just ett köpmansskepp kastat ankar. Aucassin gjorde då upp med skepparen, att denne skulle taga dem om bord samt föra dem med sig öfver hafvet.

Då de seglat några dagar, råkade fartyget ut för en saracensk sjöröfvarflotta. Det uppstod en vild strid, som slutade därmed, att alla de kristne, som ej nedhuggits, gjordes till fångar, och Aucassin kastades om bord på ett fartyg, Nicolette på ett annat, och när sedan sjöröfvarne efter denna bragd skildes åt, fördes bägge olika öden till mötes.

Aucassin gjordes till slaf och fastkedjades tillsammans med andra kristna fångar på röfvarfartygets roddarbänk, där han under storm och regn, under sommarens brännande solsken och vinterns köld tvingades att sköta den tunga åran. Arbetet

var hårdt och behandlingssättet än hårdare, men mer än af detta led han dock vid tanken på Nicolette, enär han icke visste, om hon var lefvande eller död.

En dag uppstod det en rasande storm, som dref fartyget ur kosan och kastade det mot Provences kust. Vid de klippiga skären i hafsbandet slogs skeppet i stycken, besättningen fann sin graf i vågorna, men Aucassin ensam kastades medvetslös, ehuru lefvande, upp på stranden. Folket på land, som ilat ned för att plundra det förlista fartygets rester, funno honom där, och det dröjde ej länge, innan man i honom igenkände den unge slottsherren till Beaucaire, ty det var i närheten af detta slott, som saracenerna lidit skeppsbrott. Aucassin vände därför tillbaka till det gamla fäderneslottet, där stora förändringar under hans bortovaro hade timat. Hans gamle fader hade, mätt af år, slutat sina dagar, och Aucassin hade blott att tillträda sitt arf såsom grefve till Beaucaire. Han var således en rik och mäktig herre, men lycklig var han icke, ty tanken på den vackra Nicolette följde honom beständigt, och ensam och sluten vandrade han kring i slottssalarna utan att deltaga i ortens lustbarheter och utan att fortsätta de forna grefvarnes fejdrika, vapenglada lif.

Nicolette hade haft ett annat öde. Det skepp, på hvilket hon blifvit fånge, tillhörde den sara-

censke konungen af Kartago, som själf jämte sina tolf söner förde befäl öfver den hedniska flottan. Efter stridens slut vände konungen tillbaka till Kartago, och med honom följde den fångna jungfrun, hvars blida väsen och vackra anlete genast vunno henne allas hjärtan. Särskildt hade konungen fäst sig vid henne, och i detta fall var det nog också blodets röst, som talade. Nicolette var nämligen, ehuru hon själf ej visste något därom, konungens egen dotter, hvilken såsom barn blifvit röfvad från honom och såld åt de kristna. Själf hade hon endast några förvirrade och orediga minnen om sin barndom, och konungens anletsdrag väckte icke hos henne någon erinring. Men när skeppet kastat ankar i Kartago, började hennes hågkomster att vakna. Hon kände igen den ena platsen efter den andra, och detta ledde också konungens tankar på det rätta spåret. Då Nicolettes och den bortröfvade flickans ålder alldeles stämde öfverens, kände han sig snart förvissad om, att han igenfunnit sin dotter.

Men Nicolettes glädje öfver att åter hafva funnit ett hem grumlades snart, då hennes fader ville gifta bort henne med en hednisk sultan. På hennes invändningar ville ingen lyssna, och dagen för bröllopet var redan utsatt. Men Nicolette, som icke kunde glömma sin lekkamrat, vandrade sorgsen ut ur palatset för att finna en utväg till rädd-

ning, och så kom hon ned till en fattig kvinna, som bodde vid hamnen och hvars förtroende hon genom sin välvilja vunnit. I hennes hus tog hon in, och där beslöt hon att förklåda sig för att obemärkt komma bort ur staden och kunna giva sig ut på spaning efter Aucassin. Sina lockar klippte hon af och sitt hvita ansikte gned hon in med en smutsbrun växtsaft, så att man ej mera kunde känna igen henne. Därefter lät hon göra sig mantel, jacka och byxor, och till sist skaffade hon sig en fiol. Hon stod nu där såsom

en resande spelman, och ingen kunde misstänka, att denne gycklare i verkligheten var konungens egen dotter.

När hon blifvit färdig, tog hon afsked af den gamla kvinnan samt tingade med en skeppare, att denne skulle föra henne öfver till Provence. När de kommit fram, steg Nicolette i land, tog sin fidla på ryggen och vandrade in i landet. Utanför slottsportarna stannade hon och sjöng sina vemodiga sånger, men den hon sökte fann hon icke. Till slut kom hon en kväll till Beaucaire och utanför ett af tornen såg hon Aucassin sitta och drömmande betrakta solnedgången. Med klappande hjärta närmade hon sig honom, ty hon visste ju icke, om han än mindes henne, och med svag stämma frågade hon, om han tillät, att en resande spelman sjöng en visa för honom. Förströdd böjde Aucassin blott på hufvudet till bifall, och Nicolette fattade då stråke och fidla, drog några drag öfver strängarna och började den visa, som hon diktat på den långa färden:

Jag om Aucassin vill sjunga,
ädla riddarn, och hans tärna,
om den stackars Nicolette.
Sådan kärlek han för henne
hyste, att han ut i skogen
gick att henne ifrigt söka.
Men en dag på vida hafvet
de af saracener grepos.

Nu man intet vet om henne,
men uti Kartago dväljes
Nicolette, den stackars tärnan.
Hennes fader där är konung,
högt han funna dottern älskar,
vill nu henne också gifta
med en saracenisk kung.
Nicolette vill det ej höra,
ty hon älskar ungersvennen
Aucassin, den ädle riddarn,
och hon svär vid Gud allsmäktig,
aldrig skall hon make taga,
om ej Aucassin hon får,
som högt hon älskar.

Aucassin, som under visan blifvit allt uppmärksammare, störtade nu upp och utropade:

— Gosse, känner du, hvad du sjunger, och vet du något om Nicolette?

— Visst känner jag henne. I Kartago har jag ofta sett och talat med henne, och hon är verkligen, såsom jag sjöng, konungens dotter. Det är också sant, att han nu vill gifta bort henne med en stor och mäktig sultan. Men det vet jag också, att hon förr låter hänga och bränna sig, än hon gifter sig med denne, vore han än tio gånger så rik.

— Ack, du lyfter en tung börda från min själ. Jag är den Aucassin, om hvilken din visa hand-

lade, och äfven jag vill långt hellre dö, än jag vill glömma bort den vackra Nicolette. Endast på henne tänker jag dag och natt, och aldrig blir jag lycklig, förrän hon blifvit min. Men du, som känner henne och vet hvar hon vistas, kan göra mig en stor tjänst, som jag rikt vill belöna. Skynda dig åter till Kartago och säg henne, att jag älskar henne såsom fordom, att jag blifvit räddad ur sjöröfvarnes våld och att jag nu är min egen herre! Bed henne finna ut något medel att rymma ur de otrognas våld, hjälp henne på flykten, och lyckas du, skall jag göra dig rikare än någon spelman varit.

— Herre, för den lilla Nicolettes skull vill jag gärna göra, hvad jag kan, och det skall icke dröja länge, förr än ni har mig tillbaka.

Nicolette kastade nu fidlan på ryggen och låtsade gifva sig i väg på sin vida vandring. Men hon begaf sig icke längre än till sin forna fosterfader, den gamle baronen, åt hvilken hon anförtrodde sig och i hvilkens hus hon stannade några dagar. Där tvättade hon bort den mörka färgen från sina kinder, så att hon blef lika vacker som förut, och sedan påtog hon sig åter de kläder, hon burit, då hon och Aucassin lekte tillsammans. Hon hade tänkt att vänta så länge som det behöfdes för att resa fram och tillbaka mellan Beaucaire och Kartago, men endast några dagar hade

gått, då hon började finna denna tid alltför lång, och den gamla baronen måste därför begifva sig till Aucassin och underrätta honom om, att spelmannen och Nicolette redan återkommit samt väntade honom i baronens hus. Aucassin lät honom knappt tala ut, utan ilade genast till hans bostad, och — så slutar den gamla dikt, hvarifrån denna berättelse är lånad —

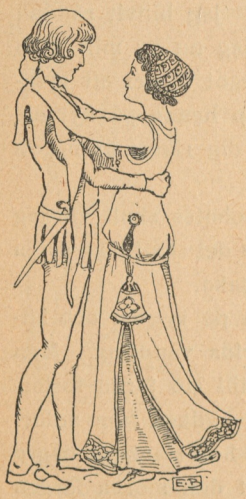

Då hon Aucassin ser komma,
grips hon af en större glädje,
än hon nånsin känt förut.
Upp hon springer, emot vännen
skyndar hon med öppna armar,
trycker honom mot sitt hjärta.
Dagen efter, redan arla,
firar Aucassin sitt bröllop,
gör sin mö till härskarinna
och till borgfru i Beaucaire.
Se'n de lefde åren långa
uti idel fröjd och lycka;
Aucassin sin glädje funnit,
Nicolette sin likaså.
Här vår saga också slutas,
mer jag vet ej.

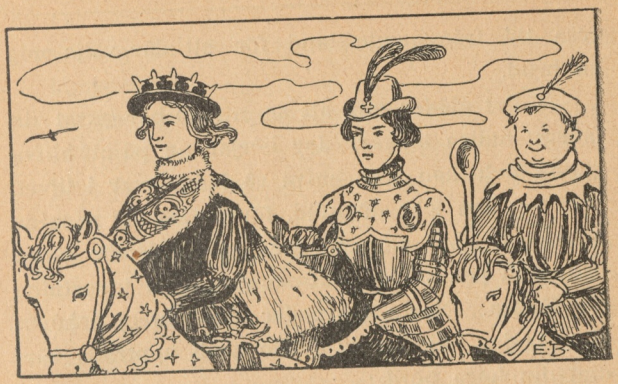

Den kloka konungadottern.

Det var en gång en konung, som hade en enda son, hvilken var honom mycket kär och som också var en i allo förträfflig yngling. När han blifvit vuxen, trädde han en dag inför sin fader och yttrade:

— Min käre fader, jag har nu trampat ut barnskorna, och det är därför på tiden, att jag ser mig om efter en maka. Men då jag förmodar, att ni icke nöjer er med mindre än en prinsessa till sonhustru, ber jag om tillstånd att få

resa till främmande land för att där välja mig en brud.

— Det gläder mig att se, att du har gissat din faders lönliga tankar. Jag börjar nu på att blifva gubbe och kan icke hafva så långt kvar i lifvet. Men jag kan icke dö nöjd, förrän jag fått se mina barnbarn. Lof att resa ger jag dig därför gärna och skall genast draga försorg om din utrustning för färden. Några kostnader skall du ej behöfva sky, ty jag vill, att du i allo skall uppträda värdigt din höga börd.

— Tack, käre fader, för detta nya prof på din godhet. Men om ni vill låta mig följa min egen smak, skulle jag helst föredraga att få resa alldeles utan följe. Jag fruktar, att man eljes mindre väljer min person än arfvingen till ett stort konungarike, och jag föredrager att genom egna förtjänster vinna en brud framför att köpa henne med edra rikedomar.

— Godt. Må det då ske som du vill! Jag afstår gärna från min önskan i detta fall, när vi dock äro ense i hufvudsaken. Men alldeles ensam kan du väl icke resa, och du kan förstå, att jag räds för alla de olyckor, som kunna träffa dig på en dylik färd. Nog skulle jag gärna önska, att du åtminstone hade någon med dig på resan.

— Jag vill då till följeslagare välja en af edra riddare samt vår förträfflige kock. Med dem i

sällskap behöfver jag hvarken frukta öfverfall eller hungersnöd.

Den gamle konungen skrattade åt sonens infall, och därmed var saken uppgjord. Redan dagen därpå begaf sig den unge prinsen i väg, åtföljd af riddaren och kocken.

Efter några veckor kommo de till ett stort rike, hvars konung hade en enda dotter, hvilken var vida berömd för sin klokhet och sin skönhet. Konungen älskade henne högt och hade åt henne uppbyggt ett särskildt palats, där prinsessan vistades med sina tärnor.

När de tre resandena voro i närheten af kungsgården, vände prinsen sig till sina båda kamrater och sade:

— Om en stund skola vi vara framme, men jag vill icke, att man skall misstänka, hvem jag är, ty okänd vill jag se mig omkring. Därför skola kocken och jag byta kläder, och honom skola vi hela tiden behandla såsom konungason. Jag vill däremot spela kock, och olyckliga ären I, om ni på minsta sätt förråden mig.

Både riddaren och kocken tyckte detta vara ett godt förslag och lofvade att göra sitt bästa. Konungasonen och kocken bytte därför kläder, och kocken bemödade sig om att se så ståtlig ut som möjligt. Han red således i spetsen, efter kom riddaren, och sist följde prinsen. På så sätt kommo

de fram till kungsgården och stego i samma ordning in i salen, där konungen hälsade dem välkomna och frågade dem, hvilka de voro.

— Finfint främmande, Ers majestät, svarade kocken och rätade på sig, och sådant främmande, som ej hvar dag kommer till ert rike. Jag är en mäktig konungs son, han där borta är en af mina riddare, och han, som står där längst nere i salen, är min kock, en mycket duktig karl för resten.

— Välkomna då till mitt rike! Men säg mig, hvarifrån kommer ni?

— Det rike, öfver hvilket min fader härskar, heter Galizien, och i storlek och rikedom går det många gånger utanpå det här landet.

— Jaså, sade konungen en smula misslynt, det var ju roligt för er, det. Men jag skall väl ändå

kunna undfägna eder så pass hederligt, att ni inte allt för mycket sakna ert eget hemland.

Därpå bjöd han dem att komma fram och taga plats. Kocken steg då fram och satte sig med stor högtidlighet i högsätet bredvid konungens sida, riddaren tog plats bland det öfriga hoffolket och prinsen ställde sig blygsamt bakom kockens stol. Sedan konungen därefter en stund samtalat med sin gäst, lät han åt honom och hans följe anvisa några rum och bjöd dem att stanna hos honom så länge de önskade.

Ryktet om de tre främlingarnas ankomst spred sig emellertid snart till prinsessans palats, och då konungen en dag besökte henne, uttryckte hon för fadern sin önskan att få se de tre gästerna. Kocken kom naturligtvis först, steg in genom dörren, bockade sig och skrapade med foten. Prinsessan däremot böjde blott helt litet på hufvudet och såg så förnäm ut, att den stackars kocken blef alldeles yr i mössan och förlorade allt det mod, han förut haft. Då prinsessan därefter bjöd honom att taga plats, så vågade han endast snegla på högsätet och satte sig helt beskedligt på den lägsta af de båda stolar, som stodo bredvid högsätet. När prinsessan därefter frågade honom, hvem han var, svarade han såsom förut, att han var en konungason, men hans svar afgafs nu icke längre med samma säkerhet som förut, och den stackars

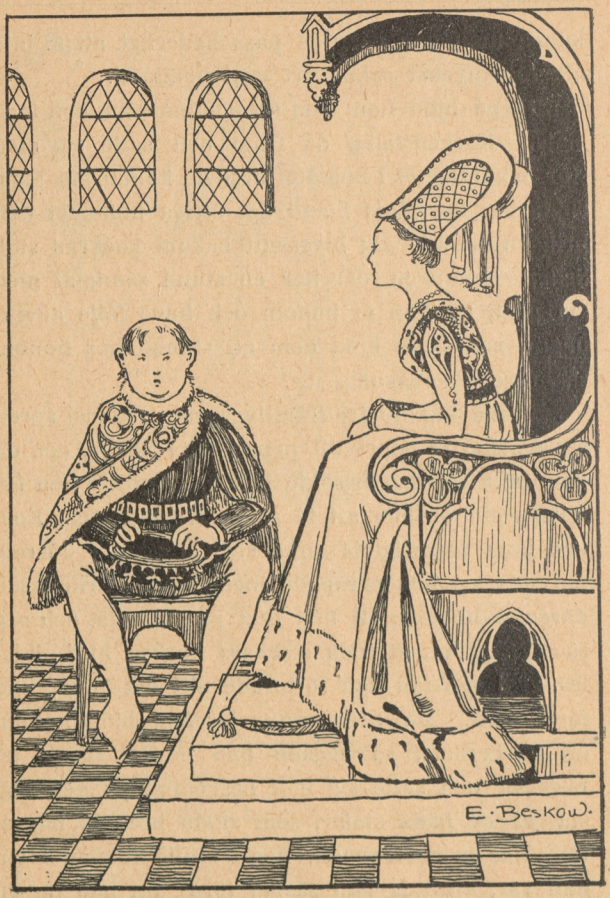

»Den stackars kocken började finna hela äfventyret ganska obehagligt.»

kocken började finna hela äfventyret ganska obehagligt. Prinsessan vände sig därpå till honom på nytt och frågade:

— Hvilken fågel skulle ni helst önska vara, om ni finge välja?

— Huru skulle jag kunna önska vara en fågel, då jag är en människa, och det måtte väl vara bra mycket bättre? Så tokig hoppas jag att aldrig blifva.

— Förlåt min fråga! sade prinsessan och log. Jag ser nog att ni är en människa, och till och med ett alldeles utmärkt slag af människa, och jag vill visst icke, att ni skulle förlora den gestalten för att få fjädrar, näbbar och klor. Jag menade bara: hvilken fågel tycker ni mest om?

När kocken hörde den frågan, återfick han sitt goda lynne, ty nu tyckte han, att samtalet hade kommit in på ett område, där han kände sig fullt hemmastadd. Utan ett ögonblicks betänkande svarade han därför:

— Rapphöns.

— Hvarför just rapphöns?

— Rapphöns är numro ett bland alla fåglar. Ingen är så mör i köttet, och rätt tillagad fullkomligt smälter den i munnen. En verkligt kunglig middag utan rapphöns är därför enligt min mening en orimlighet. Men så får det heller icke vara någon klåpare, som skall anrätta den fågeln,

och jag har kunnat reta gallfebern på mig, då jag sett, huru unga och feta rapphöns endast genom kockens dumhet blifvit alldeles förstörda.

— Det är sant, svarade prinsessan, och jag märker, att ni grundligt förstår er sak. Men säg mig, hvilken fisk älskar ni mest?

— Lax naturligtvis.

— Hvarför det då?

— Laxen är också en fisk för det kungliga köket, och ingen kan tillagas på så många sätt. Själfva köttet är också betydligt finare än både gäddans och gösens.

— Ni har alldeles rätt, och jag märker, att ni är en vis man. Men säg mig nu till sist: hvilket träd föredrager ni?

— Björk.

— Hvarför det?

— Konstig fråga. Hvilket annat träd ger väl en så jämn och bra eld som björken, och jag ville just se den, som vågade komma med gran eller tall i kungens kök?

— Återigen har ni rätt, sade prinsessan, och jag tackar eder för de värdefulla upplysningar ni gifvit mig. Det är tyvärr ej alla prinsar, som hafva så bra reda på sig som ni, och jag tviflar ej på, att ni en dag skall blifva en stor och vis konung.

Därefter tog hon afsked af den förmente prin-

sen, och han begaf sig tillbaka till sina kamrater, icke litet stolt öfver det beröm han fått.

Dagen därpå infann sig riddaren i palatset, bugade sig höfviskt och utan någon förlägenhet för prinsessan samt tog utan tvekan plats på den högre af de båda stolarna. Liksom dagen förut började prinsessan samtalet med att fråga sin gäst:

— Hvilken fågel skulle ni helst önska eder vara, om ni finge välja?

— En falk.

— Hur så?

— Falken är den modigaste af alla fåglar.

— Det är sant. Men om ni skulle blifva en fisk, hvilken art skulle ni då välja?

— Jag skulle helst vilja blifva en gädda.

— Hvarför det?

— Gäddan har de skarpaste tänderna och rädes ej för någon fisk.

— Men om ni skulle förvandlas till ett träd, hvilket skulle ni då föredraga?

— Asken, ty af asken gör man de bästa spjutskaften.

— Ni har rätt, och ni har besvarat mina frågor så som det anstår en tapper riddare.

Riddaren tog därefter afsked, nöjd med de välvilliga ord, prinsessan yttrat till honom.

Dagen därpå kom turen till den verklige prinsen. Då han kommit in i tronsalen och hälsat

prinsessan, gick han genast utan att ens vänta prinsessans inbjudan förbi de bägge stolarna och satte sig i högsätet bredvid henne. Hon såg något förundrad på den djärfve kocken och gaf honom samma frågor som hon gifvit de andra:

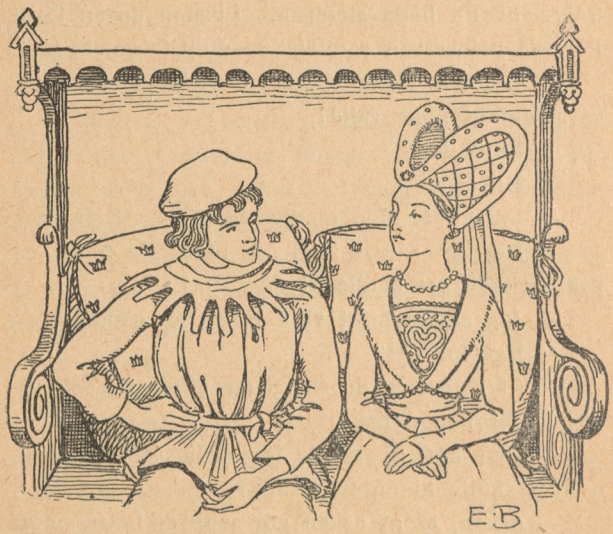

— Hvilken fågel skulle ni helst önska vara?

— En sparf.

— Det var eget. Sparfven är ju den oansenligaste och simplaste bland fåglar.

— Det kan så tyckas, men sparfven är alltid omgifven af en hel hofstat af andra sparfvar, och jag är van vid att hafva ett stort följe.

— Det kan förklara saken. Men hvilken fisk föredrager ni?

— Sillen.

— Återigen den simplaste af alla fiskar. Och skälet?

— Skälet är detsamma som nyss. Sillen uppträder alltid i stim och saknar således aldrig uppvaktning.

— Nåja, det kan ju sägas. Men hvilket träd föredrager ni?

— Träden stå alltid ensamma, och jag ville därför helst vara en murgröna, som slingrar sig om de andra och, stödd af dem, stiger upp mot höjden.

— Jag förstår nu er smak. Men jag skall då ytterligare gifva eder en fråga, som jag icke framställt för edra kamrater. Säg mig, hvilket dödt ting ni helst skulle önska vara?

— Den frågan är lätt besvarad. Helst af allt vore jag spännet i eder gördel.

— Hur så?

— Då finge jag hvarje dag famna eder, och det skulle för mig vara det käraste på jorden.

— För att vara kock har ni väl djärfva önskningar. Men i alla fall skola de ej skada eder, ty hos mig är ordet fritt. Nu har jag dock frågat eder nog, och i morgon skolen I vidare få höra af mig.

Sedan prinsen aflägsnat sig, kom den gamle

konungen och frågade sin dotter, hvad hon tyckte om de tre främlingarna.

— Icke illa, svarade hon, men endast en af dem är hvad han gifver sig ut för. Riddaren är väl riddare, men hvarken är kocken kock eller prinsen prins. Den som kom först var kocken, och att döma af hans svar tyckes han vara både nitisk och skicklig i sitt yrke. Den, som kom sist, var däremot en konungason, som i något syfte — jag vet icke hvilket — dolt sin rang och klädt ut sig till kock, under det att han låtit kocken spela prins. Det tillkommer dig att förmå honom att aflägga denna förklädnad, och då få vi nog också höra, hvarför han anlagt den.

Konungen förekallade nu ånyo de tre främlingarna och bjöd den riktige prinsen att taga plats i högsätet. Kommen dit gjorde denne icke längre några svårigheter vid att yppa sin verkliga ställning, och slutet är lätt att gissa. Redan innan solen gått ned, hade han och prinsessan växlat ringar, och så snart prinsen hade inhämtat sin faders samtycke, stod det ett dundrande bröllop. Att prinsen sedan blef kung och prinsessan drottning, kan hvar och en förstå, men huru de regerat och huru många barn de fingo, därom står ingenting i den gamla krönika, där jag läst deras historia.

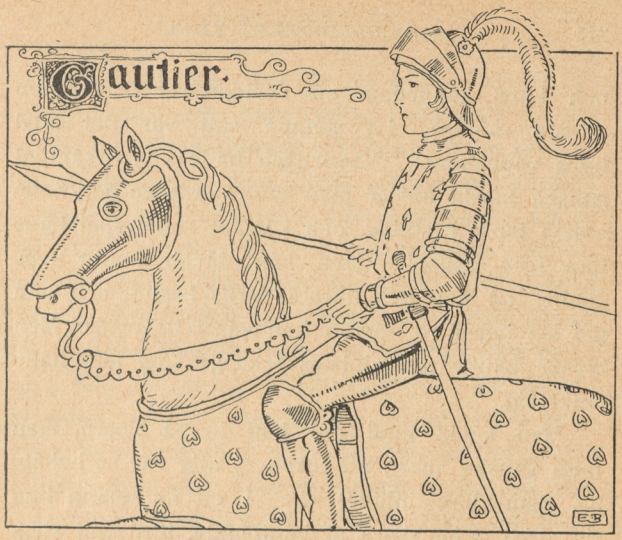

Gautier.

Det var en ung junker vid namn Gautier, som var son till slottsherren af Aupais. Hans far, som en gång ville prōfva sonens duglighet, beslöt att skicka honom till en tornej, som skulle hållas i Beauvais. Ynglingen var stor och stark, men ännu hade han aldrig varit på egen hand,

---

Gautier: uttal: Gåtje. Aupais: uttal: Åpä. Beauvais: uttal: Båvä.

och hans kännedom om världen var därför den minsta möjliga. På samma sätt var det med hans vapenkonst. Visserligen hade han utkämpat ganska hårda duster med kamrater, men han hade aldrig burit rustning, och i något riddarspel hade han icke deltagit. Man kan därför förstå hans glädje, då han fick höra faderns beslut, och han gaf sig ingen ro, förrän han var i Beauvais. Men tyvärr skulle det alldeles icke gå som han hade tänkt sig.

Med käckt mod red han in på banan, men fann ganska snart, att leken ej alls var så behaglig, som han inbillat sig. I ett nu befann han sig midt i en skara af kämpande, hästarna stegrade sig och fnyste, och slagsvärden klingade mot hjälmar och sköldar, så att det nästan lät som i en smedja, där hundrade hammare dånat mot städen. Han blef alldeles yr i hufvudet af allt detta oväsen, och efter att hafva blifvit stött och mörbultad på alla upptänkliga sätt samt sedan han alldeles på måfå gifvit några illa riktade stötar till svar, var han nästan glad, då han befann sig trängd utanför skrankorna.

Utgången var väl icke synnerligen hedrande, men han hade redan förlorat smaken för dylika idrotter, och han hade åtminstone armar och ben i behåll — en fördel, som de, hvilka kämpat tapprare än han, icke alltid kunde berömma sig af.

Visserligen väntade han sig en duktig skrapa vid hemkomsten, men han tyckte i alla fall, att det var bäst att rida tillbaka till Aupais utan att deltaga i de fester, som skulle afsluta tornérspelet.

Mot kvällen stannade han framför ett värdshus, och som dels det var ganska bistert, ty det var vid nyårstiden, dels han själf var ganska hungrig, beslöt han att stanna där för en stund. Han satte därför sin häst i stallet och steg in. I salen såg det mycket hemtrefligt ut. På spiseln flammade en stor brasa, och kring denna hade ortens dryckesbröder slagit sig ned för att pröfva ställets unga vin. Gautier ropade genast på värden och befallde honom att duka fram det bästa han hade åt en resande, som kom från det stora tornérspelet och var både hungrig och törstig. Värden lät icke säga sig detta två gånger, och snart stod den läckraste aftonmåltid framför Gautier. Han lutade sig behagligt tillbaka i stolen och sade, i det han knaprade på en rapphöna:

— Ett sådant här härberge är ändå en förträfflig sak. Det är rent af skada, att jag förut aldrig insett den saken, ty hur glada dagar hade jag då ej kunnat ha! Man kommer hit trött, frusen och utsvulten, och utan minsta bråk får man allt hvad man kan önska: värme, god mat och ett förträffligt vin. Alla människor äro artiga och vänliga mot en, och man behöfver knappt uttala en önskan, förrän

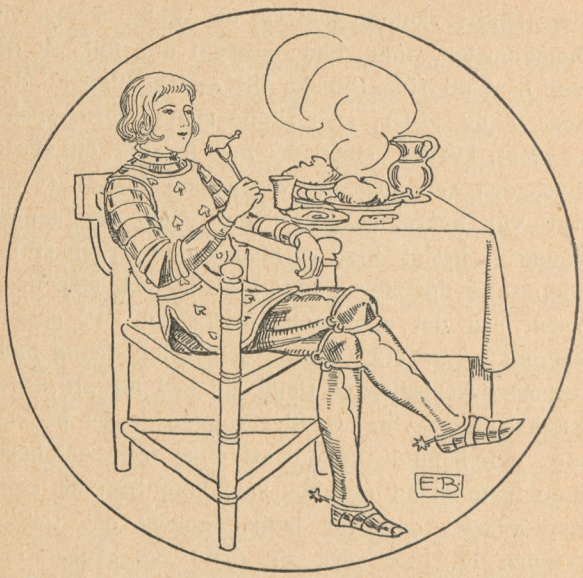

den redan är uppfylld. Det enda man själf har att göra, är att betala.

Att betala! När han uttalat det ordet, slog det honom som en blixt, att det var just det han icke kunde. I Beauvais hade han redan förstört alla de pengar, han fått med sig, och då han gick in på värdshuset, hade han alldeles glömt bort, att hans fickor voro lika tomma som när de kommo från skräddaren. Den upptäckten förstörde alldeles hans goda lynne, vinet fick en bitter smak i

hans mun, och han kände god lust att gråta. Att sätta hästen i pant läte sig väl göra, men huru skulle han då våga träda inför sin fars anlete, och huru skulle man ej gyckla med hans obetänksamhet!

Medan han hängaf sig åt dessa dystra tankar, fick han syn på ett par andra gäster, som i ett hörn af salen voro inbegripna i ett lifligt tärningsspel. Tärningarna klingade så muntert, och guldslantarna flyttade sig så snabbt från den ene till den andre, att Gautier kände sig riktigt upplifvad, och när han så märkte, huru lätt det gick att förtjäna en summa, beslöt han att fresta lyckan för att få pengar att betala värdens räkning. Han gick således fram till de båda spelarna och frågade dem, om han ej kunde få deltaga i deras raffel. Det mötte inga svårigheter, och inom ett ögonblick satt han med tärningarna i hand. Men olyckligtvis hade han samma otur i spel som i tornej, och innan han visste ordet af, hade han förlorat icke blott sin häst utan också sin rustning, sitt svärd och alla sina kläder så när som skjortan. Så stod han där igen, och nu var någon räddning icke längre möjlig. Värden öfverhöljde honom med en störtsjö af ovett och slutade med att kasta ut honom på landsvägen, nästan naken som han var, och där hade han den sorgen att se, huru hans lyckligare medspelare

glada och skämtande drogo i väg med hans tillhörigheter.

Det var bitande kallt, men han kände knappast kölden, ty skammen öfver all den dårskap, han begått, höll hans blod i svallning, och han kände sig värre än en brottsling, då han i sin lätta dräkt ilade genom köpingen upp till slottet, följd af hånskratt och speglosor. Men det återstod för honom en ännu bittrare stund. Inför sin far måste han, rodnande af blygsel och med nedslagna ögon, redogöra för hela sin färd. Fadern afbröt honom icke, utan hörde honom till slut, ehuru rodnaden steg allt högre på hans kinder. Men då Gautier slutat, knöto sig den gamles händer, och han lät sin käpp med våldsam fart falla öfver den vanartige sonens rygg.

Gautier var en lättsinnig yngling; men han hade en stolt och ädel själ, och denna sista skymf kom måttet att rinna öfver. Vanärad såsom riddare, utplundrad såsom spelare, utkastad såsom en krogkund, hvilken icke kunde göra rätt för sig, blef han nu till sist pryglad såsom en barnunge. Utom sig af förtviflan störtade han ut ur sin faders rum och bedyrade, att han aldrig skulle återkomma. Förgäfves sökte hans syskon och hans mor hålla honom tillbaka; alla föreställningar voro bortkastade på honom, och hans beslut var orygglig.

Så drog han ut i världen, utan pengar och

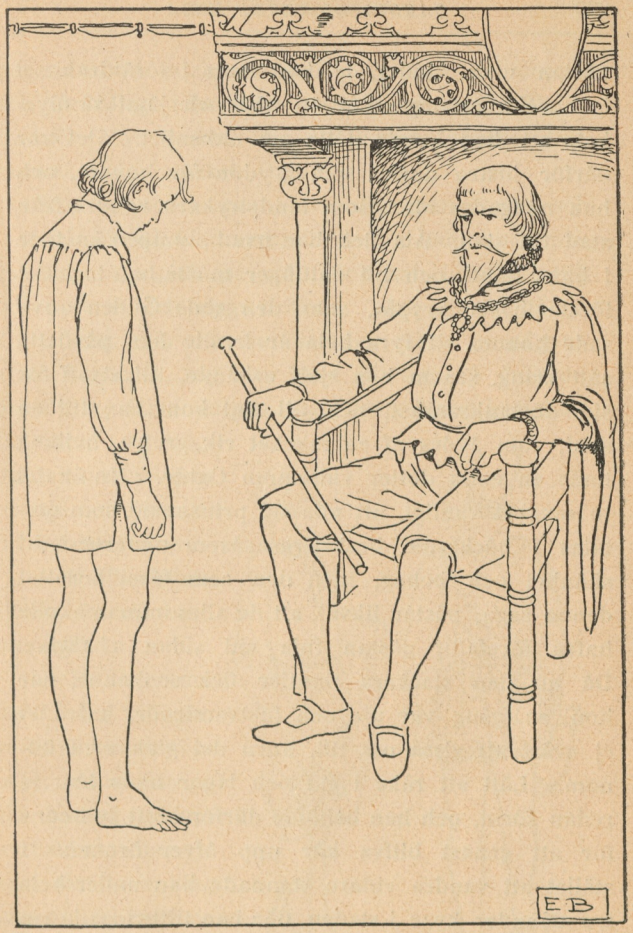

»Rodnande af blygsel och med nedslagna ögon.»

nästan utan kläder, ty han hade i föräldrahuset icke velat mottaga mer än nätt och jämt så mycket, att han kunde dölja sin nakenhet. Det var därför bistra dagar, som grydde för honom, och han nödgades att såsom landstrykare vandra från stad till stad. Äta fick han hvad slumpen kastade i hans hand, och till nattläger måste han taga det första bästa krypin, som den gode Guden anvisade honom. I fyra hela år irrade han på detta sätt kring, såsom han själf erkände, till straff för sin obetänksamhet, och till slut kom han till en stad, som ägdes af en mycket rik grefve, hvilken hade en enda dotter vid namn Ogine. Nu är det ju mycket vanligt, att alla de prinsessor, som omtalas i böckerna, beskrifvas såsom underverk af skönhet och behag, men den, som först berättat denna saga, påstår likväl, att de allesamman skulle hafva förefallit nästan fula vid sidan af Ogine. Då nu den stackars Gautier fick se henne, när hon en gång var ute och lustvandrade, hafva vi ej svårt att gissa oss till, huru det gick med honom. Lätt att råka i eld och lågor hade han ju redan förut, och han behöfde därför blott se henne för att genast blifva kär upp öfver öronen. I stället att vandra vidare stannade han under hela tre månader kvar i staden, där han tillbringade sin

Ogine; uttal: Åschin.

tid med att sucka af kärlek, beklaga sitt armod och för öfrigt alla dagar vandra fram och tillbaka framför slottsporten för att kunna uppfånga en skymt af den vackra Ogine.

Samma otur, som han haft redan i spel och i strid, förföljde honom äfven nu, och huru troget han än gick på vakt, fick han likväl ej tillfälle att se den unga fröken. Han gjorde då ett djärft steg, och när han en dag mötte en af grefvens betjänter, tog han mod till sig och frågade, om det ej fanns någon plats ledig bland hoffolket. Betjänten såg högdraget ned på den trasige och utsvultne landstrykaren.

— Hvilken plats skulle du väl kunna sköta?

— Hvilken som helst. Jag vill gärna tjäna såsom väpnare, såsom knape vid bordet, såsom munskänk eller såsom skrifvare. Jag kan sköta grefvens

Knape = vapensven.

skogar, hans fisken och hans falkar. Jag är villig till allt, blott jag blir antagen.

— Det var vänligt af dig. Men ledsamt nog äro platserna såsom slottsfogde, falkenerare och jägmästare redan upptagna, och att döma af din dräkt, så förefaller du just ej lämplig till dessa ämbeten. Men om du snyggar upp dig, så kanske vi skulle kunna använda dig till stalldräng.

När den stackars Gautier hörde dessa ord, fylldes hans ögon af stora tårar, och han insåg blott allt för väl, att hans yttre berättigade betjänten att tala så, som han gjorde.

— Ack, utbrast han, sådant är armodet. Det kommer andra att missakta en, och det kufvar ens egen stolthet, så att man knappt har mod att vredgas öfver en skymf. Så fattig och så usel har jag då blifvit, att endast de lägsta och mest vanärande sysslor kunna anförtros åt mig!

Då betjänten, som var en godhjärtad man, såg den verkan hans ord åstadkommit, blef han ledsen och sökte att göra allt godt igen.

— Käre vän, sade han, min mening var ej att förolämpa dig, och jag vill gärna tro, att du sett bättre dagar. När jag rätt tänker efter, så tror jag, att en plats som tornväktare är ledig, och den sysslan skall jag söka skaffa dig. Kom igen i morgon, så skall jag under tiden tala med grefven!

Gautier, som blott ville vara i Ogines närhet,

mottog detta anbud med tacksamhet, blef verkligen dagen därpå borgens väktare samt skötte sig så väl, att grefven snart fäste sin uppmärksamhet vid honom, och då Gautier, så snart han fått en anständig dräkt, visade sig vara en både vacker och höfvisk yngling, gaf grefven honom inom kort en bättre syssla. Gautier fick då såsom knape betjäna grefven vid måltiderna, sätta fram rätterna samt räcka honom handfatet till tvagning, när

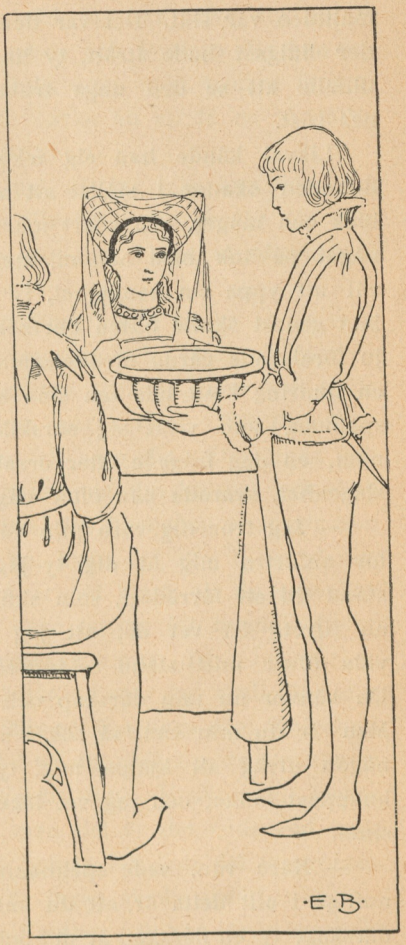

måltiden var slut. Det var denna plats, som Gautier lifligast hade åtrått, ty han fick nu dagligen tillfälle att se den unga fröken och höra hennes röst.

Likväl kände han sig icke lycklig, och hans lidanden ökades i stället att minskas. Han blef blek och mager, och snart märkte alla, att det var något på tok med honom, men han vaktade sig väl att yppa sin hemlighet, ty då visste han, att han genast skulle blifva bortkörd. Emellertid äro ju förälskade gärna meddelsamma och finna alltid en lindring i att tala om sina kval. Då därför en spelman, som visat sig särskildt vänlig mot honom, en dag frågade efter orsaken till hans nedslagenhet, svarade han efter något betänkande:

— Jag tror dig vara min vän och jag vill därför anförtro mig åt dig, ty jag anser dig icke i stånd till ett förräderi, som skulle kosta mig mer än lifvet. Så vet då, att jag har förälskat mig vida öfver mitt stånd — i grefvens egen dotter! Du känner nu min dårskap och kan beklaga mig. Men är du min vän, så sök i stället att hitta på någon utväg att hjälpa mig, ty själf förmår jag knappast tänka, och jag vet icke, huru detta skall sluta.

— Kære vän, sade spelmannen, det enda förnuftiga i allt detta är, att du kallat din böjelse en dårskap, ty en dårskap är det och en dårskap med

besked. Det enda råd, jag kan gifva dig, är att glömma bort hela saken och förälska dig i en annan. Jag känner fullt upp med vackra flickor, som ej högre skulle önska än att få en så ståtlig gosse som du till fästman.

— Olyckan är just, att jag icke kan följa ditt råd, äfven om jag ville det. Jag besvär dig därför att, om du är min vän, tänka ut något, som kan rädda mig.

— Jag skulle ingenting högre önska än att vara en sådan trollkarl som du tror. Men olyckligtvis är jag bara en stackars spelman, som kan sköta en fedla och sjunga några visor. Ett förnuftigt ord kan jag i alla fall säga dig. Den unga fröken har ju ingen aning om din böjelse, och skall du hafva någon utsikt till framgång, så måste hon dock hafva reda på, huru det står till med dig. Å den andra sidan är det klart, att du icke kan i tydliga ord yppa dina tankar för henne. I den punkten kan jag kanske hjälpa dig. Jag har en hop vackra kärleksvisor, som jag skall lära dig. Sök därför ett tillfälle att få sjunga dem för henne, och sedan beror det på dig själf, om du kan sjunga dem så, att hon förstår dig! Utsikten att lyckas är nog icke stor, men det är det enda råd, som jag kan ge dig. I hvarje fall kan det ju pröfvas, ty misslyckas du, är ingen skada skedd.

Rådet tilltalade Gautier, och han lärde sig snart

alla de sånger, spelmannen kunde. En afton hade han också tur att i borgsalen få sjunga dem för grefven och hans dotter. Han sjöng då om riddare, som älskade utan hopp om genkärlek, om svenner, som förtärdes af kärlek, men icke vågade röja sina kval, han sjöng alla de visor, som syntes honom hafva någon likhet med hans egen lefnadssaga, och ju mera han sjöng, desto varmare klang fick hans stämma. Han tyckte sig också märka, att Ogine förstod den dolda meningen i

hans sånger, ty en svag rodnad steg så småningom upp på hennes kinder och hon slog ned sina ögon utan att våga möta hans blickar.

Dagen därpå var det söndag, och grefven och hans hustru hade begifvit sig till kyrkan. Gautier tog då mod till sig samt inträdde i Ogines kammare för att fråga efter hennes befinnande. Men knappt hade han börjat tala, förrän hans krafter hotade att öfvergifva honom. Ogine svarade honom vänligt, att hon icke kände sig rätt väl, men hon bad honom likväl taga plats och berätta en saga, som kunde förströ henne.

— Ack, svarade Gautier, huru gärna skulle jag icke vilja lyda eder! Men jag är icke längre herre öfver mig själf. Den första stund, jag såg eder, förlorade jag glädje, lugn och lycka, och det är icke blott eder skönhet, hur fullkomlig den än är, som dragit mig till eder. Nej, det jag älskar, är hela edert väsen, eder godhet, det ljufva behag, ni inlägger i hvarje ord och hvarje rörelse, och nu, då jag sagt eder detta och då jag vet, att jag för evigt måste lämna eder, därför att jag förrådt mitt hjärtas hemlighet, då känner jag också, att jag icke skall kunna öfverlefva denna skilsmässa.

När han yttrat dessa ord, störtade han ut ur hennes rum för att öfverlämna sig åt sin förtvifflan. Han rusade upp i sin kammare och stängde där in sig, men väntade hvarje ögonblick, att gref-

vens utskickade skulle komma med befallning till honom att draga bort från slottet. Hundra gånger hade han lust att fly redan före deras ankomst, ty detta syntes honom bättre än att skymfligen jagas bort, men lika många gånger höll hoppet honom tillbaka. Så gingo timmarna utan att något bud hördes af, och då kvällen kom, begaf han sig ånyo ehuru med dröjande steg, till sin tjänstgöring, oviss om det öde, som väntade honom. Men Ogine tycktes intet hafva sagt, och i grefvens ansikte kunde han icke förmärka någon förändring. Dagen därpå gick på samma sätt, och han kände sig nu öfvertygad om, att den unga flickan icke förrådt hans hemlighet. Men vidare tala till henne vågade han icke.

En gång mötte han henne, då hon var ensam, och hon gick då rakt emot honom samt yttrade:

— De ord, ni sist sade till mig, har jag icke glömt, om jag än bevarat dem för mig själf. Men jag bad eder då att berätta en saga för mig, och den bönen upprepar jag nu. Den saga, ni skall förtälja, är eder egen. Ni skall för mig omtala eder börd och edert namn.

— Ack, ni vet icke, hvad ni begär. Det är sagan om den förlorade sonen ni vill förmå mig att upprepa. Men ske i alla fall som ni önskar.

Och så började han att berätta om sitt lätt-

sinne, sina dumheter, sin öfverilning och sina umbäranden.

— Mina lidanden, slutade han, hafva varit självförvållade och ett rättvist straff för min tanklöshet och min missriktade stolthet, men likväl började min olycka först på allvar, då mitt landstrykarelif slutade och då jag så välvilligt blef upptagen här på slottet. Dock, detta är ett ämne, med hvilket jag icke längre vill plåga eder. Ni har redan alltför längre lyssnat till en olyckligs tal.

— Jag tacker eder för er saga och vill icke längre uppehålla eder. Men kom igen hit om en månad vid samma tid, och då skall jag kanske berätta eder slutet på den saga, ni nu påbörjat för mig! Ty en aning säger mig, att den icke skall ända så, som ni föreställer eder. I de sagor, jag förut hört, har det alltid gått så, att prinsen till slut fått sin prinsessa, och hvarför skulle eder göra ett undantag?

Med dessa ord ilade hon från Gautier, som knappt visste hvad han skulle tro. Men Ogine var icke blott god och vacker; hon var äfven en klok flicka. Samma dag skickade hon ett bud till Gautiers gamle fader med underrättelse om sonen. Budbäraren fick berätta alla hans öden efter flykten ur föräldrahemmet, om hans fattigdom och lidanden, och han slutade med att omtala, huru Gautier nu förälskat sig i sin herres dotter, men

utan att i den underordnade ställning, i hvilken han befann sig, våga anhålla om den unga frökens hand.

Det var ord, som föllo i en god jord. Den gamle riddaren hade för länge sedan ångrat sin hårdhet mot sonen och blott väntat på att få gifva honom sin förlåtelse. Men åren hade gått och ingen Gautier hade återkommit, och ej heller hade fadern trots alla efterspaningar lyckats finna något spår af honom. Budbäraren hade därför knappt slutat sin berättelse, förrän den gamle riddaren befallde fram sin häst, och ledsagad af det ståtligaste följe han i hast kunde få hop af sina vasaller red han till den stad, där sonen vistades.

Innan månaden gått till ända, kunde Ogine, såsom hon lofvat, berätta slutet på den saga, han påbörjat:

Den förlorade sonens fader sökte själf upp sitt vilsekomna barn, gaf det sin förlåtelse, och sedan voro alla missförstånd dem emellan glömda. Och sagoprinsen fick sin prinsessa. På sonens vägnar friade den gamle hos prinsessans fader, och denne, som icke skulle hafva gifvit sin dotter åt den ringa knapen, som han tagit upp från landsvägen, gaf henne gärna åt den mäktige slottsherrens son. Men prinsessan hade från första stund älskat knapen, och hon var nu så lycklig som endast en sagans prinsessa kan blifva.

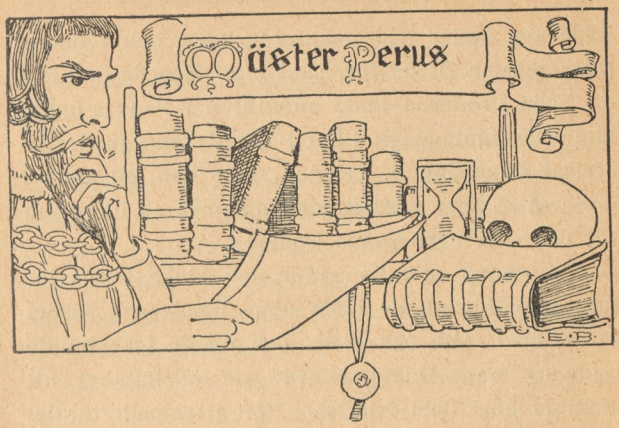

Mäster Perus.

I ett fjärran land lefde två bröder, Vilhelm och Erik, hvilka af sin fader hade ärft ett hertigdöme, som visserligen ej hörde till de större, men var stort nog för deras behof. Emellertid voro de mycket stolta öfver sin börd och sin hertigtitel, och då de dessutom voro ganska enfaldiga, hade det nog gått alldeles på tok för dem, så vida de ej haft en sällsynt klok rådgifvare, den vise mäster Perus, som för dem styrde land och rike.

Nu skall man veta, att de båda bröderna också

hade en syster vid namn Ingeborg, och i henne hade mäster Perus förälskat sig. Men då han hos de båda bröderna hade anhållit om hennes hand, hade de blott slagit till ett skratt samt med hån afvisat hans anbud. Huru kunde han, en simpel undersåte, våga sträcka sina anspråk så högt som till de båda hertigarnas syster!

På denna skymf svarade den kloke Perus intet, utan bistod de båda unga hertigarna såsom förut med råd och dåd, och då de icke kunde undvara hans hjälp, låtsade de ädelmodigt att glömma bort hela frieriet. För att emellertid deras syster skulle vara utanför mäster Perus' synhåll, läto de åt henne uppbygga en särskild stuga, där hon vistades med sina tärnor. Mäster Perus var däremot ständigt tillsammans med de båda hertigarna, och på så sätt trodde dessa sig kunna bevaka både honom och henne. Perus låtsade ej märka deras plan, utan syntes nöjd och belåten. Blott en sak hade han förbehållit sig. När han om kvällen satt i den stora borgsalen tillsammans med hertigarna och deras män, medan dessa drucko och glammade, skulle han få vara i fred. Ingen skulle få tilltala honom, och han skulle ej behöfva svara någon. På det villkoret hade man ej svårt att gå in. Hertigarna och deras rucklande stallbröder tyckte just icke, att den lärde och betänksamme mäster Perus var något trefligt sällskap

och de läto honom därför gärna vara i fred för att å sin sida få slippa hans bitande anmärkningar.

Nu fanns det vid hofvet en riddare, som lifligt hatade Perus och afundades honom den ställning, han intog såsom hertigarnas rådgifvare och landets verklige härskare. Men då Perus städse med nit och oegennytta skötte sitt ämbete, hade riddaren icke hos honom funnit någon sårbar punkt, mot hvilken han kunde rikta sitt förtal.

En kväll, medan de öfriga sutto vid dryckesbordet, gick riddaren emellertid ut för att svalka sig i skymningen, och som kvällen var vacker, vandrade han allt längre, till dess han slutligen befann sig tätt invid prinsessan Ingeborgs stuga. Därinifrån hörde han skämtande och skrattande röster, och för att se efter hvad det var, klättrade han öfver planket och tittade in i prinsessans rum. Där såg han till sin öfverraskning mäster Perus tillsammans med prinsessan och hennes tärnor, som skämtade öfver hertigarnas okunnighet om mäster Perus besök hos prinsessan.

Utan att länge betänka sig skyndade riddaren tillbaka till borgsalen, ty nu trodde han sig hafva fått vatten på sin kvarn och nu skulle han ändtligen få nöjet att störta den hatade mäster Perus. Med andan i halsen rusade han in i salen för att meddela de bägge bröderna sin upptäckt, men

»Tyst och grubblande som han brukade vara.»

knappt hade han kommit öfver tröskeln, förrän han af öfverraskning tog ett steg tillbaka: midt bland hoffolket, på sin vanliga plats, satt nämligen mäster Perus, tyst och grubblande som han brukade vara. När riddaren såg detta, vågade han naturligen ej komma fram med sin anklagelse, utan satte sig helt förbryllad vid bordet och teg som ett godt barn.

Dagen därpå vände dock misstankarna åter, och han beslöt att noggrannare undersöka saken, ty att mäster Perus, så skicklig han än var, icke samtidigt kunde vara på två ställen, det insåg han dock. På kvällen smög han sig därför åter till jungfruburen och såg mäster Perus sitta där liksom dagen förut, men då han kom in i borgsalen, satt han äfven där. Riddaren hade nu blifvit djärfvare och gick därför fram till mäster Perus samt tilltalade honom. Men mäster Perus satt stum såsom förut och tycktes icke ens höra, hvad som sades. Då riddaren ännu en gång upprepade sin fråga, men lika litet erhöll något svar, sökte han att slå mäster Perus på axeln för att väcka hans uppmärksamhet. Men slaget träffade endast tomma luften, och riddaren fann nu, att den mäster Perus, som satt i borgsalen, endast var en skenbild af den verklige, som däremot befann sig i jungfruburen hos prinsessan Ingeborg.

Spelet var därmed vunnet, och riddaren skyn-

dade sig att meddela sin upptäckt till de båda hertigarna. Dessa, som i grunden hatade sin rådgifvare lika innerligt som riddaren hatade honom, störtade genast upp från bordet och ilade till jungfruburen, där de mycket riktigt funno mäster Perus, som satt i högsätet bredvid prinsessan. Då denna fick se sina båda bröder, blef hon ytterligt förskräckt och uppmanade mäster Perus att fly. Men den vise endast log och bad henne icke hysa fruktan samt såg med en lugn blick på den inrusande skaran.

— Låt mig hämnas vår skymf! ropade hertig Vilhelm. Jag är den äldste och jag skall straffa den nidingen.

Därpå rusade han mot mäster Perus, grep honom om strupen och kastade honom handlöst i golfvet — utan att denne gjorde ett försök till motstånd. Den rasande härtigen trampade därefter den fallne på bröstet, drog sitt svärd och skilde med ett hugg hufvudet från bålen, så att blodet sprutade rundt kring salen. Hånfullt förbjödo de därefter systern att tvätta rent golfvet.

— Vi vilja, tillade de, icke beröfva dig nöjet af att ständigt hafva en påminnelse om din döde älskling.

Den stackars Ingeborg sjönk vanmäktig till marken, och de grymma bröderna begåfvo sig stojande bort med sina knektar.

Då hon åter vaknade till sans, vågade hon knappt tro sina ögon, ty hon såg mäster Perus, lugn som om ingenting händt, sitta i högsätet, frisk och oskadad. Först trodde hon, att det blott var hans vålnad, men han yttrade:

— Min älskade, sade jag dig icke förut, att du skulle vara utan fruktan? Ondskan och dumheten hafva ingen makt öfver mig, och med

min konst har jag icke haft svårt att undgå deras försåt. Genast, när de störtade in i salen, villade jag deras syn, och den mäster Perus, som de trodde sig gripa och hugga i stycken, var endast en träknubb, som jag satte i stället för mig själf, då jag gjorde mig osynlig.

— En gång har detta lyckats för dig. Men de skola helt visst återkomma. Fly därför, medan tid ännu är, och fresta icke längre försynen!

— Var utan räddhåga! Ingen fara hotar dig eller mig. Men du har rätt. Här kunna vi ej längre vara, och dina bröder förtjäna ej heller, att jag vidare tager mig an dem. Båda skola vi därför begifva oss bort till ett främmande land, där människorna äro bättre och fördragsammare än här.

— Dit du går, följer jag gärna med. Här, hos dem, som velat mörda dig, kan jag ju ej längre vistas.

— Godt. Men innan jag lämnar detta rike, vill jag dock ännu en gång tala till dina bröder. Ty de böra dock få veta, hvad de hafva gjort.

Ingeborg sökte förgäfves att hålla honom tillbaka. Men han begaf sig utan att akta på hennes böner till borgsalen och gick lugnt fram till sin vanliga plats utan att se hvarken åt höger eller vänster. Då hertigarna ånyo fingo syn på den man, som de nyss trodde sig hafva dräpt, kände

deras förbittring ingen gräns, och de läto genast slå den förmätne i järn. Därefter fördes han ut till skogen för att afrättas, och för att öka hans kval sände de bud efter sin syster för att hon skulle få se hans hädanfärd. Då alla voro församlade och bödeln trädt fram för att förrätta sitt värf, tog mäster Perus ett steg mot de båda bröderna och skakade sina bojor, hvilka genast föllo till marken. Därpå yttrade han:

— Ni har slagit mig i järn. Men här falla mina bojor, och det är jag själf, som genom min konst återtager den frihet, ni velat beröfva mig. Hädanefter skiljas våra vägar. Innan vi skiljas, vill jag dock säga eder sanningen. Ni har varit enfaldiga, högfärdiga och grymma. Men af kärlek till eder syster har jag likväl styrt landet åt eder och vändt all eder dårskap till godo. Så bad jag om eder systers hand. I eder högfärd menade ni, att jag stod så djupt under eder, att denna anhållan endast var en oförsynthet, och ni afslog mitt anbud, ehuru ni fortfarande ville draga fördel af mina tjänster. Men det kan jag säga eder, att om än min börd kanske icke är lika hög som eder, så står jag dock genom min konst vida öfver eder, ni tanklösa och lättsinniga ynglingar. Och om ni gifvit mig henne till äkta af godt hjärta, skulle jag alltid hafva stannat kvar hos eder och troget stått eder bi. Nu däremot tager jag eder syster utan

edert lof, och mina råd skola aldrig hädanefter stå eder till buds. I skolen lefva utan ära, och utan ära skolen I dö. Det skall vara straffet för eder högfärd.

När han yttrat dessa ord, gjorde han med handen några hemlighetsfulla tecken i luften, och genast stod en vagn, dragen af vingade hästar, framför honom. Medan alla de närvarande ryggade tillbaka, bjöd han Ingeborg handen och besteg med henne den förtrollade vagnen, som ögonblickligen höjde sig i luften och förde dem båda bort ur de grymma brödernas åsyn.

*

Vagnen sänkte sig ned i ett annat hertigdöme, och de båda resande stego ur. Perus vände sig då till Ingeborg och sade:

— Hittills hafva vi blott pröfvat människornas ondska och otacksamhet. Vi skola nu se, om de icke här äro bättre. Misslyckas vi äfven denna gång, så få vi väl se oss om efter en plats, där människor icke bo och där vi kunna lefva blott för oss själfva. Vänta mig emellertid här, medan jag går bort att pröfva lyckan! Det skall icke dröja länge, innan jag är tillbaka.

Perus begaf sig därpå till hertigens borg, som låg alldeles strax bredvid, och inträdde blygsamt, såsom det anstod en vägfarande man, i köket, där

kocken just satt en tupp på spettet för att rosta den till middagen. Tillfälligtvis befann sig hertigen själf i köket och stod och såg på, huru kocken lagade tuppen i ordning. Mäster Perus hälsade vördnadsfullt på honom och sade:

— Mycket har jag hört eder rättvisa och eder tapperhet prisas, och folket tycker sig aldrig hafva haft en bättre härskare. Men en sak förundrar mig och för öfrigt alla andra, med hvilka jag talat. En sådan man som ni är dock duglig att blifva något mer än hertig. Hvarför är ni icke konung?

— På den saken har jag just aldrig tänkt, och jag är nöjd som jag har det.

— Skulle ni då icke ens vilja blifva konung, om någon möjlighet erbjöde sig därtill?

— Det har jag icke sagt. Men så vidt jag kan se, finnas inga utsikter till den saken, och jag har därför icke ägnat några tankar däråt. Kunde jag emellertid blifva konung, så skulle det naturligtvis ej vara mig emot.

— Skulle ni i så fall vilja furstligt belöna den man, som skaffade eder konungakronan?

— Visst skulle jag det, och icke skulle han göra mig en dylik tjänst för intet.

— Godt! Lofvar ni att gifva honom tio marker guld om året, så länge ni lefver?

— Icke blott tio, utan jag skall med nöje gifva

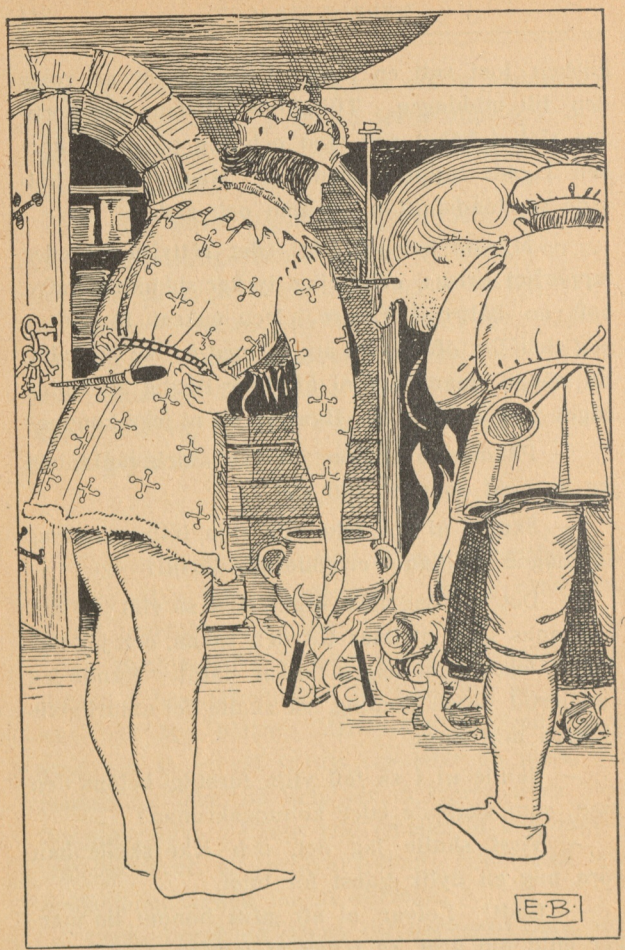

»Hertigen stod och såg på, huru kocken lagade tuppen i ordning.»

honom tvåhundra och ändå anse mig som hans gäldenär.

— Jag begär inte mer än tio, men dem vill jag ha.

— Det är icke svårt att lofva, sade härtigen.

Fortare än han tänkt, skulle han få infria detta löfte. Konungen öfver det land, där hertigdömet låg, hade blott en enda son, hvilken var tre år gammal. Medan ännu Perus stod kvar i köket och tittade på tuppen, som kocken vände öfver elden, kom underrättelsen om att konungen dött och att folket sammankallats för att välja en ny.

— Vänta mig här! sade då Perus till hertigen. Jag går nu till valmötet, och om jag kommer tillbaka med en konungakrona, så äro de tio markerna mina. Det är ju öfverenskommet?

När Perus kom till mötet, hade änkedrottningen redan infunnit sig med sin treårige son och alla tycktes vara ense om att välja pilten till konung. Men Perus tog då till ordet och sade:

— Det är väl sant, att en son alltid skall ärfva sin fader. Men här gäller det större och viktigare ting än ett vanligt arf. En konung skall kunna stå för landet, försvara det mot yttre fiender samt upprätthålla ordning och frid i det inre. Och det kunna barn icke göra. Därtill kräfves en man, tapper och förfaren i krigiska värf. Särskildt är detta fallet nu, ty ni ha väl alla hört, hvad som hotar oss?

Nej, det hade ingen hört.

— Jo, fortsatte Perus, just nyss har jag fått underrättelse om, att en massa vikingaskepp gjort strandhugg, att hamnarna redan äro tagna af de främmande krigarne och att dessa som bäst göra sig i ordning att bryta in i landet och förhärja det. Jag frågar nu: hvem skall blifva eder anförare, när konungen är ett omyndigt barn? Och hvem skall under de orosfyllda och bekymmersamma tider, som stunda, hålla landet samman? Icke den där pilten.

Dessa ord gjorde ett starkt intryck på mängden, den unge prinsens varmaste anhängare blefvo tveksamma, och de flesta instämde med Perus. Till slut frågade man honom, hvilken han ansåg vara lämpligast till konung, och Perus, som just väntat på denna fråga, började då att prisa hertigens tapperhet och klokhet samt lyckades så väl, att alla snart blefvo ense om att taga just honom till konung.

Knappt var valet öfver, förrän Perus ilade tillbaka till hertigen för att meddela den glada nyheten och fordra sina tio marker guld.

— Tio marker! Här äro hundra, och skulle du än årligen fordra tio gånger så mycket, skall jag dock med nöje gifva dig dem, ty en så stor tjänst har ännu aldrig någon människa gjort mig.

— Tack, men det är nog bäst att vi hålla oss

till öfverenskommelsen. Betala mig blott alltid mina tio marker, då jag kommer för att kräfva dem, och i så fall skola vi vara kvitt.

Hertigen betalade ut summan på stående fot, begaf sig därefter till det kungliga slottet, där han kröntes och besteg tronen, och för att ingen skulle blifva ledsen, gifte han sig på fläcken med sin företrädares änka och upptog den unge prinsen såsom sin egen son. Midt på det stora torget lät han under kröningsdagen steka en väldig oxe, af hvilken hvem som ville kunde taga sig en bit, springbrunnen flödade rödvin, och kröningspenningarna regnade ned öfver folkhoparna. Det var därför ej att undra på, att alla endast hurrade och tyckte, att de aldrig hade haft en bättre konung.

Så gick ett år, och Perus, som under tiden ej synts till, infann sig ånyo hos konungen.

— Jag kommer för att hämta mitt guld, sade han.

— Det ligger färdigt för din räkning, svarade konungen och gaf genast befallning åt skattmästaren att utbetala summan.

Detta tycktes alla mäkta sällsamt, men ingen sade något, och Perus tog sitt guld samt drog sina färde utan att lyssna till konungens inbjudan att stanna kvar.

Så gick åter ett år och Perus kom ånyo för att hämta sitt guld. Men när han trädde in

salen, uppstod det ett starkt mummel bland hoffolket: Hvem var väl denne okände man, som hvarje år kom till deras konung och kräfde skatt af honom? Var konungen icke sin egen herre, och skulle han såsom en länstagare betala afgäld för sitt rike? Hvad det var med saken, visste ingen, men man vädrade något ondt under det hela.

Då konungen hörde detta knot, bleknade han och bad att enskildt få tala med Perus. När de blifvit allena, sade han:

— Du hör, huru alla mina män knota, och du kan förstå, att jag för min egen skull ej kan låta det fortfara längre på samma sätt. För denna gång vill jag ur min egen pung betala dig de tio markerna utan att säga till åt skattmästaren. Men kom icke mera igen, ty hädanefter kan det icke blifva några penningar af.

— Tack för guldet, svarade Perus och stoppade det i sin ficka. Men nog kommer jag igen, ty jag för min del vill åtminstone inte bryta öfverenskommelsen.

Därpå gick han sin väg — denna gång utan att konungen bad honom om att stanna kvar. Men på dagen ett år senare stod han ånyo i slottssalen och begärde sina tio marker. Men då konungen fick se honom, rodnade han af vrede:

— Din fräcka slyngel! Kommer du ånyo för att bettla hos mig? Har jag icke en gång sagt

dig, att det är slut på dessa nådegåfvor? En gång har du väl gjort mig en ringa tjänst, men den har jag redan mångdubbelt vedergällt dig, och så medgörlig jag än är, kan äfven jag ledsna på oförskämda tiggare. Packa dig därför i väg, om du icke vill, att något värre skall hända dig!

— Inte låter jag skrämma mig af några tomma hotelser, och mina penningar vill jag hafva. Tio marker guld om året — så löd öfverenskommelsen.

— Jaså, du vill inte godvilligt gifva dig af! Då skola vi väl hitta på några tjänliga medel att få dig tam. Vakt! Grip honom genast och för ut honom! Sedan må bödeln taga hand om honom och hissa upp honom i närmaste galge. Han har själf velat det så.

— Håll ett litet tag! Erinrar ni er, hur och hvar vi första gången träffades?

— Visst gör jag det.

— Det gör också jag. Ni var då bara hertig, men ni omtalades såsom en redlig man, och det var ni väl också — då. Jag beslöt därför att göra eder till konung, och ni lofvade mig i så fall tio marker guld om året. Ni bör nog komma ihåg det, och ni erinrar eder kanske också, att kocken just då satt en tupp på spettet för att halstra den till middagen åt er?

— Nå, än sedan?

— Jo, sedan har jag funnit två saker. För

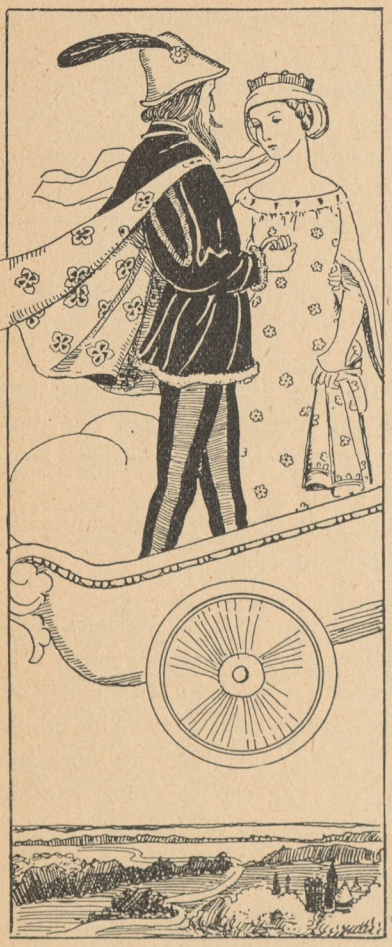

det första har jag märkt, att den redlige hertigen blifvit en girig, otacksam och löftesbrytande konung. Och för det andra — ja, för det andra, så är tuppen nu färdigstekt, och ni kan, när ni så önskar, spisa den till middagen.

I själfva verket hade det för alla de händelser, som här beskrifvits, blott åtgått så lång tid, som behöfves för att steka en tupp, ty den stekta tuppen var en klen ersättning för den kungakrona, han

förlorat. Det var därför ej att undra på, att hertigen såg ganska snopen och nedstämd ut. Mäster Perus, som endast velat pröfva honom, hade nämligen låtit honom på några få minuter genomlefva hela detta lif, och den vise var själf ingalunda glad öfver, att försöket misslyckats. Men utan att spilla några vidare förebråelser på den afsatte konungen, vände han tillbaka till skogen och sade till prinsessan:

— Åter igen har jag pröfvat människorna, och denna gång har det slagit lika illa ut som förut. Låt oss därför öfvergifva deras värld och söka lefva för oss själfva! Kanske skola vi därigenom gå miste om mycken glädje, men vi skola åtminstone ej såras af deras otacksamhet.

Därpå bestego de ånyo trollvagnen och denna förde dem långt bort — hvart, har ingen kunnat utspörja, ty från denna stund tiga sagorna om den vise Mäster Perus och hans brud.

Munken.

I ett italienskt kloster fanns en gång en munk vid namn Felix, som var frommare än alla andra. Ingen kunde vara ifrigare än han i sina böner, och ingen mera god, välvillig och öfverseende mot andra. Han var därför afhållen och vördad af alla, och endast hans egen blygsamhet hindrade honom från att blifva prior i klostret.

En dag stod han ensam i klosterkyrkan, försänkt i bön, och ju innerligare han bad, desto mer fylldes han af längtan efter den härlighet, som Guds eget rike hade att bjuda, och så bad han, att Gud redan nu måtte gifva honom en, om också den obetydligaste försmak af himlens underfulla salighet.

När han bedt denna bön, kände han sig förunderligt stärkt och beslöt att vandra ut i skogen

---

Prior = klosterföreståndare.

för att njuta af den vackra sommardagen och där i naturen beundra skaparens godhet. Han gick grubblande och tyst fram på en skogsstig, som han aldrig förut tyckte sig hafva uppmärksammat, men försjunken i sina drömmar ägnade han ingen tanke däråt. Till slut stannade han inför ett stort träd

med rika, yfviga grenar och hängande, vackra blommor. En egendomlig, ljuf vällukt strömmade emot honom från blomkalkarne, och i trädets topp satt en liten fågel, som sjöng så vackert, att munken aldrig förut tyckte sig hafva hört något dylikt. Han dröjde därför en stund att lyssna på hans drillar, och då han slutligen ansåg sig böra vända

åter, hade han riktigt svårt att skiljas från den lilla sångaren.

Då han kommit till klostret, klappade han på såsom vanligt, och en munk kom också enligt bruket ut i portgången. Men Felix kände ej igen den vanliga portvakten, och denne var lika obekant med honom. I stället frågade han honom efter hans namn och hemvist, och då Felix förundrad svarat på denna egendomliga fråga, skakade portvakten blott på hufvudet. I det samma kommo några andra munkar ut, men icke häller dem kände Felix igen. Till slut bad han, att man skulle före honom till priorn. Så skedde. Men också priorn var en för Felix fullkomligt främmande man, som icke ville kännas vid honom eller medgifva, att Felix var munk i hans kloster. På priorns fråga berättade den stackars munken då, hvad som händt honom, berättade om den bön, han uppsändt till Gud, om sin korta vandring i skogen och om den underbara fågeln, till hvars sång han lyssnat.

Då han slutat denne berättelse, steg en gammal munk fram, som länge varit i klostret, och han meddelade då de öfriga bröderna en sägen, som han en gång hört, då han i sin ungdom inträdt i klostret. Enligt denne sägen hade det för mer än hundra år sedan i klostret funnits en munk, allmänt vördad för sin fromhet, och denne

munk hade plötsligt försvunnit, utan att man visste huru. Nu fanns det i klostret en stor bok, i hvilken alla munkarnes namn voro uppskrifna ända från klostrets stiftelseår, och där fann man också Felix' namn samt namnet på den prior, under hvilkens tid han tjänat i klostret. Men det var för nära tvåhundra år sedan, och Felix syntes ej äldre än han var, då han sist lämnade klostret, och hans kläder voro icke nötta.

Men Felix förstod nu allt, förstod, att Herren

hade hört hans bön och låtit honom för ett ögonblick smaka paradisets härlighet, och han förstod ock, att denna korta stund i evighetens rike förflutit snabbare än hundratals af jordelifvets år. Då denne tanke blifvit honom klar, sjönk han åter ned i bön att tacka Gud för hans nåd, och under denna bön skildes han sakta hädan för att åter och en längre stund få lyssna till paradisfågelns underbara sång.

Det är sagan om munken Felix.

INNEHÅLL.

	Sid.
Tannhäuser. Med 2 teckningar	3
Lohengrin. Med 5 teckningar	10
Syritha. Med 3 teckningar	30
Läkaren mot sin vilja. Med 3 teckningar	40
Lanval. Med 8 teckningar	56
Den gode Gerhard. Med 19 teckningar	82
Guigemar. Med 9 teckningar	138
Aucassin och Nicolette. Med 11 teckningar	167
Den kloka konungadottern. Med 4 teckningar	201
Gautier. Med 6 teckningar	213
Mäster Perus. Med 5 teckningar	231
Munken. Med 2 teckningar	250

Svenska
Barnboks-
Institutet
STOCKHOLM

Från SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG hafva utkommit följande arbeten

för barn och ungdom:

SVENSKA FOLKSAGOR,

berättade för barn af ***Fridtjuv Berg.*** Första samlingen. Med 108 teckningar af *Elsa Beskow*, *Jenny Nyström*, m. fl. Pris kart. 1 krona, i klotband 1 kr. 25 öre.

ROBINSON KRUSE,

i ny svensk bearbetning af ***Henrik Wranér.*** Med 116 teckningar af *Gerda Tirén.* Pris kart. 1 krona, i klotband 1 kr. 25 öre.

TUSEN OCH EN NATT,

i ny svensk bearbetning af ***Anna Wahlenberg.*** Första samlingen. Med 94 teckningar af *Louis Moe.* Pris kart. 1 krona, i klotband 1 kr. 25 öre.

ONKEL TOMS STUGA,

i ny svensk bearbetning af ***Amanda Kerfstedt.*** Med 96 teckningar af *Karl Aspelin.* Pris kart. 1 kr., i klotband 1 kr. 25 öre.

JORDEN RUNDT PÅ 80 DAGAR,

fritt berättad efter Jules Verne af ***Henrik Wranér.*** Med 48 teckningar af *Edv. Forsström.* Pris kart. 1 kr., i klotband 1 kr. 25 öre.

TOMTEFARS SAGOR

och berättelser. Första samlingen. Med 38 teckningar. Pris inb. 1 kr. 25 öre. — Andra samlingen. Med 52 teckningar. Pris inb. 1 kr. 25 öre.

Förestående arbeten kunna erhållas genom hvarje välförsedd bokhandel eller ock rekvireras genom postanvisning direkt från

SVENSK LÄRARETIDNINGS FÖRLAG,
STOCKHOLM N.

SAGA

6.

MEDEL-
TIDS-
SAGOR

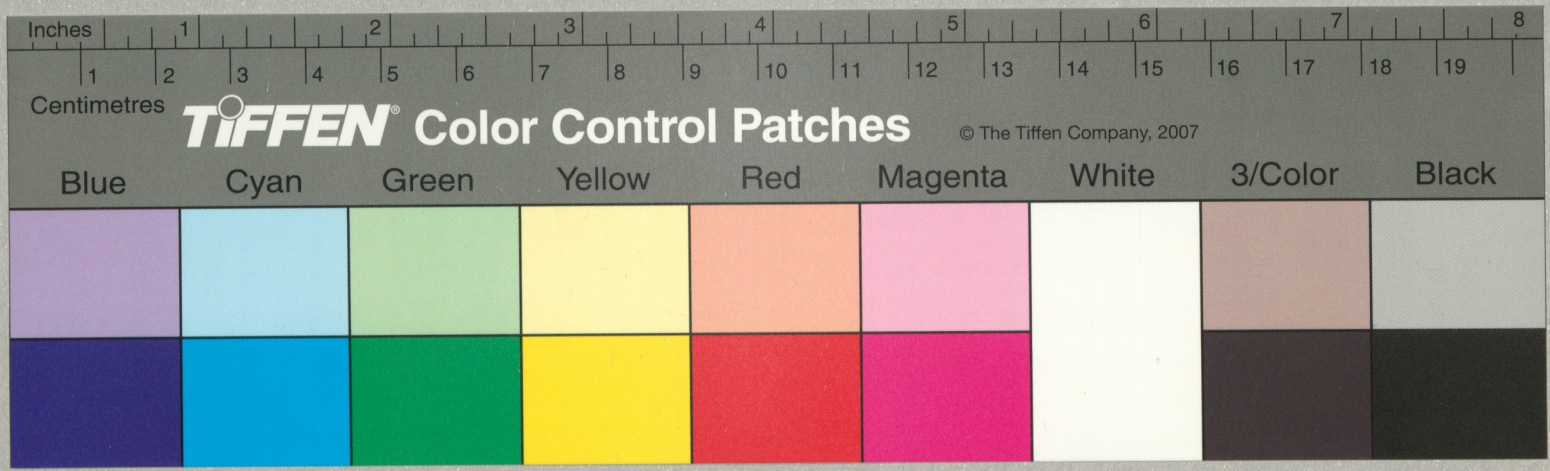
Inches
1
2
3
4
5
6
7
8
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
Centimetres
TIFFEN® Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black